

UCHWAŁA NR XLV/558/2022
RADY MIASTA STAROGARD GDAŃSKI
z dnia 30 marca 2022 r.

w sprawie przyjęcia Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Starogard Gdański na lata 2021-2024

Na podstawie art. 87 ust. 1-5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 710 z późn. zm.¹⁾) oraz art. 7 ust. 1 pkt 9, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2022r. poz. 559) uchwala się, co następuje:

§ 1. 1. Przyjmuje się Program Opieki nad Zabytkami Miasta Starogard Gdański na lata 2021-2024, zwany dalej Programem.

2. Program, o którym mowa w ust. 1 stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Starogard Gdański.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

Przewodnicząca Rady Miasta
Starogard Gdański

Anna Benert

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 954.

Program Opieki nad Zabytkami Miasta Starogard Gdański na lata 2021-2024

OPRACOWANIE: PRACOWNIA PROJEKTOWA AL ANNA LEMBICZ
AUTOR: MGR MARTA SAJ

Program Opieki nad Zabytkami Miasta Starogard Gdański na lata 2021-2024

Spis treści

WPROWADZENIE	4
CZĘŚĆ I – ANALIZY, UWARUNKOWANIA, DIAGNOZA.....	7
1. Uwarunkowania prawne ochrony zabytków	7
1.1.Obowiązek konstytucyjny ochrony zabytków.....	7
1.2. Zasady ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego w świetle ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	7
1.3.Ochrona i opieka nad zabytkami jako zadanie własne gminy.....	9
1.4. Regulacje prawa międzynarodowego, w tym unijnego.....	10
1.5. Akty prawne regulujące kwestie ochrony zabytków.....	12
1.6. Gminny program a gminna ewidencja zabytków	14
2. Relacje programu opieki nad zabytkami dla miasta z innymi dokumentami zewnętrznymi poziomu krajowego.....	15
2.1. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury (NSRK) na lata 2004 – 2013 z uzupełnieniem na lata 2004 – 2020.....	15
2.2. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019 – 2022	16
2.3. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	18
2.4. Wnioski do dokumentu Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Starogardu z dokumentów poziomu krajowego	21
3. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa	21
3.1. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 (SRWP 2020)	21
3.2. Regionalny Program Strategiczny w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej.....	22
3.3. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego	23
3.4. Uchwała Sejmiku Woj. Pomorskiego w sprawie przyjęcia zasad i trybu udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków	24
3.5. Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.....	25
3.6. Wnioski z opracowań regionalnych dla Programu opieki nad zabytkami:.....	26

4. Dokumenty własne samorządu Miasta Starogard Gdański a program opieki nad zabytkami	26
4.1. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta Starogard Gdański na lata 2008-2018 oraz jej aktualizacja na lata 2013-2020 i 2021-2030 (w opracowaniu).	27
4.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta (2015)	29
4.3. Gminny Program Rewitalizacji (2017-2025)zaktualizowany Uchwałą Nr XIII/142/2019 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 21 sierpnia 2019r.	30
4.4. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	32
4.5. Lokalne regulacje dotyczące krajobrazu miasta, w tym reklam, ogrodzeń, małej architektury	33
4.6. Inne lokalne uwarunkowania ochrony i opieki nad zabytkami miasta Starogard Gdański.....	33
4.7. Wsparcie finansowe dot. zabytków	34
4.8. Wnioski z opracowań i dokumentów miejskich dla programu opieki nad zabytkami	35
5. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego miasta Starogard Gdański. Diagnoza stanu opieki nad zabytkami dla miasta Starogard Gdański.....	36
5.1. Starogard Gdański - zarys dziejów.....	36
5.2. Ochrona zabytków w Starogardzie Gdańskim.....	39
5.3. Ochrona zabytków archeologicznych	39
5.3.4.OCHRONA STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH UJĘTYCH W EWIDENCJI ZABYTKÓW	44
5.4.Rejestr zabytków nieruchomych	46
5.5. Rejestr zabytków ruchomych.....	47
5.6. Muzea	49
5.7. Dokumentacja konserwatorska – rodzaje ewidencji konserwatorskiej.....	50
5.8. Gminna Ewidencja Zabytków - KARTY ZABYTKÓW	52
5.9. Wojewódzka Ewidencja Zabytków	55
5.10. „Białe Karty”	56
5.11.„Karty zielone”	56
5.12.„Karty Cmentarzy”	57
5.13.„Katalog Parków”	57
5.14. Zabytki identyfikujące krajobraz kulturowy miasta	57

5.15. Zespoły i obiekty znaczące w krajobrazie kulturowym miasta identyfikujące przestrzeń.....	59
5.16. Wartości niematerialne	60
6. Ocena stanu zasobów dziedzictwa kulturowego gminy – analiza szans i zagrożeń	61
6.1. Diagnoza. Analiza SWOT dziedzictwa kulturowego miasta Starogard Gdański.	63
7.Ocena dotychczasowych Programów.....	66
CZĘŚĆ II – PROGRAMOWANIE	68
1. Założenia programowe	68
2. Priorytety, cele	69
3. Kierunki działań i zadania.....	70
4. Typy działań w ramach Programu	81
5. Zadania długoterminowe, ciągłe, których wykonanie i realizacja wykracza poza okres 2024	81
6. Zadania szczegółowe – jednostkowe Programu na lata 2021-2024	83
7. Działania perspektywiczne po roku 2024	87
8. Realizator Programu.....	89
9. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami.....	90
10. Monitoring działania programu opieki nad zabytkami miasta Starogard	91
10.1.Wdrażanie	91
10.2. Ocena realizacji, monitoring.....	92
10.3.Przykładowe kryteria, które mogą być zastosowane do oceny realizacji zadań i celów Programu.....	92
11. Źródła finansowania	94
MATERIAŁY WYJŚCIOWE DO AKTUALIZACJI PROGRAMU, PODSTAWA OPRACOWANIA PROGRAMU.	96
ZAŁĄCZNIKI.....	98

Program Opieki nad Zabytkami Miasta Starogard Gdański na lata 2021-2024

WPROWADZENIE

Gminny program opieki nad zabytkami to dokument własny samorządu Starogardu Gdańskiego, służący do podejmowania planowanych działań dotyczących ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, sporządzany na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Jest to dokument cyklicznie aktualizowany. Niniejszy Program stanowi aktualizację i kontynuację polityki zawartej w dokumentach na lata 2009-2012, 2013-2016 oraz 2017-2020. Dotychczasowy program wraz z załącznikami dostępny jest na stronie internetowej miasta.

Układ opracowania zasadniczo został zachowany i bazuje w dużym stopniu na zasobach zawartych w poprzednim programie. Zrewidowany został aktualny stan prawny oraz Gminna Ewidencja Zabytków w stosunku do wersji z 2017 r., a także uwzględniono wnioski z poprzednich programów.

Sporządzenie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami stanowi wypełnienie prawnego zobowiązania samorządu miasta Starogard Gdański, wynikającego z art. 87 ustawy. Program przyjmowany jest przez Radę Miasta, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 87 ust. 3). Następnie dwa lata od ogłoszenia w dzienniku urzędowym Prezydent Miasta sporządza sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio Radzie Miasta (art. 87 ust. 4 i 5).

Program powstał we współpracy z Wydziałem Planowania i Urbanistyki Urzędu Miasta w Starogardzie Gdańskim, oraz z pracownikami Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku.

Główną ideą niniejszego dokumentu jest efektywne zarządzanie zasobem kulturowym Starogardu Gdańskiego, poprawa ochrony i opieki nad zabytkami, a także wzrost świadomości mieszkańców i właścicieli. Opracowanie ma również na celu zachęcenie do inicjatyw na rzecz upowszechniania i promowania dziedzictwa. Program w dużej mierze skierowany jest do społeczności lokalnej, tutejszych zarządców oraz właścicieli obiektów zabytkowych. Zasady ochrony zabytków zgodnie z ustawą powinny być uwzględniane w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Program jest zgodny z ponadlokalnymi dokumentami programowymi w zakresie ochrony zabytków. Wskazane w nim działania są zgodne z krajowymi, wojewódzkimi, a także miejskimi dokumentami programowymi o charakterze strategicznym i planistycznym (m.in. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania

przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, Gminny Program Rewitalizacji na lata 2017-2025).

Zgodnie z Ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2017r poz. 1875) – art. 7 ust. 1 pkt. 9 – zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty to zadanie własne gminy, w szczególności obejmuje ono sprawy ładu przestrzennego, kultury (w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury) oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Stosownie do treści art. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

1. zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
2. zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
3. udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
4. przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
5. kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
6. uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Cele te samorząd może realizować poprzez sporządzanie, realizację i monitorowanie programu opieki nad zabytkami.

Program jest dokumentem wewnętrznym samorządu, nie ma mocy obowiązującego prawa miejscowego, nie wywołuje bezpośrednich skutków prawnych, nie może być samodzielną podstawą tzw. rozstrzygnięć władczych względem jednostek spoza aparatu administracji publicznej, jednakże może oddziaływać na treść aktów prawnych (np. na ustalenia planów miejscowych) jako przesłanka merytoryczna. Ta forma planowania wzorowana jest na prawie wspólnotowym Unii Europejskiej, które posługuje się na szeroką skalę różnymi formami programowania.

Prowadzone przez samorząd miasta Starogard Gdański działania na rzecz opieki nad zabytkami mają charakter wieloletni i służą zwiększeniu świadomości o wspólnym dziedzictwie.

Program ma na celu (zgodnie z art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami):

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu działań strategicznych wynikających z opracowań ponadlokalnych, ale także z opracowań strategicznych, programowych miasta,
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków dla rozwoju miasta, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających pozyskiwaniu środków finansowych i wzrostowi sum wydatkowanych na opiekę nad nimi,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków,
- eliminowanie sytuacji konfliktowych,
- inicjowanie działań edukacyjnych, informacyjnych, propagujących znajomość zabytków i opieki nad nimi,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami,
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

Kluczowa jest współpraca międzypłaszczyznowa i międzysektorowa osób na co dzień odpowiedzialnych za obiekty zabytkowe, właścicieli oraz instytucji i stowarzyszeń specjalizujących się w tej dziedzinie. Należy mieć na uwadze, że zgodnie z ustawą (art. 6 ustawy o zabytkach), zabytki podlegają ochronie i opiece bez względu na stan zachowania.

CZĘŚĆ I – ANALIZY, UWARUNKOWANIA, DIAGNOZA

1. Uwarunkowania prawne ochrony zabytków

1.1. Obowiązek konstytucyjny ochrony zabytków

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. stanowi, iż ochrona dziedzictwa narodowego należy do podstawowych zadań państwa. W ustawie zasadniczej zapisano:

„Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju (art. 5); (...) stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju” (art.6. ust. 1).

Konstytucja RP w art. 86 nakłada obowiązek dbania o dobra kultury na każdego obywatela: „Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa”.

1.2. Zasady ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego w świetle ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w Polsce jest Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj.Dz. U z 2021r. poz. 710 z późn. zm.)Zapisy ustawy określają zakres i formy ochrony i opieki nad zabytkami oraz precyzują kompetencje organów administracji publicznej (w tym samorządu), a także obowiązki właścicieli i posiadaczy zabytków. Ustala ona ponadto zasady finansowania opieki nad zabytkami, formy ich ewidencjonowania oraz wprowadza szereg definicji, w tym pojęcie zabytku:

zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zgodnie z art.6 ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania zabytki nieruchome, ruchome i archeologiczne. Ochronie podlegać mogą ponadto nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej (art. 6 ust.2). W ustawie (art. 6. ust.1) wymieniono zabytki, które w szczególności podlegają ochronie:

• **zabytki nieruchome** – krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, w szczególności kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

• **zabytki ruchome** – m.in., dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, numizmaty, pamiątki historyczne, wytwory techniki, zbiory i kolekcje, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej, rękodzieła, przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości i instytucji.

• **zabytki archeologiczne** – pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej, artystycznej.

Działania podejmowane przez organy administracji publicznej, w tym samorządy w celu **ochrony zabytków** polegają w szczególności na (art. 4):

- zapewnieniu warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- zapobieganiu zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- udaremnianiu niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- przeciwdziałaniu kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- kontroli stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- uwzględnianiu zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez właścicieli lub posiadaczy zabytków polega na (art.5):

- naukowym badaniu i dokumentowaniu zabytku;
- prowadzeniu prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- zabezpieczeniu i utrzymaniu zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- korzystaniu z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- popularyzowaniu i upowszechnianiu wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Organami ochrony zabytków są:

- Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, w imieniu, którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków
- wojewoda, w imieniu, którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków. Wojewoda, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, może powierzyć w drodze porozumienia wykonywanie części kompetencji wojewódzkiego konserwatora zabytków gminom i powiatom, z wyjątkiem prowadzenia rejestru zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Formami prawnej ochrony zabytków są:

- 1/ wpis do rejestru zabytków
- 2/ wpis na listę Skarbów Dziedzictwa
- 2/ uznanie za pomnik historii
- 3/ utworzenie parku kulturowego
- 4/ ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzjach (np. o warunkach zabudowy, celu publicznego, o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, inwestycji kolejowej lub zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego).

1.3. Ochrona i opieka nad zabytkami jako zadanie własne gminy

Obowiązek ochrony dóbr kulturowych przez jednostki samorządu wynika zarówno z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U z 2021r. poz. 710 z późn. zm.), jak i z ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U.2017, poz. 1875), z której wynika, iż do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym ochrona i opieka nad zabytkami (art.7 ust.1 pkt 9).

Do głównych obowiązków i kompetencji gminy określonych w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w zakresie ich ochrony i opieki nad nimi należą:

- prowadzenie gminnej ewidencji zabytków (art. 22 ust.4);
- sporządzenie na okres czteroletni gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87 ust.1);
- uwzględnienie ochrony i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji dokumentów strategicznych i planistycznych - strategii rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (art.18, 19);

•uwzględnienie problematyki ochrony i opieki nad zabytkami przy wydawaniu decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego (art.18, 19);

W ustawie sprecyzowano także obowiązki i zadania samorządu dla zabytków objętych ochroną będących własnością gminy lub w jej posiadaniu. Ustawa przewiduje ponadto możliwość udzielenia dotacji samorządowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane do wysokości 100% nakładów koniecznych na ich wykonanie. Zasady przyznawania dotacji określone są w przyjętej przez samorząd uchwale.

Uchwały obowiązujące w mieście Starogard Gdański:

- Uchwała Nr XXIII/202/2016 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 2 marca 2016 r., w sprawie zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.
- Uchwała Nr XXIX/339/2020 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 25 listopada 2020 r., w sprawie zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy elewacjach budynków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków
- Uchwała Nr XXXV/427/2021 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 2 czerwca 2021 r., w sprawie zwolnienia od podatku od nieruchomości budynków mieszkalnych lub ich części oraz budynków mieszkalno-użytkowych lub ich części, w których zostanie wykonany remont elewacji

Zgodnie z art. 96 ust 2 wojewoda na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków może powierzyć, w drodze porozumienia, prowadzenie niektórych spraw z zakresu swojej właściwości, w tym wydawanie decyzji administracyjnych gminom (dla Starogardu rolę tę pełni Powiatowy Konserwator Zabytków).

1.4. Regulacje prawa międzynarodowego, w tym unijnego

w Europie:

„Dziedzictwo kulturowe jest częścią definicji europejskiej tożsamości. Stanowi fundamentalny wyraz bogactwa i różnorodności europejskiej kultury. Ochrona dziedzictwa kulturowego, niezastąpionego świadectwa przeszłości, leży we wspólnym interesie Państw Członkowskich, które muszą zapewnić przekazanie tego dziedzictwa przyszłym pokoleniom. Dlatego opieka i konserwacja oraz wymogi użytkowania i umożliwienia dostępu do dziedzictwa kulturowego zarówno w sektorze publicznym jak prywatnym leży w publicznym interesie. „

(z Dokumentu ECCO - Europejskiego Zrzeszenia Krajowych Związków Konserwatorów-restauratorów)

Konwencje i porozumienia, programy międzynarodowe dot. ochrony zabytków to między innymi:

- Karta Ateńska uchwalona na IV Kongresie CIAM w Atenach w 1931 r.,
- Międzynarodowa Karta Konserwacji i Restauracji Zabytków i Miejsc Zabytkowych – Karta Wenecka – przyjęta w 1964 r. kontynuująca zasady Karty Ateńskiej,
- konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego – przyjęta 16 listopada 1972 r. w Paryżu na 17 sesji Konferencji Generalnej ONZ dla Wychowania, Nauki i Kultury UNESCO; konwencja ratyfikowana przez Polskę 6 maja 1976 r – opublikowana w Dz. U. z 1976 r Nr 32, poz. 190, utworzony został Polski Komitet ICOMOS,
- rezolucja Parlamentu Europejskiego dot. potrzeby działania w obszarze kultury, w szczególności ochrony dziedzictwa kulturowego,
- art. 151 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską – 1993 r.,
- Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona) sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r., przyjęta i ratyfikowana przez RP 13 grudnia 1995 r., opublikowana w Dz. U. z 1996 r. Nr 120, poz. 564,
- Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy - przyjęta 3 października 1985r w Granadzie, weszła w życie dn. 1 grudnia 1987 r., przez Polskę podpisana 18 marca 2010 r. – konwencja ta zobowiązuje do prowadzenia systemowych działań w celu zapewnienia ochrony i opieki nad dziedzictwem architektonicznym i przyjęcia zintegrowanej polityki konserwacji zabytków, podkreślając w procesie ochrony zabytków udział społeczeństwa, rolę promocji dziedzictwa i rozwijania świadomości
- Europejska konwencja krajobrazowa sporządzona we Florencji 22 października 2000r, w imieniu RP przyjęta i ratyfikowana przez Prezydenta 24 czerwca 2004 r., opublikowana w Dz.U. z 2006 r. Nr 14 poz. 98,
- Konwencja UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego –przyjęta w Paryżu w 2000 r., (Dz.U. z 2007r Nr 215, poz. 1585)
- Konwencja w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego – przyjęta przez Konferencję Generalną UNESCO w Paryżu 17 października 2003 r.
- dokument w sprawie edukacji konserwatorów-restauratorów dzieł sztuki i warunków uprawniających do wykonywania zawodu - zatwierdzony przez IV Generalne Zgromadzenie ENCoRE (Europejska Sieć Szkolnictwa Wyższego Konserwatorskiego) w Toruniu z 8-9 maja 2003 r. (wspólny z ECCO),
- Agenda Terytorialna UE i Karta Lipska w sprawie Zrównoważonych Miast Europejskich – przyjęta w maju 2007 r na posiedzeniu Rady Ministrów odpowiedzialnych za zagospodarowanie przestrzenne,
- Program Kultura Wspólnoty Europejskiej na lata 2007-2013- w szczególności ważne wspieranie dialogu między kulturami
- Dokumenty Parlamentu Europejskiego dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego

1.5. Akty prawne regulujące kwestie ochrony zabytków

Najważniejsze akty prawne regulujące kwestie ochrony zabytków lub z nią związane to:

- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami
- ustawa z dnia 21 listopada 1996r o muzeach
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. prawo budowlane
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r o gospodarce nieruchomościami
- ustawa z dnia 27 czerwca 1997r o bibliotekach
- ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach
- ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2015r o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (jest to implementacja zapisów Europejskiej Konwencji Krajobrazowej do prawa polskiego)
- ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji
- ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych
- ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (art. 5, 6, 86);
- ustawa z dnia 27 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych;
- ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych;
- ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks Postępowania Administracyjnego;
- ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej;

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej;
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska;
- ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne;
- ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej;
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem;
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie wzorów dokumentów oceny wskazującej czas powstania zabytku, wyceny zabytku oraz potwierdzenia wwozu zabytku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie udzielania dotacji na badania archeologiczne;
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych;
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 maja 2004 r. w sprawie rzeczoznawców Ministra Kultury w zakresie opieki nad zabytkami;
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 9 kwietnia 2004 r. w sprawie organizacji wojewódzkich urzędów ochrony zabytków;
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych;
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków;
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków a także badań architektonicznych i poszukiwań zabytków.

• 1.6. Gminny program a gminna ewidencja zabytków

Gminny program opieki nad zabytkami tworzony jest na podstawie gminnej ewidencji zabytków zaopiniowanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Gminna ewidencja zabytków (GEZ) w postaci zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu miasta prowadzona jest przez Prezydenta Miasta zgodnie z art. 22 ust 4 ustawy.

Zakres informacji o zabytkach nieruchomych, zawartych w karcie adresowej określa Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r w sprawie prowadzenia rejestru zabytków krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. nr 113, poz. 661) oraz z dnia 10 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. 2019 poz. 1886).

Ewidencja to uporządkowany zbiór wykonanych według jednolitych wzorów opracowań, zawierających podstawowe informacje o obiektach zabytkowych. Ewidencja zawiera: dane administracyjne i adresowe, rys historyczny, opis obiektu, fotografie i plany. Ewidencja obejmuje pojedyncze obiekty architektoniczne, zespoły budowlane (np. folwarki), zespoły urbanistyczne i ruralistyczne, stanowiska archeologiczne oraz zabytkowe parki i cmentarze.

Celem ewidencji zabytków jest rozpoznanie obiektów zabytkowych w terenie i ich udokumentowanie, zebranie i opracowanie podstawowych informacji merytorycznych o nich, zebranie informacji administracyjno-adresowych, tworzenie opracowań dla obiektów zagrożonych rozbiórką, destrukcją lub gruntowną przebudową, monitoring zasobu zabytkowego.

Wpis do Gminnej Ewidencji Zabytków:

- stanowi jedną z podstaw do objęcia ochroną konserwatorską obiektu w niej zamieszczonego np. w decyzjach o warunkach zabudowy
- podlega uzgodnieniom konserwatorskim na etapie pozwolenia na budowę lub rozbiórkę (pozwolenia na budowę wydaje się dla nich „w uzgodnieniu” z konserwatorem) oraz na etapie postępowania o ustalenie warunków zabudowy
- może dotyczyć obiektów niefigurujących w wojewódzkiej ewidencji i w rejestrze zabytków, a jedynie wskazanych przez samą gminę i wpisanych do GEZ w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków

Gminna Ewidencja Zabytków dla miasta Starogard Gdański sporządzona została po raz pierwszy w roku 2008 i była podstawą dla pierwszej edycji programu dot.

zabytków (na lata 2009-2012), zawierała łącznie 622 pozycje. W roku 2011 Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków dokonał weryfikacji swoich materiałów i przekazał władzom Starogardu nową listę zawierającą jedynie 291 obiektów, w tym obiekty tzw. rejestrowe.

W 2017 r. i w 2021 r. dokonano weryfikacji GEZ dla miasta, usunięto obiekty nieistniejące oraz te które utraciły walory kulturowe, dodano nowe, a także zaktualizowano na podstawie materiałów i danych WUOZ w Gdańsku listę wojewódzkiej ewidencji zabytków archeologicznych dla miasta.

Obecnie (stan na październik 2021 r.) lista obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków zawiera 586 zabytków, z czego 289 figuruje jednocześnie w wojewódzkiej ewidencji zabytków, a 17 jest wpisanych do rejestru zabytków (w tym 3 wpisy tzw. „obszarowe”), wojewódzka ewidencja zabytków archeologicznych zawiera 71 pozycji¹ (dot. stanowisk archeologicznych na terenie miasta).

2. Relacje programu opieki nad zabytkami dla miasta z innymi dokumentami zewnętrznymi poziomu krajowego

Przy opracowaniu o Programu Opieki nad Zabytkami dla miasta Starogard Gdański wzięto pod uwagę uwarunkowania zewnętrzne w zakresie ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego wyrażone w strategiach i politykach państwa na szczeblu krajowym. Zapisy Programu powinny być zgodne z celami, priorytetami i kierunkami wskazanymi w dokumentach ponadlokalnych.

2.1. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury (NSRK) na lata 2004 – 2013 z uzupełnieniem na lata 2004 – 2020

Kierunki działań w sferze polityki kulturalnej państwa wyznacza dokument Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r. oraz Uzupełnienie NSRK na lata 2004 – 2020 (dokument przyjęty w 2005 r.). Celem strategicznym jest zrównoważenie rozwoju kultury w regionach, natomiast w odniesieniu do Gminnego Programu istotne jest powiązanie z celem częściowym/uzupełniającym: Zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków.

Dokumentem wdrożeniowym Narodowej Strategii jest Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” na lata 2004 – 2020. Celem programu jest poprawa stanu i dostępności zabytków poprzez:

- a) tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,

¹ wykaz zawiera także dwa stanowiska położone w granicach administracyjnych gminy wiejskiej Starogard Gdański, w obr. geod. Janowo

- b) kompleksową rewaloryzację zabytków i ich adaptację na cele społeczne,
- c) zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości,
- d) tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- e) promocję polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą,
- f) wzmocnienie zasobów ludzkich w sferze ochrony zabytków,
- g) podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej dziedzictwa kulturowego,
- h) zabezpieczenie zabytków i archiwaliów przed nielegalnym wywozem za granicę.

2.2. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019 – 2022

został przyjęty Uchwałą Nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r.

Głównym celem krajowego programu jest **stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami.**

W ramach programu będą realizowane cele:

Cel szczegółowy 1: Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego:

Kierunki działań 1.1: Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym.

Zadania:

- szkolenia dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym pracowników merytorycznych, z uwzględnieniem zagadnień z zakresu planowania przestrzennego i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.
- budowanie zasobu wiedzy o ochronie dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym.
- merytoryczne wsparcie procesu planowania i rewitalizacji w gminach.
- Konkurs Generalnego Konserwatora Zabytków nagradzający gminy za modelowe wdrażanie programów opieki nad zabytkami.

Kierunki działań 1.2: Wzmocnienie ochrony na poziomie centralnym.

Zadania:

- wspieranie rozwijania kompetencji zawodowych przez pracowników służb konserwatorskich.
- ewaluacja stosowanych standardów i metod konserwatorskich.
- wsparcie działań dokumentacyjnych zasobu zabytkowego.

- powołanie Centrum Architektury Drewnianej.

Cel szczegółowy 2: Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami.

Kierunki działań 2.1: Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami.

- upowszechnianie standardów i metod konserwatorskich dla wybranych zasobów zabytkowych (wybór zasobów, wypracowanie zaleceń dla opiekunów zasobu zabytkowego dotyczących metod konserwacji, adaptacji, dokumentacji i badań, upowszechnienie przez bazę wiedzy).

Kierunek działań 2.2: Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.

- podniesienie bezpieczeństwa zabytków ruchomych przez sprzyjanie intensyfikacji współpracy z opiekunami zabytków przez właściwe służby i instytucje.

Cel szczegółowy 3: Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego.

Kierunki działań 3.1: Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości:

- kampania społeczno-edukacyjna w mediach, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami i dostępności do zabytków dla osób z niepełnosprawnościami.
- tworzenie narzędzi edukacyjnych dla szkół i instytucji kultury, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Kierunek działań 3.2: Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami

- program dotacyjny dla organizacji pozarządowych w zakresie popularyzowania i upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym, budowania świadomości lokalnej, a także włączanie społeczeństwa w opiekę nad zasobem dziedzictwa kulturowego.

2.3. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

KPZK 2030 jako załącznik do Uchwały Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.
– opublikowana w Monitorze Polskim z 2012 r. poz. 252 z dnia 27 kwietnia 2012

Jest to dokument strategiczny dotyczący zagospodarowania przestrzennego, mający odniesienia do ochrony dziedzictwa kulturowego. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju określa zasady prowadzenia polityki przestrzennej przede wszystkim w oparciu o ustrojową zasadę zrównoważonego rozwoju i wynikające z niej zasady planowania publicznego:

- zasadę racjonalności ekonomicznej,
- zasadę preferencji regeneracji (odnowy) nad zajmowaniem nowych obszarów pod zabudowę,
- zasadę przezorności ekologicznej,
- zasadę kompensacji ekologicznej,
- zasadę hierarchiczności celów zapewniającą koordynację działalności wszystkich podmiotów podejmujących decyzję z poszanowaniem subsydiarności organizacji władz samorządowych,
- zasadę dynamicznego strefowania i wyznaczania obszarów planistycznych,
- zasadę partycypacji społecznej (szerokiej i aktywnej),

Cel strategiczny polityki przestrzennego zagospodarowania kraju sformułowany jest następująco:

Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Osiągnięcie tego celu musi się odbywać z zachowaniem spójności przyrodniczo-kulturowej służącej realizacji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju.

W KPZK 2030 wskazano sześć ściśle powiązanych i dopełniających się wzajemnie celów. Spośród nich istotne dla Programu opieki nad zabytkami można odnieść następujące działania służące realizacji celów rozwoju określonych w KPZK 2030.

Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

- Wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej (EKK).

Konsekwentna realizacja celów Konwencji dotyczących wzajemnych relacji człowiek – krajobraz w ramach przestrzennego zagospodarowania kraju i regionów, a także na szczeblu lokalnym wymaga, aby wdrożenie EKK obejmowało trzy poziomy działań: rozpoznanie zasobów, gospodarowanie nimi i edukację wspomagającą. Gospodarowanie krajobrazami dotyczy zarówno podejmowanych działań

ochronnych jak i planowania wykorzystywania zidentyfikowanych walorów w procesie rozwoju, nadawania nowych funkcji obiektom, projektowania i realizacji nowych struktur. Działania w tym zakresie skoncentrują się na objęciu ochroną prawną najcenniejszych pod względem przyrodniczym i kulturowym krajobrazów naturalnych i historycznych, w tym układów przestrzennych (...) oraz stanowisk archeologicznych.

Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

- Wprowadzenie zintegrowanego (spójnego i hierarchicznego) planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego zdolnego do efektywnej koordynacji działań podmiotów publicznych i polityk publicznych mających największe znaczenie dla zagospodarowania przestrzennego na różnych poziomach zarządzania.

Na poziomie lokalnym podstawowym dokumentem pozostaje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, spójny ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Studium powinno wiązać również inne dokumenty oraz wszelkie decyzje wydawane w gminie w odniesieniu do gospodarowania przestrzenią i zmian przeznaczenia terenów, uwzględniając zadania wynikające z dokumentów rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego szczebla krajowego i regionalnego, a także realizujących długoterminowe cele rozwoju lokalnego, nie stojące z nimi w sprzeczności.

Na poziomie lokalnym wybrane rozwojowe obszary gminy zostaną uwzględnione w zadaniach wynikających z dokumentów rozwoju społeczno-gospodarczego szczebla krajowego i regionalnego.

Kierunki działań opisane w tej części KPZK 2030 odnoszą się do proponowanych na etapie przyjmowania KPZK zmian w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – dotychczas zmiany takie np. w formie zapowiadanego kodeksu urbanistyczno-budowlanego nie nastąpiły – analizę kierunków zmian pominięto zatem, ponieważ różnią się od aktualnie obowiązujących przepisów.

- Wzmocnienie instytucjonalne i jakościowe planowania przestrzennego.

Wzmocnienie planowania przestrzennego wymaga zmian instytucjonalnych na poszczególnych poziomach administracyjnych oraz wprowadzenia systemu monitoringu i stałej oceny stanu zagospodarowania przestrzennego. Pracownicy administracji publicznej zajmujący się planowaniem procesów rozwojowych, w tym przestrzennych oraz realizacją przedsięwzięć z nich wynikających będą podlegać procesowi kształcenia ustawicznego, stałemu procesowi podnoszenia wiedzy i kompetencji w zakresie zagadnień dotyczących jakości przestrzeni i polityki przestrzennej. W ramach promocji kultury przestrzeni prowadzona będzie edukacja obywatelska i popularyzacja problematyki środowiska zurbanizowanego, zwłaszcza w aspekcie aktywnego udziału społeczeństwa w procesach planowania.

- Budowa systemu monitorowania procesów przestrzennych i ich oceny.
- Partnerstwo terytorialne w planowaniu i zarządzaniu procesami rozwojowymi.

Osiągnięcie pełnej i rzeczywistej jawności planowania we wszystkich fazach oraz umożliwienie aktywnej partycypacji społecznej w każdej z nich stanowi o poziomie nowoczesnego zarządzania przestrzenią. Działania służące włączeniu partnerów w system planowania będą polegały m.in. na wprowadzeniu obowiązku publikacji w Biuletynie Informacji Publicznych (BIP) gminy uchwał, dotyczących dokumentów planistycznych wraz z załącznikami graficznymi i innymi, stanowiącymi dokumentację planistyczną; wprowadzeniu na etapie wyłożenia projektów studiów gmin i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego do konsultacji społecznych (także w formie elektronicznej), obowiązku umieszczania wyżej wymienionych projektów na stronie internetowej gminy oraz w BIP, w oparciu o Ustawę o infrastrukturze informacji przestrzennej.

Typologia obszarów funkcjonalnych:

Przedmiotem polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest całe jego terytorium, a jej cele i instrumenty są różnicowane w zależności od specyfiki poszczególnych obszarów funkcjonalnych i ukierunkowane są na wykorzystanie ich specyficznego potencjału geograficznego dla osiągnięcia celów rozwojowych kraju.

Dla realizacji celów KPZK 2030 wyznaczono obszary funkcjonalne, które będą delimitowane na różnych poziomach zarządzania (krajowym, regionalnym, lokalnym).

Obszary ochrony krajobrazów kulturowych

W celu stworzenia systemu zmierzającego do zahamowania postępującej degradacji środowiska kulturowego, nieodwracalnej utraty krajobrazów historycznych i tworzących tożsamość miejsca, w tym rozwiązania konfliktów społecznych związanych z degradacją przestrzeni przyrodniczej, zabytkowych zespołów urbanistycznych i ruralistycznych, zabytków architektonicznych, konieczne jest wprowadzenie do dokumentów planistycznych wszystkich szczebli zintegrowanej ochrony środowiska kulturowego, umożliwiającej gospodarowanie krajobrazem w celu podniesienia konkurencyjności regionów.

Sformułowane wyżej cele i kierunki działań polityki przestrzennej wraz z typologią obszarów funkcjonalnych KPZK 2030 stanowią ustalenia i zalecenia wymagane do wprowadzenia do planów zagospodarowania województw oraz poprzez nie do uwzględnienia w planowaniu na szczeblu gminnym. Można je wykorzystać także przy programowaniu działań związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego. Wymieniane w KPZK działania propagują podejście zintegrowane do ochrony zasobów dziedzictwa materialnego i niematerialnego wraz z kontekstem przyrodniczym.

2.4. Wnioski do dokumentu Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Starogardu z dokumentów poziomu krajowego

Program ustanawiany przez samorząd Miasta Starogard Gdański powinien uzupełniać działania administracji rządowej dla realizacji celów ochrony zabytków i opieki nad nimi.

Na poziomie lokalnym priorytetem powinna być prawidłowa i efektywna opieka nad zabytkami oraz budowanie świadomości społecznej dotyczącej dziedzictwa kulturowego. Wdrożenie tych postulatów na terenie miasta, a w szczególności na obszarze rewitalizowanym, będzie miało wpływ na poprawę życia mieszkańców, rozwój społeczny, gospodarczy i ekonomiczny.

3. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa

3.1. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 (SRWP 2020)

Problematyka ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz opieki nad zabytkami na szczeblu regionalnym zawarta została w dokumencie Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 przyjętej w dniu 24 września 2020 roku Uchwałą nr 458/XXII/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego.

W Strategii określono wyzwania strategiczne dla województwa pomorskiego, w tym:

Kapitał społeczny i tożsamość regionalna - Stymulowanie aktywności społecznej i budowa regionalnej wspólnoty obywatelskiej czerpiącej m.in. z wielokulturowego dziedzictwa, tradycji morskich i solidarnościowych, a także wzrost kompetencji mieszkańców, które warunkują zdolność do funkcjonowania w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości

W dokumencie Strategii wyznaczono 3 cele strategiczne o charakterze ogólnym oraz 10 celów operacyjnych, które doprecyzowane są poprzez określone kierunki działań.

Program Opieki nad Zabytkami dla miasta Starogard Gdański powiązany jest z następującymi celami strategicznymi i operacyjnymi zawartymi w dokumencie SRWP 2020:

Cel strategiczny 1 – NOWOCZESNA GOSPODARKA

Cel operacyjny 1.3 – Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna

Kierunki działania – Rozwój sieciowych i kompleksowych produktów turystycznych;
Stworzenie rozpoznawalnej, wysokiej jakości ofert kulturalnej

Spodziewane efekty realizacji zaplanowanych działań:

- całoroczna, kompleksowa i atrakcyjna oferta turystyczna i kulturalna regionu obejmująca także efektywne wykorzystanie obiektów sportowych o randze krajowej,
- unikatowe walory naturalne, kulturalne i dziedzictwa kulturowego, w tym kulinarne, wykorzystywane w sposób racjonalny, efektywny i zrównoważony,
- wzmocniony wizerunek regionu oraz większa rozpoznawalność i spójność kluczowych regionalnych marek turystycznych i kulturalnych,
- silna współpraca pomiędzy podmiotami branży turystycznej i kulturalnej

3.2. Regionalny Program Strategiczny w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej

„Regionalny Program Strategiczny w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej Pomorska Podróż” jest narzędziem realizacji SRWP 2020 i służy konkretyzacji i realizacji działań związanych z wizerunkiem i budowaniem marki turystycznej woj. pomorskiego oraz tworzeniem sieciowych, ponadregionalnych produktów turystycznych – celu operacyjnego 1.3 Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna.

W ramach zawartych w programie celów szczegółowych określono priorytety i kierunki działań, spośród których istotne dla realizacji celów i założeń Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Starogard Gdański są następujące działania:

1.1.1 POPRAWA STANU OBIEKTÓW I OBSZARÓW ZABYTKOWYCH – zakres interwencji (typy przedsięwzięć):

- Ratowanie i otoczenie ochroną charakterystycznej zabudowy, w tym założeń parkowych oraz cennych układów ruralistycznych i urbanistycznych;
- Przywrócenie wartości obiektom i zespołom zabytkowym, m.in. poprzez nadanie im nowych funkcji służących celom turystycznym i kulturalnym, przy możliwym jednoczesnym zachowaniu funkcji dotychczasowych.

1.2.1 TURYSTYCZNE UDOSTĘPNIENIE OBSZARÓW CENNYCH KRAJOBRAZOWO I PRZYRODNICZO - zakres interwencji (typy przedsięwzięć):

- Tworzenie kompleksowych i efektywnie zarządzanych produktów turystycznych na obszarach cennych krajobrazowo i przyrodniczo.

2.1.1 KREOWANIE POWSZECHNIE DOSTĘPNEJ PRZESTRZENI - zakres interwencji (typy przedsięwzięć):

- Atrakcyjne i funkcjonalne zagospodarowanie ogólnodostępnych przestrzeni miast i terenów pozamiejskich, zachęcających do spędzenia czasu wolnego i identyfikujących kulturowo daną przestrzeń

2.1.1 BUDOWA WYSOKIEJ JAKOŚCI OFERTY KULTURALNEJ I TURYSTYCZNEJ REGIONU - zakres interwencji (typy przedsięwzięć):

- Kreowanie i wdrażanie produktów kulturalnych i turystycznych;
- Tworzenie i wdrażanie pakietów, łączących różne elementy oferty kulturalnej, turystycznej, a także rekreacyjno-sportowej;
- Podnoszenie kompetencji kadr turystyki i kultury w zakresie kreowania i wdrażania oferty.

2.3.1 KREOWANIE MARKI WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO - zakres interwencji (typy przedsięwzięć):

- Rozwój wzornictwa, adaptującego tradycyjne wzorce regionalne do współczesnych potrzeb użytkowych;
- Dokumentowanie i popularyzacja kulturowego dziedzictwa regionu (materialnego i niematerialnego);
- Inwentaryzacja i udostępnienie zasobów kultury z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, w tym digitalizacja i tworzenie treści cyfrowych;

3.3. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030, przyjęty Uchwałą Nr 318/XXXX/16 Sejmiku Woj. Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r. wszedł w życie z dniem 1.03.2017 r.

W PZPWP 2030 określono główne cele o charakterze ogólnym określające „stany docelowe przestrzeni” w perspektywie do 2030 r., dla których wskazano cele operacyjne i kierunki działań. Istotne dla problematyki ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu kulturowego są m.in:

Zasady kształtowania struktur sieci osadniczej zgodnie z wymogami ładu przestrzennego, w tym zasada kształtowania struktur przestrzennych zapewniających wysoką jakość przestrzeni zurbanizowanej, w tym:

- stosowanie rozwiązań urbanistycznych i architektonicznych dostosowanych do istniejących uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, w tym poszanowania tożsamości kulturowej istniejących struktur poprzez zachowanie:

- czytelności historycznych układów urbanistycznych i ruralistycznych,
- układu rozplanowania, skali, formy, proporcji oraz rozwiązań materiałowych zabudowy, charakterystycznych dla określonej jednostki osadniczej (w tym jej rangi) i lokalnej tradycji budowlanej
- specyficznych historycznych elementów zagospodarowania (w tym oryginalnych urządzeń i rozwiązań z zakresu techniki i infrastruktury, historycznych urządzonych terenów zielonych, parków i zbiorników wodnych).

Ochrona obszarów o charakterystycznym krajobrazie kulturowym lub znaczeniu historycznym, w tym działania służące realizacji przyjętego kierunku, m.in:

- Kompleksowa odnowa i rewaloryzacja definiujących tożsamość regionu zdegradowanych zabytkowych założeń przestrzennych obszarów historycznych, obiektów i zespołów zabytkowych (zwłaszcza zespołów parkowo-pałacowych i dworskich) zarówno wpisanych do rejestru zabytków, jak i pozostających poza nim, z uwzględnieniem wymogów konserwatorskich oraz lokalnego charakteru zabudowy;
- Zachowanie i odtwarzanie dawnych układów i funkcji terenów zielonych w ich pierwotnym kształcie;
- Wzmacnianie istniejących oraz nadawanie (w sposób nieumniejszający ich wartości kulturowej) obiektom zabytkowym nieużytkowanym nowych funkcji kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych w celu efektywnego i racjonalnego gospodarowania zasobami dziedzictwa kulturowego, podnoszenia atrakcyjności poszczególnych obszarów oraz tworzenia miejsc pracy;
- Uwzględnianie w treści dokumentów planistycznych na poziomie lokalnym, miejsc o wysokich wartościach kulturowych proponowanych do objęcia ochroną.

3.4. Uchwała Sejmiku Woj. Pomorskiego w sprawie przyjęcia zasad i trybu udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków

W celu zachowania wojewódzkich zasobów dziedzictwa kulturowego stworzono możliwość realizacji dotacji celowej na prowadzenie prac przy zabytkach i podjęto Uchwałę Nr 87/VII/07 z dn. 26 marca 2007r, zmienioną następnie Uchwałą Nr 359/XXI/08 z dnia 28 kwietnia 2008r, a następnie Uchwałą Nr 1152/XLVII/10 z dnia 28 kwietnia 2010 r. Obecnie reguluje to Uchwała NR 360/XXIX/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 22 lutego 2021 roku w sprawie udzielenia dotacji na prace

konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze województwa pomorskiego.

3.5. Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 skupia się na 10 celach tematycznych (CT) i 30 priorytetach inwestycyjnych (PI), które obejmują zagadnienia z zakresu gospodarki, edukacji, aktywności zawodowej i społecznej, obszarów o nie w pełni uruchomionych potencjałach, transportu, energii oraz środowiska. W ramach celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych wydzielono 11 Priorytetów oraz 36 Działań. Wśród nich znalazł się Priorytet 8 – Konwersja, który obejmuje trzy działania: Rewitalizacja i przestrzeń publiczną, Obszary o specyficznych potrzebach, Materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe. Cele szczegółowe Priorytetu to:

1. Aktywizacja społeczna i gospodarcza zdegradowanych obszarów miejskich i podnoszenie atrakcyjności stref rozwojowych w miastach;
2. Aktywizacja obszarów problemowych i ich włączenie w procesy rozwojowe;
3. Stworzenie kompleksowej, rozpoznawalnej co najmniej na poziomie krajowym, oferty turystycznej opartej na charakterystycznych walorach dziedzictwa kulturowego.

W zakresie działania Rewitalizacja i przestrzeń publiczną, obszarami uprawnionymi do wsparcia ze względu na degradację przestrzenną i społeczną jest m.in. miasto Starogard Gdański (kompleksowa rewitalizacja, podnoszenie atrakcyjności przestrzeni publicznych).

Beneficjentem tych programów będą mogły być samorządy, jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe i inne.

W zakresie działania Obszary o specyficznych potrzebach, wyróżniono szereg obszarów problemowych, których wyprowadzenia z sytuacji kryzysowej wymaga rozbudowy, lub zmiany profilu gospodarczego. Zaliczono do nich m.in. zachodnią i południową część województwa: Bory Tucholskie. Beneficjentem tych programów będą mogły być samorządy, jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe i inne.

W zakresie działania Materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, wspierane będzie ratowanie i otoczenie ochroną charakterystycznej zabudowy, w tym założeń parkowych oraz cennych układów ruralistycznych i urbanistycznych, tworzenie

parków kulturowych oraz przywrócenie wartości obiektom i zespołom zabytkowym, poprzez m.in. nadanie im nowych funkcji służącym celom turystycznym i kulturalnym. Beneficjentem tych programów będą mogły być samorządy, jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe i inne.

3.6. Wnioski z opracowań regionalnych dla Programu opieki nad zabytkami:

Gminny program opieki nad zabytkami miasta Starogard Gdański jest spójny z wyżej wymienionymi dokumentami rangi regionalnej, możliwe jest wspólne z innymi podmiotami, organizacjami realizowanie zadań i korzystanie z dostępnych środków finansowych czy innych form wsparcia.

4. Dokumenty własne samorządu Miasta Starogard Gdański a program opieki nad zabytkami

Również na poziomie lokalnym możliwa jest identyfikacja szeregu dokumentów o charakterze strategicznym, mogących zawierać istotne dla budowy programu Opieki nad Zabytkami zapisy. W ramach niniejszego rozdziału omówiono uwarunkowania wynikające z pięciu podstawowych dokumentów:

- Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta Starogard Gdański na lata 2008-2018 oraz Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta Starogard Gdański na lata 2013-2020. Obecnie w opracowaniu jest Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Starogard Gdański na lata 2021-2030.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Starogard Gdański (uchwalona Uchwałą Nr LIV/582/2018 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 28 czerwca 2018 r.)
- Gminny Program Rewitalizacji dla miasta Starogard Gdański na lata 2017-2025 (zaktualizowany uchwałą nr XIII/142/2019 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 21 sierpnia 2019 r.)
- dokumenty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (przygotowywane sukcesywnie w okresie od 1995 r., w tym plan z 2010 r. z późniejszymi zmianami dotyczący niemal całego obszaru miasta) - obecnie aktualizowany

4.1. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta Starogard Gdański na lata 2008-2018 oraz jej aktualizacja na lata 2013-2020i 2021-2030 (w opracowaniu).

Dokument Strategii na lata 2008-2018 wyznaczał zasadnicze kierunki rozwoju miasta na najbliższe dziesięciolecie. Jej podstawę stanowi przyjęta misja miasta, określona jako: „Starogard Gdański – miasto atrakcyjne dla mieszkańców, inwestorów i gości, efektywne w wykorzystaniu zasobów i położenia geograficznego”.

Uszczegółowieniem tak zarysowanej misji była lista czterech strategicznych celów rozwojowych miasta, określonych jako:

1. Poprawa warunków osiedleńczych w mieście,
2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta,
3. Poprawa infrastruktury miasta,
4. Rozwój społeczny.

Osiągnięcie tych celów – w zamyśle twórców dokumentu – przyczynić się miało m.in. do poprawy warunków osiedleńczych i życia mieszkańców, czego efektem ma stać się zahamowanie odpływu mieszkańców z miasta i przyciągnięcie nowych.

Dla konstrukcji Programu Opieki nad Zabytkami szczególne znaczenie miał cel 1.3. „Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miasta”. Jednocześnie jako mogące mieć wpływ na zapisy programu wymienić należy także inne cele, w tym:

- 1.1. Zwiększenie oferty budownictwa komunalnego,
- 1.2. Aktywna promocja miasta,
- 3.1. Budowa i utwardzenie dróg publicznych w mieście,
- 3.2. Rozbudowa infrastruktury wodno – ściekowej,
- 3.4. Poprawa wykorzystania energii cieplnej w mieście,

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta Starogard Gdański na lata 2013-2020

Jej podstawę stanowi przyjęta misja miasta:

„Starogard Gdański – miasto atrakcyjne dla mieszkańców, inwestorów i gości, efektywne w wykorzystaniu zasobów i położenia geograficznego”.

Cele rozwojowe miasta przyjęto jak w poprzednim dokumencie:

1. Poprawa warunków osiedleńczych w mieście
2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta
3. Poprawa infrastruktury miasta

4. Rozwój społeczny

Osiągnięcie tych celów – podobnie jak dotychczas – przyczynić się ma m.in. do:

- poprawy warunków osiedleńczych i życia mieszkańców, aby zahamować ich odpływ z miasta i przyciągnąć nowych,
 - wykorzystania współpracy międzynarodowej i doświadczeń innych miast, zwłaszcza w Regionie Morza Bałtyckiego, a także funduszy Unii Europejskiej do poprawy atrakcyjności i promocji miasta,
 - współpracy z gminami Kociewia i Obszaru Dolnej Wisły na rzecz lepszego gospodarczego wykorzystania tradycji kulturowych, historycznych i walorów turystycznych regionu,
 - rozwoju oferty inwestycyjnej na terenie miasta oraz Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej,
 - poprawy powiązań komunikacyjnych z Trójmiastem i Tczewem,
- polepszenia i rozszerzenia oferty edukacyjnej, z naciskiem na znajomość języków obcych,
 - poprawy sytuacji na rynku pracy – zmniejszenie bezrobocia.

Dla programu opieki nad zabytkami znaczenie mają:

Cel szczegółowy 1.3: *Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miasta*

Kompleksowa rewitalizacja historycznego centrum Starogardu Gdańskiego poprzez poprawę wizerunku kluczowych przestrzeni miejskich, warunków życia i rozwoju społeczności lokalnej oraz zachowanie usługowo – handlowego charakteru Starego Miasta.

Cel szczegółowy 1.4: *Ochrona dziedzictwa kulturowego miasta. Zachowanie, utrwalenie, podkreślenie tożsamości miasta oraz aktywizacja obywatelska, społeczna i zawodowa mieszkańców.*

Powyższe zapisy określają politykę rozwoju miasta i jej relacje do kwestii ochrony zasobów dziedzictwa. Z zapisów tych wynika, iż ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i problematyka opieki nad zabytkami winna być rozpatrywana w kontekście rewitalizacji miasta i jako taka stanowić podstawę do realizacji celów związanych z rozwojem społeczno – gospodarczym Starogardu.

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta Starogard Gdański na lata 2021-2030(w opracowaniu)

W nowej strategii określono następującą misję dla Miasta Starogard Gdański:

„Zaspokajanie potrzeb mieszkańców, tworzenie dogodnych warunków do zamieszkania oraz rozwoju przedsiębiorczości i powstawania nowych miejsc pracy, zapewnienie bezpiecznej i wysokiej jakości infrastruktury technicznej oraz dbanie o walory przyrodnicze i kulturowe”.

Z punktu widzenia opieki nad zabytkami największe znaczenie w nowej strategii mają:

Cel operacyjny 1.3 Wzmacnianie oferty kulturalnej i promocyjnej miasta bazującej na kulturze Kociewia

Kierunki działań:

- Promocja miasta w środkach masowego przekazu, w tym działania marketingowe zachęcające do zamieszkania w Starogardzie Gdańskim.
- Rozwój aktywności kulturalnej mieszkańców poprzez organizację imprez i wydarzeń kulturalnych oraz popularyzacja kultury Kociewia.
- Renowacja obiektów zabytkowych.

Cel operacyjny 3.2: Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz zagospodarowanie terenów rekreacyjnych

Kierunki działań:

- Prowadzenie dalszych działań w zakresie rewitalizacji Śródmieścia.

Cel operacyjny 3.3: Dbłość o zagospodarowanie przestrzenne

Kierunki działań:

- Zachowanie obecnie istniejących cennych rozwojowo obszarów miasta, jak również cennych dla miasta terenów zielonych.

4.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta (2015)

Studium uchwalone przez Radę Miasta Starogard Gdański w dniu 28 stycznia 2015 r. uchwałą nr V/27/2015 wraz ze zmianami uchwalonymi Uchwałą Nr LIV/582/2018 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 28 czerwca 2018 r. jest obowiązującym dokumentem określającym politykę przestrzenną, w tym określającym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego miasta. Studium przedstawia uwarunkowania w tym wynikające ze stanu krajobrazu kulturowego miasta, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej oraz określa obszary i zasady ochrony krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

W zmianie Studium zagadnienia ochrony zabytków zostały zredagowane z uwzględnieniem zweryfikowanej gminnej ewidencji zabytków (2017), tak by oba dokumenty (Studium i program opieki nad zabytkami) były spójne.

Dokument Studium określa politykę przestrzenną miasta. Podstawą tej polityki jest określenie celów rozwojowych miasta, wśród których znalazły się m.in. zapisy dotyczące „ochrony i właściwego wyeksponowania oraz wykorzystania zgodnie z przyjętą strategią rozwojową zasobów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego miasta, (...) podkreślenie i wydobywanie elementów zagospodarowania przestrzeni decydujących o tożsamości i indywidualności Starogardu”. Jednocześnie w ramach listy obszarów i struktur ważnych dla prestiżu i tożsamości miasta oraz obszarów szczególnych szans wymieniono najważniejsze kompleksy terenów o wysokich walorach kulturowych – w tym obszar śródmiejski (w tym Stare Miasto) oraz obszar pomiędzy centrum miasta a zespołem dworca PKP. Studium wskazało obszary do szczególnych działań, między innymi rewitalizacji, rehabilitacji i przekształceń.

Program opieki nad zabytkami może być jednym z instrumentów wdrażania polityki przestrzennej miasta w jego gospodarce przestrzennej i w zarządzaniu miastem.

4.3. Gminny Program Rewitalizacji (2017-2025) zaktualizowany Uchwałą Nr XIII/142/2019 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 21 sierpnia 2019r.

Gminny Program Rewitalizacji to dokument operacyjny związany z pozostałymi dokumentami miasta o charakterze strategicznym, takimi jak: Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta Starogard Gdański na lata 2013-2020 (opracowana we wrześniu 2013r.), Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Starogard Gdański (2015 – obecnie po zmianach), Dokumenty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2025 (uchwalona dnia 28 czerwca 2017r.).

Program Rewitalizacji dla Starogardu Gdańskiego opiera się na dokumentach strategicznych miasta, uwzględnia dotychczasowe dokumenty związane z zabytkami, uwzględnia, zgodnie z wymaganiami ustawy o rewitalizacji, formalnie wyznaczone obszary: zdegradowany i obszar rewitalizacji (Uchwała nr XXV/230/2016 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji na terenie miasta Starogard Gdański).

Obszary zdegradowane to: Obszar Kocborowo-Skarszewska (po. ok. 76,55ha), Obszar Aleja Wojska Polskiego, Kolejowa, Gdańska, Traugutta (pow. ok. 80,19ha), Obszar Stare Miasto (pow. 180,66ha), Obszar Stado Ogierów (pow. 223,30ha), a obszar rewitalizacji to Obszar Stare Miasto.

Obszar rewitalizacji podzielono na sześć mniejszych stref. Obszary te skupiają największą liczbę obiektów i obszarów zabytkowych miasta, stąd duże znaczenie dokumentu i przyjętych w nim projektów dla programu opieki nad zabytkami

Starogardu Gdańskiego. Jednym z istotnych problemów w tym obszarze jest zdiagnozowany „zły stan techniczny obiektów zabytkowych”, a źródłem problemów „... brak systemu wsparcia renowacji obiektów zabytkowych, zasobów mieszkaniowych, infrastruktury i otoczenia budynków”.

Celem głównym rewitalizacji jest „Kompleksowa rewitalizacja obszaru z uwzględnieniem różnorodnych funkcji i walorów przyrodniczych i kulturowych”, a jednym z celów szczegółowych „Odnowa kluczowych obiektów w obszarze rewitalizacji”. Służyć temu mają różne projekty i zadania.

Rys. Obszar rewitalizacji (za: Gminny Program Rewitalizacji miasta Starogard Gdański na lata 2017- 2025)

Wiele założeń zawartych w Programie udało już się zrealizować.

4.4. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

W odróżnieniu od wszystkich wspomnianych dotychczas dokumentów strategicznych szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego, które mają charakter dość ogólny i często jedynie pośrednio są związane z programem dot. zabytków, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego mają bezpośredni związek z programem opieki nad zabytkami oraz gminną ewidencją zabytków.

Miasto Starogard Gdański ma niemal 100% pokrycie obowiązującymi planami miejscowymi, w których uwzględniono dotychczasową gminną ewidencję zabytków z 2008r (w szczególności dotyczy to największego obszaru planu z 201r z późn. zmianami). Obecnie Miejsowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego jest aktualizowany.

Stan prawny dotyczący planowania w mieście należy uznać za bardzo korzystny dla zasobu dziedzictwa kulturowego. Miasto systematycznie, cyklicznie ocenia aktualność swoich opracowań planistycznych. Obecnie Miejsowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego jest aktualizowany.

Zgodnie z ustawą dot. ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (art. 19) ustalenia programu opieki nad zabytkami uwzględnia się w dokumentach planistycznych: w studium i w planach miejscowych, w dokumentach tych można także ustalić strefy ochrony konserwatorskiej.

2. W przypadku, gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

W obowiązujących na terenie Starogardu Gdańskiego planach miejscowych wyznaczono granice tzw. stref ochrony konserwatorskie (między innymi w oparciu o poprzednie Studium oraz wytyczne konserwatorskie do planu z 2010r), w których obowiązują specjalne warunki zagospodarowania i zabudowy, obejmują one przede wszystkim fragmenty centralnej części miasta. Dla poszczególnych stref ochrony konserwatorskiej plany ustalają zasady zagospodarowania i zabudowy uwzględniające historyczne uwarunkowania, w tym występowanie licznych obiektów zabytkowych figurujących w gminnej ewidencji zabytków z 2008 r.

Ewentualna korekta ustaleń planów miejscowych w zakresie zabytków i obszarów chronionych powinna być uzasadniona wynikami oceny walorów kulturowych zabytków, np. jako wynik obecnej weryfikacji gminnej ewidencji zabytków.

4.5. Lokalne regulacje dotyczące krajobrazu miasta, w tym reklam, ogrodzeń, małej architektury

W oparciu o art. 37b „Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym”, zmienionej „Ustawą o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu” z dnia 24 kwietnia 2015r. w celu uporządkowania chaosu w informacji wizualnej i poprawy krajobrazu miejskiego podjęto Uchwałę nr XXX/ 280

/2016 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 31 sierpnia 2016r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia uchwały określającej na terenie Miasta Starogard Gdański zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabaryty, standardy jakościowe oraz rodzaje materiałów budowlanych z jakich mogą być wykonane.

Obecnie nie można regulować zagadnień związanych z reklamami w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Niestety, do dziś (październik 2021) nie wykonano w ramach realizacji uchwały z sierpnia 2016r żadnych prac projektowych. Zgodnie z uzasadnieniem uchwały: *„Realizując zapisy przedmiotowej uchwały Prezydent Miasta przystąpi do sporządzenia projektu uchwały w sprawie zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń. Projekt uchwały będzie podlegał upublicznieniu i wyłożeniu do publicznego wglądu. W ramach wyłożenia projektu uchwały do publicznego wglądu, zainteresowane podmioty będą mogły składać uwagi do projektu uchwały, które będą podlegały rozpatrzeniu przez Prezydenta Miasta, a następnie przez Radę Miasta Starogard Gdański. Rozpatrując nieuwzględnione uwagi, Rada Miasta równocześnie podejmie decyzję o samym projekcie uchwały. Uchwała w sprawie zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, po wejściu w życie, zastąpi stosowne ustalenia obowiązujących planów miejscowych.”*

Realizacja uchwały krajobrazowej oraz jej wdrożenie będą miały ogromne znaczenie w szczególności dla obszarów zabytkowych miasta, w tym wpisanego do rejestru zabytków układu urbanistycznego miasta a także dla ustanowionych w dokumentach miejskich stref ochrony konserwatorskiej.

4.6. Inne lokalne uwarunkowania ochrony i opieki nad zabytkami miasta Starogard Gdański

Sprawami ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w Urzędzie Miasta Starogard Gdański zajmuje się Wydział Planowania i Urbanistyki, a zagadnienia ochrony zabytków pojawiają się także w pracy innych zespołów Urzędu Miasta oraz jednostek samorządowych.

Bezpośredni wpływ na stan zachowania zabytków Starogardu Gdańskiego samorząd miejski posiada będąc właścicielem niektórych z obiektów zabytkowych oraz sprawując kontrole nad wspólną przestrzenią miasta, czy też ustalając regulacje dotyczące zagospodarowania (studium, plany miejscowe).

4.7. Wsparcie finansowe dot. zabytków

Miasto Starogard Gdański zdecydowało także o wsparciu finansowym prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach.

Przykładowo w okresie realizacji Programu w latach 2013-2016 Rada Miasta Starogard Gdański podjęła też uchwałę w sprawie przyjęcia zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

Zgodnie z wymienioną wyżej uchwałą (§ 4) dotacja mogła być udzielona na dofinansowanie:

1) nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, ustalonych na podstawie kosztorysu zatwierdzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, które zostaną przeprowadzone w roku złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji lub w roku następującym po roku złożenia wniosku,

2) nakładów koniecznych poniesionych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, które zostały przeprowadzone w okresie roku poprzedzającego rok złożenia wniosku o udzielenie dotacji.

Dotacja mogła obejmować nakłady konieczne na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane wymienione w art. 76 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Mogła obejmować nawet do 50% nakładów.

W 2016 r. doprecyzowano zasady składania wniosków o dofinansowanie i przyznawanie dotacji i podjęto Uchwałę Nr XXIII/202/2016 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 2 marca 2016 r. w sprawie zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2016 r. poz. 1287 z 30.03.2016 r.), która uchyliła poprzednią uchwałę z 2015 r. Rada Miasta określiła w niej m. in. szczegółowy wzór wniosku o dotację. Miasto zobowiązało się do zabezpieczenia środków na cele związane z dotacjami w WPF Gminy Miejskiej w kwocie nie mniejszej niż 50 tys. zł.

30 listopada 2016 r. Rada Miasta podjęła Uchwałę Nr XXXIV/320/2016 (opublikowana Dziennik Urzędowy Województwa Pomorskiego z 2016 roku, poz. 4290 z dnia 08.12.2016 r.) w sprawie zwolnienia od podatku od nieruchomości budynków mieszkalnych lub ich części oraz budynków mieszkalno-użytkowych lub ich części, w których zostanie wykonany remont elewacji. Obecnie obowiązują **Uchwała Nr XXXV/427/2021 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 21 czerwca 2021 r.** Zwolnieniem objęte zostaną budynki położone w obszarze rewitalizacji oraz objęte gminną ewidencją zabytków. Zwolnienie dotyczyć będzie wszystkich budynków bez względu na ich stan własnościowy i ich wielkość. Podatnicy spełniający kryteria wymienione w uchwale skorzystają ze zwolnienia od podatku przez dwóch lat pod warunkiem, że kwota zwolnienia nie przekroczy wysokości 50% wydatków poniesionych na remont. Dla podatników będących przedsiębiorcami zwolnienie od podatku wymienione w projekcie uchwały będzie stanowić pomoc publiczną w ramach pomocy de minimis. Celem niniejszej uchwały jest wsparcie za pomocą

przedmiotowego zwolnienia podatników, których zamiarem będzie przeprowadzenie remontów elewacji frontowych budynków, zmierzające do poprawy ich wyglądu, co w konsekwencji przyczyni się do estetyzacji miasta.

Zasady udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy elewacjach budynków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków reguluje natomiast [Uchwała Nr XXIX/339/2020 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 25 listopada 2020 r.](#) Dofinansowanie uzależnione jest od poniesionych koniecznych kosztów.

4.8. Wnioski z opracowań i dokumentów miejskich dla programu opieki nad zabytkami

Dokumenty na poziomie lokalnym są cyklicznie aktualizowane, a tym samym spójne ze sobą. Wskazywane w nich cele, kierunki działań oraz zadania służą poprawnie ochronie zabytków. Uchwały Rady Miasta związane z finansowaniem zadań dotyczących zabytków – dotacji oraz zwolnień podatkowych dla budynków położonych w obszarze rewitalizacji oraz wpisanych do GEZ, pod warunkiem wykonania remontów elewacji frontowych stanowią przyczynek do większej świadomości społecznej i lepszej dbałości o te obiekty.

5. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego miasta Starogard Gdański. Diagnoza stanu opieki nad zabytkami dla miasta Starogard Gdański.

Opracowano na podstawie dotychczasowych „Programów...na lata 2009-2012”, na lata 2013-2016 oraz 2017-2020 – uznając tę część za nadal aktualną.

5.1. Starogard Gdański - zarys dziejów

Starogard Gdański to miejscowość o ponad 800 letniej, udokumentowanej historii. W 1198 roku gród starogardzki został darowany przez księcia pomorskiego Grzymistawa Joannitom. Darowizna ta została w 1238 roku potwierdzona w bulli papieża Grzegorza IX. Starogard joannicki położony był na lewym brzegu Wierzycy w rejonie dzisiejszego Wzgórza św. Jana. Na terenie grodu znajdował się kościół p.w. św. Jana.

Znajdującą się w pobliżu grodu wieś Starogard, w 1305 roku sprzedał Krzyżakom pomorski możnowładca Piotr Święca.

Po 1310 roku Krzyżacy rozpoczęli na prawym brzegu Wierzycy budowę miasta. Miasto krzyżackie powstało prawdopodobnie na surowym korzeniu. Posiadało spory Rynek o wymiarach 107x107 metrów. Każda z przyrynkowych ulic została wyprowadzona poza otaczające miasto mury, które obiegała wewnętrzna ulica. W kwartale północno-zachodnim wzniesiono kościół. Miasto rozwijało się, zostały zasiedlone w większości działki miejskie. W 1348 nowa osada otrzymała lokację na prawie chełmińskim. W 1360 Joannici sprzedali Krzyżakom sąsiadujący z miastem gród starogardzki.

Po wojnie 13-letniej (1454 - 1466), Starogard został włączony do Polski i należał do niej przez przeszło 300 lat – do pierwszego rozbioru Polski. Co prawda w 1520 roku Krzyżacy ponownie zajęli miasto, był to jednak tylko krótki, jednomiesięczny epizod w historii Starogardu.

W 1484 w mieście wybuchł pożar. Spalone zostały domy mieszczan i Ratusz. W 1502 w mieście wybuchł kolejny pożar, a w 1514 nawiedziła je zaraza – zawieszono wówczas jarmarki. Mimo tych niepowodzeń, koniec wieku XV i wiek XVI były dla Starogardu okresem bardzo pomyślnym. Rozpoczął się czas stabilizacji, odbudowy i rozwoju gospodarczego.

Na przełomie XVI i XVII wieku miasto było jednym z większych ośrodków rzemieślniczych na Pomorzu. Działały tu cechy: piekarzy, rzeźników, gorzelników, piwowarów, sukienników, szewców, kowali, ślusarzy, kotlarzy, nożowników, murarzy, powoźników.

Okres prosperity dla Starogardu zakończył się w I poł. XVII wieku wraz z początkiem wojen ze Szwecją. Zajęte przez wojska szwedzkie w 1626 roku miasto uległo w wyniku działań wojennych znacznym zniszczeniom. Jednak szczególnie tragiczny dla Starogardu okazał się „potop” szwedzki. W jego wyniku liczba ludności miasta zmniejszyła się o połowę.

W drugiej połowie XVII wieku Starogard ubożeje. Układ przestrzenny miasta nie ulega zmianie jednak nie wszystkie posesje są wówczas zamieszkałe. W okresie tym na znaczeniu tracą średniowieczne mury obronne, wzdłuż których powstaje zabudowa mieszkaniowa. Poza nimi rozwijają się przedmieścia: chojnickie i gniewskie. W XVII wieku po wschodniej stronie miasta istniał folwark, młyn i zabudowa nad Kanątem Młyńskim, zaś na przedmieściu chojnickim folusz.

Po I rozbiorze Polski i wcieleniu do Prus, w mieście wybudowano koszary dla stacjonujących tu wojsk pruskich. W 1792 miasto strawił kolejny pożar. Ostało się tylko 11 murowanych budynków, nowo wybudowane koszary oraz kościół p.w. św. Mateusza. Ocalały średniowieczne piwnice spalonych, drewnianych domów – na nich to wzniesiono nowe murowane kamienice już w dwa lata po pożarze.

Początek XIX wieku to na Pomorzu wojny napoleońskie, a w Starogardzie wielokrotne przemarsze wojsk przez miasto. Powstały po ich zakończeniu nowy porządek w Europie i związane z nim zmiany polityczne, prawne i gospodarcze, spowodowały w Starogardzie, szczególnie od połowy XIX w., znaczne ożywienie ekonomiczne. Miasto rozwijało się gospodarczo i przestrzennie. Przybywali doń przybysze z różnych stron Europy.

W latach 1820 – 70 powstały liczne zakłady rzemieślnicze, które z czasem przekształciły się w sporej wielkości fabryki.

Starogard był miastem, gdzie żyli i pracowali obok siebie ludzie różnych kultur. W 1802 powstał nowy zbór ewangelicki w miejscu poprzedniego - obecniekościół katolicki p.w. św. Katarzyny.

W połowie XIX wieku, na terenie, gdzie prawdopodobnie niegdyś stał dwór krzyżacki, powstała synagoga. Średniowieczny kościół katolicki, p.w. św. Mateusza poddany został renowacji. Rozwinęły się przedmieście chojnickie i gniewskie, częściowo zmieniła się ich zabudowa, z wiejskiej na przedmiejską, murowaną. Strzechy zastąpiła dachówka.

Uruchomienie w 1873 roku linii kolejowej spowodowało rozwój przestrzenny miasta w kierunku płn.-zach. Przemysłowe miasto na przełomie XIX i XX wieku posiadało gazownię i wodociągi. Powstały budynki użyteczności publicznej: Zespół Gimnazjum, nowy Ratusz, Stadnina i Zespół Zakładu Leczniczego – Kocborowo.

Zmieniło się oblicze miasta w obrębie Rynku. Dawne kamienice z początku XIX wieku, kontynuujące XVIII wieczną stylistykę budowlaną, po części uzyskały nowy wyraz. Zamożni właściciele przebudowali swoje domy. Pojawiły się elewacje w modnych wówczas stylach historycznych. Zmiany wprowadzano wedle wskazówek

ówczesnych wzorników budowlanych. Domy rosły w górę, zmieniał się kształt dachu, wystrój elewacji i wystrój wnętrz. Zamożność obywateli - miejscowych przemysłowców odbijała się w architekturze ich domów. Pojawiły się wille i modernistyczne kamienice czynszowe. Miasto rozrastało się. Przy czym nadal niezmieniony pozostał układ starego miasta o średniowiecznej lokacji. Zachował się też historycznie ukształtowany sposób zagospodarowania przestrzeni. Przy murach wprowadzono dodatkowe podziały na przestrzeniach dawniej miejskich.

Miasto wkroczyło w XX wiek. W 1907 powstała przemysłowa gorzelnia. W 1913 roku rozpoczęto elektryfikację miasta. W następnym roku została zburzona Brama Gdańska.

Koniunktury gospodarczej nie przerwał powrót Starogardu do Polski w 1920 roku. Rozwijał się dalej przemysł i budownictwo. W okresie międzywojennym Starogard był jednym z najbardziej uprzemysłowionych miast na Pomorzu. Od 1926 roku w mieście stacjonował 2 Pułk Szwoleżerów Rokitańskich.

Przestrzennie miasto rozwijało się w kierunku: północnym (rejon ul. Traugutta, Ceynowy, Gdańskiej). Powstały osiedla po zachodniej stronie miasta, a nad Wierzycą park. W południowej części miasta wybudowano kościół p.w. św. Wojciecha. Odrestaurowany został Ratusz i Rynek. Zmodernizowano gazownię, wodociągi, zelektryfikowano miasto. Powstało wiele nowoczesnych budynków mieszkalnych.

Po 1945

Wojna oszczędziła historyczną zabudowę. Miasto przetrwało w zasadzie w niezmienionym kształcie. Po wojnie kontynuowano eksploatację istniejącej zabudowy. Z krajobrazu miasta zniknęły takie obiekty jak: dawny folusz z 1792 przy ul. Bieruta 111 (obecnie ul. Chojnicka), XVIII wieczny zajazd z ul. Harasa 7, kuźnie przy Młynach Wiecherta czy mauzoleum rodziny Wiechertów przy ul. Owidzkiej, oraz kilka budynków mieszkalnych przy ul. Browarowej. Rozbudowano zakłady przemysłowe: Polmos, Polfę (Polpharmę), Famos, Neptun.

Historycznie ukształtowany układ przestrzenny miasta zachował się. Powstały nowe osiedla z zabudową wielorodzinną. W latach 70 – tych powstały osiedla domów jednorodzinnych w rejonie Żabna i Przylesia, a w latach 80 osiedla w południowej części miasta.

Po 1989 roku zmieniła się sytuacja gospodarcza miasta. Zamknięcie bądź uwłaszczenie wielu zakładów przemysłowych spowodowało najczęściej zmianę sposobu użytkowania dawnych, przemysłowych obiektów. Trwa w dalszym ciągu proces ich przekształceń i często - degradacji.

5.2. Ochrona zabytków w Starogardzie Gdańskim

Starogard Gdański jest miastem posiadającym wiele zespołów przestrzennych i obiektów o wartościach kulturowych – zabytków. Część z nich objęta została ochroną prawną: poprzez wpis do rejestru zabytków nieruchomych i ruchomych – prowadzonych przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków bądź poprzez zapisy w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta. Ochroną objęte są także zabytki ruchome umieszczone w inwentarzu Muzeum Ziemi Kociewskiej. Jednakże dziedzictwo kulturowe to nie tylko dobra objęte wyżej wymienionymi formami ochrony, to także dobra inne, tworzące kulturowy krajobraz miasta, będące świadectwem dokonań miejscowej społeczności, stworzone przez wieki będące świadectwem jej kulturowego dorobku.

Rejestr zabytków

- Obiekt zabytkowy do rejestru zabytków wpisuje Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków, wydając decyzję administracyjną. Do rejestru wpisane może zostać także otoczenie zabytku, nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna. Wpis do rejestru może nastąpić z urzędu bądź na wniosek właściciela lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy (art.10 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami)
- Urząd Pomorskiego Konserwatora Wojewódzkiego prowadzi rejestr dla:
 - zabytków nieruchomych (są to zabytki architektury i budownictwa w tym techniki, inżynierii),
 - zabytków ruchomych – dzieła sztuki, rzemiosła, zabytki techniki,
 - zabytków archeologicznych, nieruchomych (ruchome znajdują się w inwentarzach muzealnych).

5.3. Ochrona zabytków archeologicznych

5.3.1. IDENTYFIKACJA PRZEDMIOTU OCHRONY

Zgodnie z art. 3 pkt. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity:Dz. U z 2021r. poz. 710 z późn. zm.; dalej: UOZOZ) zabytkiem archeologicznym jest zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Przedmiotem ochrony są nie tylko poszczególne wytwory człowieka, ale i ich kulturowy kontekst — razem tworzą integralną całość, w terminologii naukowej zwaną stanowiskiem archeologicznym. Wydzielony wytwór określa się natomiast mianem artefaktu. Stanowiskiem archeologicznym jest obszar występowania archeologicznych zabytków nieruchomych i ruchomych jako spójnej całości, zaś artefaktem jest wydzielony, indywidualny zabytek ruchomy, np. pozyskany w trakcie

badzeń archeologicznych. Wzajemne powiązanie przestrzenne poszczególnych nieruchomych i ruchomych części stanowiska archeologicznego stanowi właściwą, oryginalną i niepowtarzalną substancję zabytku archeologicznego.

Na terenie Miasta Starogard Gdański znajdują się liczne stanowiska archeologiczne, pochodzące z różnych epok historycznych i pradziejowych. Są one odkrywane i wprowadzane do wojewódzkiej ewidencji zabytków w ramach systematycznego, ogólnopolskiego programu „Archeologiczne Zdjęcie Polski” (AZP) realizowanego od lat 70-tych XX wieku, ale także w efekcie prowadzenia innych programów badawczych i dokonywania odkryć przypadkowych. Stanowią one element istotny dziedzictwa kulturowego jako materialne świadectwo życia i działalności człowieka w minionych epokach. Relikty archeologiczne znajdują się w większości przypadków pod obecnym poziomem użytkowym (pod powierzchnią ziemi). Część stanowisk archeologicznych posiadających największą wartość historyczno-naukową została objęta wpisem do rejestru zabytków.

Na obszarze Miasta Starogard Gdański znajdują się **trzy stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków**:

—grodzisko wczesnośredniowieczne położone na przedmieściu Św. Jana obok torów kolejowych — wpisane do rejestru zabytków archeologicznych województwa pomorskiego pod nr C-152 decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku z dnia 05.12.1970 r. (dawny nr rej. zab. 115/A);

—cmentarzysko płaskie we wschodniej części miasta, na zalesionym wzniesieniu między szosą tczewską a Strzelnicą, na wschodniego brzegu rzeki Wierzycy — wpisane do rejestru zabytków archeologicznych województwa pomorskiego pod nr C-379 decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku z dnia 29.11.1976 r. (dawny nr rej. zab. 303/A);

—osada położona na terenie miasta obok cmentarza wojskowego — wpisana do rejestru zabytków archeologicznych województwa pomorskiego pod nr C-380 decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku z dnia 29.11.1976 r. (dawny nr rej. zab. 304/A).

Istotne dla Miasta jest szczególnie w/w grodzisko wczesnośredniowieczne. Jest to domniemane miejsce lokalizacji joannickiego Starogardu. Miejscowość ta zanikła, lecz legenda o nim jest wciąż żywa, a wiedza poszerza się. Wzgórze nad Wierzycą nosi nazwę Wzgórza św. Jana i związane są tym miejscem liczne legendy. Legendy poruszające wyobraźnię. W roku 2001 podpisano: list intencyjny w sprawie współpracy pomiędzy Miastem a Związkiem Polskich Kawalerów Maltańskich oraz porozumienie o współpracy pomiędzy Muzeum Archeologicznym w Gdańsku a Gminą Miejską w Starogardzie. Wynikiem tych porozumień było przeprowadzenie prac archeologicznych na Wzgórzu św. Jana w sierpniu 2001 roku. Kolejne badania archeologiczne na tym terenie przeprowadziło Muzeum Ziemi Kociewskiej wraz z Muzeum Archeologicznym w Gdańsku w 2006 roku. W ich wyniku odkryto fragmenty zabudowy — przypuszczalnie pozostałości po grodzie joannickim.

Na obszarze Miasta Starogard Gdański odkryto także pozostałości osadnictwa oraz cmentarzysk z różnych epok historycznych i pradziejowych. Wszystkie te stanowiska archeologiczne, łącznie z wpisanymi do rejestru zabytków, zostały ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Wykaz stanowisk z obszaru miasta zawiera załącznik nr 7 do niniejszego Programu.

Gminna Ewidencja Zabytków dla miasta w zakresie archeologii jest powtórzeniem ewidencji wojewódzkiej.

Stanowiska archeologiczne posiadają swoje karty ewidencyjne, przechowywane w WUOZ w Gdańsku.

5.3.2. PODSTAWY OCHRONY ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

Stanowiska archeologiczne jako istotny element dziedzictwa oraz krajobrazu kulturowego podlegają ochronie na mocy przepisów prawa międzynarodowego i tworzonego w ich duchu prawa krajowego, które zobowiązują do ich trwałego zachowania (jeśli to możliwe — na miejscu), uwzględnienia zadań ochronnych w procesie planowania przestrzennego, a jeśli niemożliwa jest trwała ochrona — metodycznego przebadania i zadokumentowania warstw kulturowych oraz zakonserwowania i zabezpieczenia pozyskanych archeologicznych zabytków ruchomych.

Zgodnie z art. 5 pkt i lit. a Europejskiej Konwencji o Ochronie Dziedzictwa Archeologicznego (Dz.U. z 1996 r. nr 120, poz. 564) każda Strona zobowiązuje się do podejmowania próby pogodzenia i połączenia odpowiednich potrzeb archeologicznych oraz planów zagospodarowania przestrzennego poprzez zapewnienie archeologom uczestnictwa w tworzeniu założeń planowania, ukierunkowanych na zapewnienie wyważonej strategii mającej na celu ochronę, konserwację i podniesienie wartości terenów o wartości archeologicznej, w związku z art. 4 pkt ii cyt. Konwencji, zgodnie z którym każda Strona zobowiązuje się do stosowania środków fizycznej ochrony dziedzictwa archeologicznego, zapewniając, stosownie do okoliczności konserwację i zachowanie dziedzictwa archeologicznego, jeżeli jest to możliwe na miejscu.

Zgodnie z art. 4 UOZOZ ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu (m.in.): zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie (pkt 1) oraz uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska (pkt 6).

W przypadku zabytków archeologicznych zasada trwałej ochrony została dodatkowo umocowana w przepisach ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo

Ochrony Środowiska (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 519, z późn. zm.; dalej: POŚ). Zgodnie z art. 101 pkt 2 lit. f POŚ ochrona powierzchni ziemi polega na zachowaniu funkcji środowiskowych, gospodarczych, społecznych i kulturowych, w tym między innymi zbioru dziedzictwa geologicznego, geomorfologicznego i archeologicznego. Tym samym także, zachowanie zbioru dziedzictwa archeologicznego jako funkcji kulturowej powierzchni ziemi, staje się jednym z celów ochrony środowiska, a zatem uzyskuje dodatkową podstawę prawną w działalności organów administracji publicznej i stosuje się do niego zasadę zrównoważonego rozwoju, stanowiącą podstawowe założenie planowania i zagospodarowania przestrzennego. Ponieważ zbiór dziedzictwa archeologicznego jest zbiorem nieodnawialnym (co podnosi jednej z kluczowych dokumentów doktrynalnych jakim jest Karta Zarządzania i Ochrony Dziedzictwem Archeologicznym, Lozanna 1990), należy nim gospodarować świadomie i racjonalnie, aby umożliwić jego zachowanie i korzystanie z niego przez przyszłe pokolenia.

Zgodnie z art. 31 ust. 1a pkt 2 UOZOZ osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która zamierza realizować roboty budowlane przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru lub objętym ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub znajdującym się w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków albo roboty ziemne lub dokonać zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego jest obowiązana, z zastrzeżeniem art. 82a ust. 1, pokryć koszty badań archeologicznych oraz ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków, natomiast zgodnie z art. 31 ust. 2 UOZOZ zakres i rodzaj niezbędnych badań archeologicznych, o których mowa w ust. 1a, ustala wojewódzki konserwator zabytków w drodze decyzji, wyłącznie w takim zakresie, w jakim roboty budowlane albo roboty ziemne lub zmiana charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, zniszczą lub uszkodzą zabytek archeologiczny. Przepis ten stanowi dopuszczenie innej niż trwałe zachowanie zasady ochrony zabytku archeologicznego, tzw. „ochrony przez zadokumentowanie”, w sytuacji, gdy badania archeologiczne są niezbędne w celu ochrony zabytków archeologicznych zagrożonych przekształceniem bądź zniszczeniem. Zadaniem organów administracji publicznej jest doprowadzić do tego, aby takich sytuacji było jak najmniej — zgodnie z przytoczoną zasadą trwałej ochrony zabytków i zachowania zbioru dziedzictwa archeologicznego.

Zarówno naukowe jak i inwestycyjne badania wykopaliskowe należy ograniczyć do niezbędnego minimum, ponieważ w ich trakcie nawarstwienia kulturowe zostają nieodwracalnie usunięte, zaś zabytki ruchome zostają wyciągnięte z pierwotnego kontekstu. Odbywa się to jednak przy zachowaniu odpowiedniej metodyki, która pozwala na powiązanie nieistniejących już (wyeksplorowanych) nawarstwień kulturowych z ruchomym zabytkiem archeologicznym oraz określania i badania ich wzajemnych relacji. Ślad po oryginalnej substancji zabytku pozostaje wówczas

w sporządzonej dokumentacji archeologiczno-konserwatorskiej. Wykopaliskowe badania archeologiczne w tym samym miejscu przeprowadzić można tylko jeden raz, stąd też niezwykle istotne jest racjonalne gospodarowanie zasobem archeologicznym poprzez powstrzymanie się od zbędnych badań wykopaliskowych oraz preferowanie tzw. nieinwazyjnych metod badawczych, które stają się coraz szerzej dostępne. Z tego powodu, w przypadku zagrożenia stanowiska archeologicznego poprzez działania inwestycyjne lub gospodarcze, badaniami archeologicznymi obejmuje się jedynie obszar bezpośrednio narażony na zniszczenie przez prace ziemne. Z kolei w przypadku badań naukowych zaleca się zwiększenie udziału metod nieinwazyjnych, takich jak badania georadarowe, magnetyczne, elektrooporowe, C14 itp.

Ustala się następujące ogólne zasady ochrony stanowisk archeologicznych:

—ujęcie w gminnej ewidencji zabytków na podstawie art. 22 ust. 4 i 5 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i w dalsze wykonywanie przepisów określających zasady ochrony obiektów figurujących w GEZ;

—uwzględnianie zadań ochronnych w procesie planowania przestrzennego zgodnie ze szczegółowymi kierunkami wytyczonymi w dalszej części Programu.

Skuteczna ochrona zabytków archeologicznych polega między innymi na ustalaniu odpowiednich regulacji w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, gdyż zgodnie z art. 7 UOZOZ jedną z form ochrony zabytków są właśnie ustalenia miejscowego planu, formułowane w postaci graficznej (zasięgi ewentualnych stref ochrony, lokalizacje stanowisk archeologicznych) oraz tekstowej (określenie nakazów, zakazów, dopuszczeń i ograniczeń w zagospodarowaniu terenów). Plany miejscowe obejmujące swym zasięgiem strefy ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych w skrajnych przypadkach, uzasadnionych walorami stanowisk, mogą nawet wprowadzać zakaz zabudowy oraz inne prace związane z naruszaniem struktury gruntu.

5.3.3. OCHRONA STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW

Do trwałego zachowania przeznacza się obszary płaskich stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

Na obszarze przedmiotowych stanowisk archeologicznych wyklucza się wszelką działalność inwestycyjną i gospodarczą związaną z naruszaniem struktury gruntu (w tym rolną). W ich obrębie dopuszcza się jedynie prowadzenie niezbędnych prac porządkowych, zabezpieczających, konserwujących, rewaloryzacyjnych oraz naukowo-badawczych przy zachowaniu przepisów odrębnych.

Ustala się następujące szczegółowe zasady ochrony płaskich stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków:

- zakaz zabudowy;
- zakaz prowadzenia działalności inwestycyjnej i gospodarczej związanej z naruszaniem struktury gruntu;
- na obszarach leśnych prowadzenie gospodarki leśnej w sposób nieszkodliwy dla stanowisk;
- uporządkowanie i zabezpieczenie oraz właściwe utrzymanie obszarów stanowisk;
- ograniczenie potencjalnych zagrożeń naturalnych; ograniczenie do niezbędnego minimum wykopaliskowych badań archeologicznych na korzyść badań nieinwazyjnych (badania georadarowe, magnetyczne, elektrooporowe, C14 itp.).

5.3.4. OCHRONA STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH UJĘTYCH W EWIDENCJI ZABYTEKÓW

W przypadku pozostałych stanowisk archeologicznych (nieobjętych wpisem do rejestru zabytków) należy przede wszystkim dążyć do jak najpełniejszego zachowania zbioru dziedzictwa archeologicznego, w myśl art. 4 pkt 1 UOZOZ oraz art. 101 pkt 2 lit. f POŚ. Z tego względu priorytet winny mieć zasady ochrony opisane w pkt 1.3. Gdzie tylko jest to możliwe, należy dążyć do pogodzenia funkcji terenu z potrzebą ochrony zabytku. Jeżeli jednak trwała ochrona jest niemożliwa, dopuszcza się zainwestowanie lub zagospodarowanie terenu stanowiska archeologicznego z zachowaniem warunków prowadzenia niezbędnych badań archeologicznych na zasadach uregulowanych przepisami odrębnymi z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Prace naruszające strukturę gruntu na terenie stanowiska archeologicznego powodują bowiem nieodwracalne zniszczenie substancji zabytku w postaci nawarstwień kulturowych oraz zniszczenie lub uszkodzenie zalegających w nich ruchomych zabytków archeologicznych. W celu ochrony przed nieodwracalną utratą dziedzictwa kulturowego, działania inwazyjne na obszarze stanowisk archeologicznych należy objąć niezbędnymi badaniami ratowniczymi, w trakcie których warstwy kulturowe podlegają zadokumentowaniu, a zabytki ruchome — zabezpieczeniu i konserwacji.

Ustala się następujące szczegółowe zasady ochrony płaskich stanowisk archeologicznych, o ile nie wymagają zastosowania zasad określonych w pkt 5.3.3.

- Wszelkie prace naruszające strukturę gruntu na obszarze występowania zabytków archeologicznych wymagają przeprowadzenia badań archeologicznych w zakresie niezbędnym do ochrony tych zabytków.

5.3.5. STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH

Wyznacza się następujące strefy ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych:

- strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków;
- zasady ochrony określa pkt 5.3.3; ponadto obszary wpisane do rejestru zabytków chronione są przepisami odrębnymi dot. ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- strefa ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych w ewidencji zabytków;
- zasady ochrony określa pkt 5.3.4.

5.3.6. UWAGI KOŃCOWE

Poszczególne zasady ochrony stanowisk archeologicznych winny ulec doprecyzowaniu w procesie formułowania ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z uwzględnieniem indywidualnej specyfiki danego stanowiska archeologicznego oraz przy rozpoznaniu możliwych dla niego zagrożeń. Przepisy te należy ująć w postaci nakazów, zakazów, dopuszczeń i ograniczeń w użytkowaniu terenów, zgodnie z wytycznymi rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Dz.U. z 2003 r. nr 164, poz. 1587). Ponadto zapisy planu muszą spełniać wymogi norm prawnych ustalone w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 283).

Ze względu na specyfikę nieruchomości zabytków stanowisk archeologicznych niemożliwe jest wyznaczenie ich dokładnego zasięgu bez przeprowadzenia wykopaliskowych badań archeologicznych. Jednakże dane pozyskane przy pomocy badań prowadzonych w ramach programu AZP pozwoliły na wyznaczenie przybliżonej lokalizacji poszczególnych stanowisk archeologicznych w obrębie gminy. Należy podkreślić, że obecny zasięg nie uwzględnia przyszłych odkryć i badań ratowniczych, które mogą przyczynić się do rozszerzenia lub zmniejszenia przedstawionego obszaru znanych stanowisk archeologicznych.

Nie wyklucza się odkrycia w przyszłości kolejnych stanowisk archeologicznych (zwłaszcza w wyniku nowych badań w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski), które należy uwzględnić na dalszym etapie procesu planowania przestrzennego, pomimo ich braku w studium.

Dla wszystkich stanowisk archeologicznych przeznaczonych do trwałego zachowania sugerowanym docelowym przeznaczeniem terenu jest utworzenie obszaru zieleni urządzonej, zwłaszcza niskiej (głównie dla stanowisk archeologicznych o własnej formie terenowej), ewentualnie użytku zielonego (dla stanowisk archeologicznych płaskich). Rozrost systemu korzeniowego dużych drzew uszkadza bowiem nawarstwienia kulturowe oraz obiekty i ruchome zabytki archeologiczne. W przypadku stanowisk archeologicznych znajdujących się na terenach leśnych, należy sformułować zasady prowadzenia gospodarki leśnej uwzględniające potrzebę ochrony zabytku.

W przypadku, gdy obszar stanowiska archeologicznego o własnej formie terenowej lub wpisanego do rejestru zabytków objęty został miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego dopuszczającym zainwestowanie lub zagospodarowanie, postuluje się zmianę takiego planu, aby wyeliminować lub zminimalizować zagrożenie dla zabytku. Szczególny priorytet należy przyznać stanowiskom archeologicznym o własnej formie terenowej, z obszarów, których należy usuwać wszelkie funkcje stwarzające zagrożenie dla substancji zabytku. W przypadku stanowisk płaskich, przy zmianie istniejących planów, należy dążyć do wypracowania zapisów, dzięki którym w sposób maksymalnie zrównoważony pogodzi się potrzebę ochrony zabytku z dotychczasową funkcją terenu. Jeżeli jednak nie jest to możliwe, należy wprowadzić zapisy umożliwiające przeprowadzenie niezbędnych badań archeologicznych stanowiska archeologicznego zagrożonego zniszczeniem wskutek dopuszczonej działalności.

5.4. Rejestr zabytków nieruchomych

Do rejestru zabytków nieruchomych województwa pomorskiego wpisane zostały zabytki architektury i budownictwa, których zabytkowa wartość w skali miasta jest najwyższa, ważne są również w skali regionu i współtworzą w obu przypadkach krajobraz kulturowy.

Do Rejestru Zabytków Nieruchomych woj. Pomorskiego wpisane są następujące obiekty architektury i budownictwa z terenu Starogardu Gdańskiego:

Aktualnie w rejestrze zabytków nieruchomych znajdują się następujące pozycje:

- układ urbanistyczny Starego Miasta Starogardu Gdańskiego,
- kościół parafialny p.w. Św. Mateusza,
- zespół murów obronnych wraz z Basztą Młyńską, Basztą Narożną, basztą Bramy Gdańskiej,
- cmentarz żydowski przy ul. Boh. Getta,
- dawna synagoga przy ul. Rycerskiej,
- dom przy ul. Piłsudskiego 3,
- zespół Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych wraz z wszystkimi obiektami oraz ogrodzeniem murowanym od południa i zielenią ozdobną, cmentarzem

- przyszpitalnym; folwarkiem; parkiem; budynkami mieszkalnymi dla pracowników szpitala i terenem,
- kamienica Rynek 16,
- zespół pałacowy (pałac; budynek administracyjny; brama; budynek gospodarczy) przy ul. Kanałowej,
- kamienica Hallera 22,
- założenie przestrzenne Stada Ogierów wraz z budynkami (27 obiektów): budynek administracyjny; budynek mieszkalny - dyrekcyjny; kantyna; budynki mieszkalne pracownicze (9 obiektów); stajnie (4 obiekty); mała stajnia z powozownią; budynki gospodarcze w zespole domów pracowniczych (9 obiektów); stacja transformatorowa
- kościół parafialny p.w. Św. Katarzyny wraz z działką przykościelną
- kościół parafialny p.w. Św. Wojciecha,
- mleczarnia wraz z działką przy ul. Norwida,
- budynek dawnego kasyna oficerskiego wraz ze znajdującym się pod nim gruntem po obrysie murów usytuowany na terenie działki 71/10 przy ul. Sobieskiego
- budynek ratusza miejskiego w Starogardzie Gdańskim w granicach działki nr 237 obr. 0017 wraz z reliktnami piwnic położonych na terenie części działki nr 238/6 obr. 0017

Nowe wpisy zależne są od decyzji władz miasta, mieszkańców i właścicieli nieruchomości. Uznanie celowości ochrony danego obiektu, może skutkować wpisaniem go do rejestru zabytków. Dla obiektów tych można pozyskiwać środki finansowe z różnych źródeł na ich remonty, rewaloryzacje, dokumentacje itp., w tym dotacje samorządowe miasta Starogard Gdański.

Część zabytków rejestrowych charakteryzuje się złym stanem technicznym, m.in. zespół pałacowy przy ul. Kanałowej czy kamienica Hallera 22.

Wszczęto także procedurę wpisu do rejestru (dn. 22.06.2016r. WKZ powiadomił o tym Prezydenta) dla kamienicy przy ul. Wojska Polskiego 9.

Dla zespołu młynów przy ul. Tczewskiej/Owidzkiej sporządzono tzw. białą kartę. Prezydent Miasta Starogard Gdański nie jest stroną, dlatego nie posiada informacji czy procedura wpisu została rozpoczęta.

Tabelę z aktualnym rejestrem zabytków nieruchomych na terenie miasta Starogard Gdański zawiera załącznik nr 1 do niniejszego Programu.

5.5. Rejestr zabytków ruchomych

Zabytek ruchomy to „.. rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych będących dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki lub zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt. 1 i 3 Ustawy o Ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Rejestr zabytków ruchomych prowadzony jest przez właściwego Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Do rejestru zabytków ruchomych wpisywane są głównie zabytki pozostające w kościołach w rękach osób fizycznych i prawnych. W rejestrze nie figuruje żadne zbiory i kolekcje prywatne.

Rejestr zabytków ruchomych

L.P	PRZEDMIOT OCHRONY *	LOKALIZACJA	NUMER REJESTRU	DATA WPISU
1.	Pojazd konny Calecme Uprząż bałaguska Pojazd konny – wolant Uprząż chomątowa, poczwórna Sanie typu pruskiego Pojazd konny Wolant Pojazd konny Landolet Pojazd konny Amerykan Pojazd konny Dos-au-dos	Stado Ogierów Starogard Gdański, ul. Mickiewicza 12	KL. IV 2/26/1/027/67 do KL. IV 2 / 33 /027/67	22.02.1967
2.	Rzeźba Biskupa	Kościół pw. św. Mateusza	KL. IV-6201/1243	06.03.1972
3.	Wypożyczenie kościoła. W tym: ołtarz główny, ołtarze boczne, rzeźby, obrazy, złotnictwo, płyty nagrobne i inne (ogółem 56 sztuk)	Kościół pw. św. Mateusza	K IV6201/2347/72	27.05.1972

Źródło: Dane z Urzędu Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

- Każdy z obiektów wpisany do rejestru zabytków ruchomych posiada kartę ewidencyjną zabytku ruchomego.
- Karty te znajdują się w zbiorach Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

W Starogardzie Gdańskim wśród ruchomych zabytków dawnej sztuki i rzemiosła wyróżnione zostały wpisem do rejestru zabytków ruchomych woj. pomorskiego zbiory znajdujące się w dwóch zespołach:

1/ W Stadle Ogierów – zespół dawnych pojazdów konnych i uprzęży.

Są to obiekty z przełomu XIX i XX wieku oraz z okresu międzywojennego, pochodzące z różnych warsztatów i reprezentujące różne typy pojazdów oraz dwa komplety uprzęży.

Ekspozycje te są własnością Stada i tam też są przechowywane. Część z nich wymaga przeprowadzenia prac konserwatorskich.

Brak jest stałej ekspozycji prezentującej wyżej wymienione obiekty. Obecnie prezentowane są okazjonalnie.

2/ Zespół wyposażenia kościoła parafialnego pw. św. Mateusza.

Wpisem objętych zostało ogółem 56 obiektów stanowiących wyposażenie liturgiczne – w tym obiekty złotnictwa, ołtarze: główny i boczne, obrazy i rzeźby, malowidła ściennie, płyty nagrobne, epitafium, szaty liturgiczne i obiekty złotnictwa oraz inne.

Wśród obiektów objętych decyzją dominują obiekty barokowe i rokokowe. Zabytki są własnością parafii. Odnowione wyposażenie kościoła farnego podziwiać można w jego wnętrzu poza pewnymi wyjątkami: zabytkowymi szatami i obiektami złotnictwa. Okazy te nie są prezentowane na co dzień.

W kościele farnym i pozostałych kościołach Starogardu spotkać możemy zabytki ruchome – nie objęte wpisem do rejestru zabytków, dzieła dawnych mistrzów: rzemieślników i lokalnych artystów. W pracach tych wyraźnie widoczne są wpływy sztuki ludowej i miejscowych warsztatów – zwłaszcza wśród dzieł dawnych. Zachowała się po części dawna stolarka z autentycznymi okuciami i zamkami. Dzieła: snycerzy, obrazy i rzeźby, feretrony a także dawne nagrobki i płyty nagrobne. Częściowo XIX wieczne – neogotyckie wyposażenie przynależy do kościoła pw. św. Katarzyny, a nieliczne XX wieczne obiekty spotkać możemy w kościele pw. św. Wojciecha.

5.6. Muzea

Instytucjami powołanymi do ochrony zabytków w tym głównie ruchomych, są muzea. Gromadzone są w nich dobra kultury obrazujące nasze dzieje, dorobek kultury materialnej i artystycznej. Dokumentują one tożsamość regionu, prowadzą działalność naukową i edukacyjną.

W większości muzea te gromadzą głównie zabytki ruchome. W Starogardzie działa Muzeum Ziemi Kociewskiej.

Zbiory znajdują się tu w dwóch działach

1/ etnograficznym – sztuka ludowa,

2/ historycznym – archiwalia i druki, fotografie, zbiory artystyczne.

Zabytki ruchome wpisane do inwentarza muzealnego nie są wpisywane do rejestru zabytków ruchomych prowadzonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Finansowane jest z budżetu Gminy Miejskiej. Mieści się w trzech budynkach w Starogardzie: w budynku przy ul. Bocznej 2, Baszcie Narożnej i Baszcie Gdańskiej, Muzeum korzysta także z budynku Ratusza.

Profil działalności Muzeum to głównie zbiory etnograficzne i historyczne, Muzeum dąży do rozszerzenia swojej działalności, w tym także pozyskania i gromadzenia zbiorów archeologicznych.

Na terenie Starogardu Gdańskiego formalnie nie wyodrębniono prywatnych kolekcji i zbiorów. Istniejące zasoby: prywatne i instytucjonalne nie zostały wpisane do rejestru zabytków.

Muzeum (z wcześniej określonych przyczyn programowych i finansowych) nie prowadziło i nie prowadzi znaczących działań mających na celu ochronę i udokumentowanie materialnego i duchowego dorobku starogardzkiej - miejskiej społeczności, wielonarodowościowej i wielokulturowej. Systematycznie jednak publikuje w wydawnictwie Roczniki Muzealne „Rydwan” różnego rodzaju materiały dotyczące historii miasta i jego mieszkańców.

5.7. Dokumentacja konserwatorska – rodzaje ewidencji konserwatorskiej

W zasobach Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora i Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków (obecnie od 01.01.2011 r. Narodowy Instytut Dziedzictwa) oraz w jego gdańskiej agendzie, Regionalnym Ośrodku Badań i Dokumentacji Zabytków (oddział terenowy NID w Gdańsku), znajdują się dokumentacje konserwatorskie, dokumentujące poszczególne typy zabytków, zespoły przestrzenne, cmentarze, zabytki techniki, zabytki ruchome opracowania studialne i inne. Dla Starogardu Gdańskiego występują następujące rodzaje dokumentacji konserwatorskiej:

Tabela 3
Rodzaje ewidencyjnej dokumentacji konserwatorskiej

Rodzaj dokumentacji		Ilość	Miejsce przechowywania	Udostępnienie
Fiszki		666	WKZ, NID/OT Gdańsk	W Instytucji przechowującej
Karty zielone		17	NID/OT Gdańsk	W Instytucji przechowującej
Karty białe	Architektury i budownictwa	158	WKZ, NID/OT Gdańsk	W Instytucji przechowującej
	Techniki	Brak		
Karty cmentarzy		5	WKZ, NID/OT Gdańsk	W Instytucji przechowującej
Katalog parków		Brak danych	WKZ, NID/OT Gdańsk	W Instytucji przechowującej
Zabytki techniki – ruchome		Brak		
Zabytki ruchome – dzieła sztuki, rzemiosła,		Dane poufne	WKZ	W Instytucji przechowującej. Materiał poufny, wymaga zgody WKZ
Opracowania studialne		Według katalogu	WKZ, NID/OT Gdańsk	W Instytucji przechowującej
Inne		Według katalogu	NID/ OT Gdańsk	W Instytucji przechowującej

Źródło: Dane z Urzędu Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i NID

Ewidencja adresowa – tzw. „fiszki”

Formą opieki nad zabytkami jest ich ewidencjonowanie i dokumentowanie.

Zgodnie z art. 22 ust. 2 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ewidencję zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi Wojewódzki Konserwator Zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków objętych wojewódzką ewidencją zabytków znajdujących się na terenie województwa, ewidencję z terenu gminy (art. 22 ust 4) prowadzi prezydent miasta w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy/miasta,

Ewidencja konserwatorska – tzw. „fiszki” - karty adresowe zabytków

Podstawowym zasobem konserwatorskim – ewidencyjnym, określającym zasób zabytków nieruchomości architektury i budownictwa są: fiszki – karty adresowe zabytków. Jest to zbiór wszystkich zespołów i obiektów o wartościach zabytkowych. Informacją porządkującą jest adres.

Ewidencja wykonana jest na kartonowych fiszkach bibliotecznych. Tekst zawiera podstawowe informacje o obiekcie zabytkowym: adres, miejscowość, gminę, powiat, województwo, ulicę, nr budynku, nazwisko właściciela, datę budowy, materiał, z którego obiekt wykonano. Zawiera zwięzłą charakterystykę architektury budynku, stan zachowania. Informację o innych dokumentacjach konserwatorskich (białe karty, zielone karty), informacje czy obiekt znajduje się w rejestrze zabytków – czy został z niego wykreślony, czy istnieje, czy został rozebrany. Na odwrocie fiszki znajduje się czarno - biała fotografia, data wykonania fiszki, zdjęcia, nazwisko autora i miejsce przechowywania dokumentu. Informacja zawarta na fiszce pozwala zidentyfikować obiekt i określa jego zabytkową wartość.

Ewidencja wykonana została w głównym zarysie w latach 80-tych XX wieku, uzupełniana była w latach 90-tych XX w. Ewidencja przekazana została Miastu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku w 2003 roku, z zaleceniem założenia i prowadzenia przez miasto Gminnej Ewidencji Zabytków. Materiał ten w okresie lipiec - wrzesień 2008 r. zaktualizowano i zweryfikowano z uwzględnieniem zasad podanych przez ówczesny Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków. Gminną ewidencję zabytków z 2008 roku przekazano Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków w Gdańsku.

W ewidencji obiektów zabytkowych Starogardu Gdańskiego (dotychczas 622 - wg gminnej ewidencji zabytków-2008, po weryfikacji w 2017 r. i X.2021 r. - 586) znajdują się:

1/ zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków

2/ zabytki nieruchome nie wpisane do rejestru zabytków w tym ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków

- 3/ inne zabytki nieruchome wyznaczone przez Prezydenta miasta w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków

5.8. Gminna Ewidencja Zabytków - KARTY ZABYTEKÓW

Zgodnie z zaleceniem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Wydział Planowania i Urbanistyki UM w Starogardzie Gdańskim podjął dzieło tworzenia Gminnej Ewidencji Zabytków. Opracowany został wzorzec własnej karty – rozbudowany w stosunku do zaleceń NID. Karta ta, wykonana i wypełniona treścią, stanowi dobry materiał informacyjny a jednocześnie dokumentacyjny dla poszczególnych obiektów o wartościach zabytkowych. Oprócz wiadomości podstawowych niezbędnych dla Karty Zabytków, związanych z historią, stylistyką, sztuką i techniką budowania, stanem zachowania zabytków, rozpoczęto tworzenie „teczek zabytków”. Dla każdego obiektu planuje się „dokładanie” do w/w teczki każdej informacji, która mogłaby wzbogacić wiedzę o nim, np. stare fotografie, pocztówki, artykuły, opowieści mieszkańców, informacje o aktach, itp.

Zgodnie z art. 21 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami „Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami”.

Dla Starogardu Gdańskiego wg spisu WKZ i ROBIDZ (obecnie NID) założono 666 kart ewidencyjnych (wykaz z 2003 roku wykonany przez ROBIDZ). Karty wypełniane są drukiem. Ilość obiektów zabytkowych, istniejących w terenie faktycznie jest różna od tej podanej w wykazie.

Program opieki nad zabytkami na lata 2009-2012 uwzględnia wyniki ówczesnych prac nad tworzeniem gminnej ewidencji zabytków (etap I – weryfikacja i uzupełnienia ewidencji otrzymanej od woj. konserwatora zabytków – lipiec/wrzesień 2008 r). Wyniki prac zostały przedstawione do zaopiniowania Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków. Zbiór kart, zaopiniowany pozytywnie przez WKZ stanowił dotychczasową gminną ewidencję zabytków.

Gminna ewidencja zabytków – 2008

W roku 2008 gminna ewidencja zabytków składała się ze zbiorczej tabeli danych (program EXCEL) dotyczącej 622 obiektów wraz z dokumentacją fotograficzną (w formie elektronicznej).

Ewidencję wykonano na podstawie prac terenowych, kwerendy materiałów archiwalnych w: Urzędzie Miasta w Starogardzie Gdańskim, zasobach Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku, Regionalnym Ośrodku Badań i Dokumentacji Zabytków w Gdańsku oraz na podstawie dotychczasowego wykazu zabytków z 2003 r. (materiały WKZ).

Wykaz zabytków Starogardu Gdańskiego z 2003 r. został zweryfikowany podczas wizji lokalnej (07-09.2008 r.). Do uaktualnionej ewidencji zabytków nie zakwalifikowano 30 obiektów. Dwadzieścia jeden spośród nich (Boczna 2; Browarowa 5; Chojnicka 10, 12, 22, 24, 30, 31, 37, 39, 44, 46, 57, 61a, 63; Hallera 2a/Rynek 29; Kościuszki 101; Lubichowska 50 i 58; Parkowa 1; Rycerska 5) zostało przebudowanych w stopniu uniemożliwiającym uznanie ich obecnie za zabytkowe. Niektóre obiekty powstały z częściowym wykorzystaniem dawnych murów i fundamentów.

Niestety, na obszarze miasta do dziś nie zachowało się dziewięć budynków znajdujących się wykazie zabytków z 2003 r. Należą do nich: Browarowa?, Kościuszki 49, Kilińskiego 10, Ogrodowa 11, Owidzka 18, Pelplińska 13, Pomorska 5, Sobieskiego 16 i Tczewska 14. Dla nielicznych budynków dostępna jest dokumentacja fotograficzna w Urzędzie Miasta Starogard Gdański.

Opracowana ewidencja dla Starogardu Gdańskiego została uzupełniona o ponad 40 obiektów nieuwzględnionych w wykazie zabytków z 2003 r.

Ostatecznie (wg danych na lipiec 2012 r.) GEZ dla Starogardu Gdańskiego zawiera 621 obiekty (1 obiekt wyburzono).

GEZ z 2008 r. jest udostępniona na stronach internetowych miasta, w ramach aplikacji Geoportalu.

Gminna Ewidencja Zabytków 2017

W 2017 r. (czerwiec-lipiec) zweryfikowano i zaktualizowano zapisy dotyczące obiektów ujętych w GEZ, sporządzając ponowną ich lustrację terenową i uzupełniając dane oraz fotografie, oceniając ich stan techniczny i potencjalne zagrożenia. Na tej podstawie, w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, wykreślono z ewidencji już nieistniejące obiekty oraz te, które utraciły wartości zabytkowe.

Gminna Ewidencja Zabytków 2021

Obecnie (październik 2021 r.), po weryfikacji i zaopiniowaniu przez WUOZ w Gdańsku, lista GEZ dla miasta Starogard Gdański zawiera 586 kart oraz 71 pozycji w wojewódzką ewidencję zabytków archeologicznych (2 położone faktycznie w gminie wiejskiej w obr. Janowo; karty stanowisk przechowuje WUOZ w Gdańsku).

Wykreślono obiekty już nie istniejące:

Tabela 4

Wykaz obiektów nie istniejących, wykreślonych z dotychczasowej GEZ

Lp.	Nr karty GEZ	Nazwa	Adres	Uwagi
1.	0350-0000161	Kuźnia w zespole zabudowań młyna	ul. Przy Młynie 2	
2.	0230-0000260	Budynek mieszkalny	ul. Kościuszki 115	
3.	0236-0000260	Dawny budynek Huty Szkła Gospodarczego	ul. Kościuszki 117	
4.	0103-0000314	Budynek mieszkalny	ul. Skorupki 2	
5.	Chojnicka	Budynek mieszkalny	ul. Chojnicka 36	

Wyodrębniono i poprawiono jedną kartę:

Tabela 5

Wykaz dodanych kart GEZ

Lp.	Nr karty GEZ	Nazwa	Adres	Uwagi
1.		Budynek mieszkalny	ul. Tczewska 14	

Skorygowano dane dotyczące adresów:

1. Młyn pszenny z zespołu młynów Franza Wiecherta – ul. Tczewska 16
2. Łuszczarnia ryżu z zespołu młynów Franza Wiecherta – ul. Owidzka 3
3. Młyn żytni z zespołu młynów Franza Wiecherta – ul. Tczewska 18
4. Stolarsnia z zespołu młynów Franza Wiecherta – ul. Tczewska 18a
5. Budynek mieszkalny – ul. Tczewska 12

Wg znowelizowanego stanu prawnego gminna ewidencja zabytków stanowi obecnie jedną z równorzędnych podstaw do objęcia zamieszczonego w niej obiektu ochroną konserwatorską (np. w sytuacji braku planu miejscowego), a obiekty ujęte w GEZ podlegają uzgodnieniom na etapie pozwolenia na budowę lub rozbiórkę² (art. 39 ust.3 ustawy Prawo budowlane Dz.U. 2017.poz. 1332).

Aktualny (październik 2021) wykaz obiektów figurujących w GEZ zawiera załącznik nr 2 do niniejszego Programu.

² art. 39 ust 3. W stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektoniczno-budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

5.9. Wojewódzka Ewidencja Zabytków

Ewidencja wojewódzka WKZ z 2011 r. (291 pozycji)

Wg nowelizacji z 2010 r. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (ustawa z dn. 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw - Dz.U. Nr 75 poz. 474) zmieniono status prawny ewidencji zabytków. Przedtem prowadzona była ona wyłącznie do celów wewnętrznych, pozwalała na analizę i inwentaryzację istniejącej substancji kulturowej, jednakże nie była podstawą do podejmowania przez organy konserwatorskie działań władczych względem obiektu nią objętego, umieszczenie w ewidencji nie było równoznaczne z poddaniem nadzorowi konserwatorskiemu. Obiekt ujęty w ewidencji zabytków (nie rejestrowy) podlegał ochronie o ile został jednocześnie ujęty w planie miejscowym zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj. Dz.U. 2017.poz. 2187) wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych, nowelizacja ustawy nałożyła obowiązek sporządzenia ewidencji nowej do dnia 4 czerwca 2013 r., a do dnia 04 grudnia 2010 r przekazania przez wojewódzkiego konserwatora zabytków gminom oraz starostwom wykaz zabytków nieruchomości wyznaczonych do ujęcia w nowych wojewódzkich ewidencjach (art. 7 nowelizacji ustawy). Miało to pomóc w tworzeniu (ew. nowelizacji) gminnych ewidencji zabytków, stanowić może asumpt do weryfikacji dotychczasowego zasobu. Z uwagi na potrzebę zagwarantowania pewności obrotu prawnego weryfikacja ta ma charakter negatywny, stąd zmniejszona ilość obiektów w stosunku do poprzedniego wykazu (291 obiektów zamiast dawniejszych 622).

Zgodnie z przepisami ustawy:

Art. 22. [Rodzaje ewidencji zabytków]

- 1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.*
- 2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.*
- 3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.*

Ewidencja wojewódzka (2021) – aktualnie w WEZ dla miasta Starogard Gdański figuruje 289 pozycji. Wykaz obiektów zawiera załącznik nr 3 do niniejszego Programu.

5.10. „Białe Karty”

Dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych, obiektów budowlanych i architektonicznych o wartościach kulturowych charakterystycznych - dla krajobrazu kulturowego Starogardu Gdańskiego wykonano karty ewidencyjne zabytków architektury i budownictwa, tzw. „Białe Karty”.

„Białe Karty” znajdują się w zbiorach Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w Narodowym Instytucie Dziedzictwa Oddział w Gdańsku (dawniej: Regionalnym Ośrodku Badań i Dokumentacji Zabytków w Gdańsku) i w NID w Warszawie (dawniej- Krajowym Ośrodku Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie). Dokumentacja ta sukcesywnie się powiększa. Wykonywana jest od końca lat 70-tych XX wieku. Obiekty wpisane do rejestru zabytków powinny posiadać „Białą kartę”. Biała karta jest standardową dokumentacją konserwatorską. Dokumentuje się na niej zespoły przestrzenne, obiekty architektury i budownictwa, w tym także nieruchome zabytki techniki. Jest to kartonowa, biała karta o formacie A3, wypełniana dwustronnie, pismem maszynowym. Na stronie frontowej, znajdują się podstawowe dane o obiekcie: nazwa, data budowy, informacje o adresie, dane z ewidencji gruntów, status prawny, fotografia, orientacja, sytuacja, schematyczny plan i ewentualnie przekrój. Strony wewnętrzne, przeznaczone są na szczegółowy opis obiektu, według ściśle określonego schematu. Zawarte są tam też wiadomości o istniejących dokumentacjach, jest ocena stanu zachowania zabytków i wskazania konserwatorskie. Ostatnia strona zawiera informacje o: bibliografii, kartografii, autorze. Karta Biała może posiadać wkładki – karty formatu A4 na których znajduje się ciąg dalszy tekstu i fotografie obiektu.

Załącz. nr 4 do niniejszego Programu – Spis: „Białych Kart”

W roku 2015 sporządzono tzw. białe karty dla zespołu młynów żytniego i pszennego Franza Wiecherta oraz dla młyna pszennego z zespołu, w związku z wszczętym postępowaniem dot. wpisu do rejestru zabytków.

5.11. „Karty zielone”

Dla znaczących dla miasta obiektów zabytkowych do końca lat 60 – tych XX wieku wykonano karty ewidencyjne tzw. „Karty Zielone”. Jest to kartonowa, zielona w kolorze karta z rubrykami na której znajdują się rubryki, które w sposób syntetyczny pozwalają określić wartości obiektu zabytkowego. Informacje wpisywane były odręcznie. Zawierały wszystkie niezbędne informacje. Takie jak: położenie, datę powstania, materiał budowlany, formę architektoniczną, stan zachowania, schemat planu. Zdjęcie – stylizowane, datę wykonania, autora itp. Karty te wykonywane były w terenie do końca lat 60-tych XX wieku dla najcenniejszych obiektów. Przechowywane są w NID w Gdańsku.

Załącz. nr 5 do niniejszego Programu - Spis „Kart zielonych”

5.12. „Karty Cmentarzy”

Dla cmentarzy powstałych przed 1945 rokiem założono karty ewidencyjne cmentarzy – według standardów określonych przez ówczesny Ośrodek Dokumentacji Zabytków w Warszawie. Oprócz danych identyfikujących obiekt, posiadają one rubryki zawierające informację o przynależności wyznaniowej, ilości i stylistyce nagrobków, grobach osób znanych, wydarzeniach historycznych, zasobie i układzie kompozycyjnym zieleni. Zobrazowane są zdjęciami i planami cmentarzy z uwzględnieniem analizy kompozycji ich rozplanowania, stanu zachowania i zaleceń konserwatorskich.

Załącz. nr 6 do niniejszego Programu - Spis Kart Cmentarzy

5.13. „Katalog Parków”

Dla zabytkowych zespołów zieleni parkowej, dworskiej i podworskiej opracowano w latach 70-tych XX wieku katalog parków dla ówczesnego woj. gdańskiego w formie kart katalogowych. Zawierają one podstawową informację dotyczącą lokalizacji, wartości zabytkowej obiektu. Określają układ kompozycyjny założenia, cechy stylistyczne, materiał roślinny, jego wartość, istniejące obiekty architektoniczne i budowlane, ocenę stanu zachowania układu.

Brak spisu dla miasta Starogard Gdański.

5.14. Zabytki identyfikujące krajobraz kulturowy miasta

Krajobraz kulturowy – to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze – art.3 ppkt.14 Ustawy.../

Zabytki architektury i budownictwa – współdefiniujące krajobraz kulturowy – współtworzą tożsamość miejsca. Krajobraz kulturowy i tożsamość miejsca określa historycznie ukształtowana i trwająca do dziś struktura przestrzenna, jak i „dzieła” współcześnie nam tworzone. Jakość tej przestrzeni, jej wzajemne powiązania i funkcjonowanie stanowią o „genius loci” danego miejsca.

W Starogardzie elementów świadczących o dokonaniach miejscowej społeczności w minionych wiekach zachowało się sporo. Te, których wartość oceniono najwyżej w skali miasta bądź regionu objęto ochroną prawną, poprzez wpis do rejestru zabytków i zapisy w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Ochroną objęto różnego typu obiekty. Te, które służą obecnej społeczności utrzymane są zwykle w dobrym stanie. Są widocznymi i wyraźnymi składnikami krajobrazu kulturowego miasta. Te, których czas minął, ponieważ zabrakło społeczności, które były z nimi związane (nie mogą spełniać już swojej użytkowej funkcji) popadają w ruinę. Przed dewastacją bronią się budynki, ich kubatury – namacalną materialną wartość można wykorzystać bez mała w każdej sytuacji. W ruinę popadają obiekty związane głównie z wartościami duchowymi, cmentarze,

miejsca pamięci itp. których funkcja użytkowa uległa zasadniczej zmianie. W tej grupie znajdują się cmentarze, dawne dwory, rezydencje przedsiębiorców, pałac Wiechertów, no i oczywiście zakłady przemysłowe, których czas technicznej świetności minął. Nie służą już dawnej funkcji, a nowej im nie określono.

Wędrując po mieście, można wskazać charakterystyczne obiekty – twory materialne i przywołać wartości niematerialne, jako cechy określające tożsamość miasta. Wartości te są czytelne nadal w przestrzeni dla każdego, kto stara się poznać miasto, zrozumieć przynależny doń proces dziejowy. Przemierzając jego ulice, poznając ludzi i miejsca z którymi są związani – miejsca, które są im bliskie oraz te o których zapomnieli albo ich nie poznali.

Niewiele miast wielkości Starogardu posiada taką ilość nawarstwień kulturowych na tak stosunkowo niewielkim obszarze. Jest to wartość, którą można wykorzystać w budowaniu strategii jego obecnego i przyszłego rozwoju.

Najbardziej nośne, określające tożsamość miejsca wartości to:

- zachowana dobrze panorama średniowiecznego miasta lokacyjnego
- zachowany układ przestrzenny średniowiecznego miasta lokacyjnego, zachowany układ planu parcelacyjnego z zabudową przyrynkową - mieszczańskimi kamienicami z XVIII, XIX i XX wieku. Kamienic posadowionych na gotyckich, sklepionych piwnicach z tradycyjnym jeszcze sposobem zagospodarowania działki (kamienica frontowa, oficyny boczne i oficyna tylna).
- zachowana struktura przestrzenna przedmieść: chojnickiego, gniewskiego i gdańskiego, oparta na XVII wiecznym podziale parcelacyjnym.

Ponadto:

- czytelna w przestrzeni chronologia rozwoju układu przestrzennego miasta
- czytelny w przestrzeni, wielowiekowy rzemieślniczy i przemysłowy charakter miasta (zespół młynów, browar, zakłady spirytusowe, dawna fabryka obuwia i inne), którego produkcja związana była ściśle z wykorzystaniem jego nadrzecznej lokalizacji
- czytelna w przestrzeni, wielowiekowa wielonarodowość i wielokulturowość społeczności lokalnej (świątynie i cmentarze różnych wyznań)

Strukturę tej przestrzeni tworzą wypełniające je obiekty i zespoły. W Starogardzie są wśród nich świątynie różnych wyznań: katolickie, dawny kościół protestancki i dawna synagoga. Są cmentarze związane z wyznawcami różnych religii, cmentarz wojskowy. Mamy obiekty użyteczności publicznej, pochodzące z różnych okresów, reprezentujące różne style.

Są to: urzędy, szkoły, szpital, budynki administracji państwowej. Obiekty służące niegdyś obronności – średniowieczne mury miejskie z basztami, budynki koszar. Obiekty przemysłowe - młyny, huta szkła, zakłady spirytusowe i wiele innych.

Zasadniczą strukturę miasta tworzą jednak domy mieszkalne jego obywateli. Te pochodzą z różnych okresów, są różnej wielkości i stanowią świadectwo o dzisiejszych i niegdysiejszych właścicielach. Organizacja przestrzeni, wspólny sposób jej użytkowania - ulic, placów, parków, urządzeń sportowych i towarzyszącej im zieleni, to także elementy tożsamości miejsca.

5.15. Zespoły i obiekty znaczące w krajobrazie kulturowym miasta – identyfikujące przestrzeń

I. Obiekty archeologiczne

1. Wzgórze św. Jana – relikty grodu i osady joannickiej

II. Zespoły przestrzenne, obiekty architektoniczne i budowlane

1. Zespół średniowiecznego miasta wraz z Ratuszem, murami obronnymi, basztami, relikтами fos i kanałem młyńskim
2. Kościół parafialny pw. św. Mateusza
3. Kościół parafialny pw. św. Katarzyny
4. Kościół parafialny pw. św. Wojciecha
5. Dawna synagoga
6. Zespół Koszar Pruskich
7. Zespół Młynów
8. Pałac Wiechertów
9. Relikty folwarku Starogard Szlachecki
10. Przedmieście Chojnickie
11. Przedmieście Gniewskie
12. Zakłady Przemysłowe Winkelhausen Towarzystwo Akcyjne – obecnie Destylarnia Sobieski SA
13. Zespół Dworca Kolejowego
14. Urząd Miasta
15. Dom Pomocy Społecznej- dawny szpital Sióstr Elżbietanek
16. Zespół dawnego Gimnazjum
17. Budynek Sądu z aresztem

5.16. Wartości niematerialne

Starogard Gdański jest miastem położonym na Kociewiu. Po 1945 zniknęły z krajobrazu miasta społeczności, które zbudowały jego wizerunek w poprzednich wiekach. Jego wielokulturowy, wielowyznaniowy i wielonarodowościowy charakter z okresu XIX i połowy XX wieku niejako przeminął. Kultura niematerialna tamtej społeczności, tamtego czasu, jest w dużej części nieczytelna i nieznana dla zamieszkujących je obecnie ludzi. Zachowane w przestrzeni struktury materialne i ich relikty stanowią świadectwo tamtych czasów. Okres, który nastąpił po 1945 związał Starogard głównie z tradycją ludową kultury kociewskiej. Kultury zamieszkującej tu rdzennej ludności. Wartości tej kultury, tradycje ludowego rzemiosła i wytwórczości oraz dokonań miejscowej społeczności dokumentuje Muzeum Ziemi Kociewskiej poprzez gromadzone w nim zbiory. Społeczność lokalna także poprzez działanie Stowarzyszeń promuje historię miasta, życiorysy działaczy i dzieje zasłużonych dla polskości rodów.

Świadectwem wielonarodowościowej społeczności są nazwiska osób pochodzących lub zamieszkujących w Starogardzie. Nazwiska te wywodzą się z różnych stron Europy: Szkocji, Niemiec, Holandii, Skandynawii (np. Hoffman, Freza, Bucholtz, Jacobson, Glass, Ulewicz, Ederman, Goldstein, Kruża, itp).

Przemysł czasu socjalizmu zarówno w sferze materialnej jak i duchowej określił w znacznym stopniu charakter i obraz miasta.

Przełom roku 1989 spowodował poszukiwanie i powrót do wartości świadczących o polskości miasta i one to głównie są kultywowane. Miastu przywrócono historycznie ukształtowaną rangę powiatu. Miejscowe społeczności kultywują pamięć o polskości miasta - jego powrocie do Polski. Pamięć o stacjonującym tu w okresie międzywojennym 2 Pułku Szwoleżerów Rokitniańskich, pamięć o wizycie polskich mężów stanu, Polaków walczących o niepodległość.

Na terenie miasta działa nieprzerwanie od wieków średnich, kultywując dawne tradycje, Bractwo Kurkowe. Bractwo Rycerskie nawiązuje do średniowiecznych tradycji rycerskich. W mieście wśród części społeczności odżywa pamięć o Joannitach. Chęć powiązania joannickiej przeszłości miasta z istniejącym do dzisiaj Zakonem zaowocowała nawiązaniem współpracy – podpisany został w 2001 roku w tej sprawie List intencyjny pomiędzy Gminą Miejską a Zakonem Kawalerów Maltańskich. Zaś jego wymiernym efektem były przeprowadzone na terenie Wzgórza św. Jana prace archeologiczne, w trakcie których odkryto relikty joannickich budowli. Odkrycia materialnych relikwów wzmocniły w tym przypadku niematerialną tradycję legendarnego po części przekazu.

Wśród niematerialnych wartości pozostały także tradycyjne nazwy miejscowych ulic, pochodzące niejednokrotnie sprzed wieków (np. Szewska, Rycerska, Kręta).

6. Ocena stanu zasobów dziedzictwa kulturowego gminy – analiza szans i zagrożeń

na podstawie dotychczasowego Programu na lata 2009-2012, 2013-2016 oraz na lata 2017-2020.

Starogard to miasto o średniowiecznej lokacji, nasyczone zabytkami. Historyczna zabudowa świadczy o jego kulturowej tożsamości, identyfikuje przestrzeń, miejsca. Pozwala odczytać „zamkniętą” w elementach krajobrazu kulturowego historię.

Historię miasta, pisaną przez wieki przez jego obywateli. Obywateli o różnym statusie społecznym, wyznaniowym, kulturowym. Obywateli o zróżnicowanej zamożności, aktywności politycznej, społecznej, a szczególnie o różnej przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej. Miasto, którego wizerunek zmusza do refleksji. Refleksji nad przeszłością i spuścizną oraz refleksji nad przyszłością. Bogate niegdyś miasto, prężne, żywe, regionalny ośrodek gospodarczy, stanęło na zakręcie. Konieczna jest ocena stanu zachowania zabytkowych obiektów współtworzących krajobraz kulturowy miasta. Poznanie ilościowego i jakościowego zasobu zabytków. Celowi temu służy Gminna Ewidencja Zabytków.

Tabela 7

TYP ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENI	OCENA STANU
I Etap	
Sylweta średniowiecznego miasta lokacyjnego	Czytelna, dobrze widoczna od strony ul. Mickiewicza i zakola Wierzycy.
Miasto średniowieczne – lokowane, dominuje kamienica przyrynkowa z XIX/XX w. posadowiona na średniowiecznych piwnicach. Gotycka działka zabudowana kamienicą, oficynami tylną i bocznymi.	Czytelna w przestrzeni, zachowana średniowieczna parcelacja w dużej części z historyczną zabudową z XIX i XX wieku. Stopień zachowania i stopień przekształceń zróżnicowany. Widoczne są działania modernizacyjne. Zanika po części detal, wprowadza się współczesne materiały i kolorystykę.
Zabudowa przedmiejska – przedmieścia: Chojnickie, Gdańskie i Gniewskie. Zachowana parcelacja XVII – XX wieczna. W układ wpisane są kamienice z oficynami, budynki użyteczności publicznej, dawne fabryki.	Przestrzeń zróżnicowana funkcjonalnie i strukturalnie, w wielu miejscach przekształcona po 1945 roku, w części obszarów zdegradowana, chaos przestrzenny.
Zabudowa miejska – miasta XIX / XX wiecznego. Domy mieszkalne, budynki użyteczności publicznej.	Przestrzeń niejednorodna. Obiekty w części przekształcone, zmodernizowane. Widoczne działania modernizacyjne. Zmiana kolorystyki, nowe materiały, dodawanie bądź zanik detalu.
Zabudowa miejska (kamienice, budynki użyteczności publicznej) wpisana w układy urbanistyczne z początku wieku XX.	Przestrzeń niejednorodna, liczne współczesne uzupełnienia zabudowy.
Przedmiejskie zespoły jednorodzinne, budynki jedno i dwurodzinne w ogrodach	Przestrzeń stosunkowo jednorodna: funkcjonalnie i formalnie. Utrzymana zasadniczo w dobrym stanie. Widoczne tendencje modernizacyjne – wprowadzenie nowych materiałów,

XIX / XX w.	kolorystyki, dodawanie detalu.
Przedmiejskie budynki jedno i dwurodzinne. Zabudowa przedmiejska na dawnej niwie siedliskowej.	Przestrzeń niejednorodna, zdegradowana, chaos przestrzenny.
Współczesne osiedla domów jednorodzinnych z usługami. Parcelacja geometryczna, zabudowa jednorodzinna, bliźniacza, szeregową.	Przestrzeń zasadniczo jednorodna przestrzennie: funkcjonalnie i formalnie. Utrzymana w dobrym stanie. Widoczne tendencje do rozbudowy, modernizacji i „upiększania”.
Układ wiejski przekształcony w podmiejską dzielnicę mieszkaniową; nowa regularna parcelacja i zabudowa o charakterze miejskim.	Zachowany i czytelny w przestrzeni historyczny wiejski układ osadniczy, otoczony nową, miejską, regularną parcelacją. Współczesna zabudowa, zróżnicowana w formie. Zabudowa wiejska w zaniku – przekształcenia i rozbiórki. Chaos przestrzenny, nieporządek.
Osiedla mieszkaniowe z przewagą miejskiej zabudowy wielorodzinnej z usługami.	Przestrzeń jednorodna przestrzennie, uporządkowana. Część zespołów w trakcie modernizacji i porządkowania przestrzeni.
Relikty dawnych zespołów folwarcznych.	Dawna struktura w zaniku, przestrzeń przekształcona, po części zdegradowana.
Historyczne zespoły przestrzenne: Kocborowo, Stądnina, Strzelnica.	Wyraźnie widoczne w krajobrazie miasta, jednorodne przestrzennie, zachowane w dobrym stanie. Remontowane, modernizowane. Użytkowane bez zasadniczej zmiany funkcji (część historyczna).
Zespoły zabudowy przemysłowej, infrastruktury technicznej, inżynierskie.	Obiekty charakterystyczne w krajobrazie miasta. W różny sposób przekształcone i adaptowane do nowych funkcji. Widoczne przekształcenia związane są ze zmianą funkcji, działaniami remontowymi i czasowym zabezpieczeniem obiektów. Zespoły Młynów, Browaru i Huty Szkła – nieużytkowane, do przekształceń i adaptacji.
Tereny słabo zainwestowane.	Głównie chaos przestrzenny. Funkcja i forma obiektów zróżnicowana, charakterystyczna dla okresu przejściowego (jeszcze nie miasto a już nie wieś).
Tereny niezagospodarowane.	Pola nie uprawiane, nieużytki i inne.
Cmentarze i tereny pocmentarne.	Cmentarze użytkowane i d. wojskowy utrzymane w dobrym stanie. Cmentarz ewangelicki – zaniedbany. Cmentarz żydowski – przestrzeń zachowała, czytelne jeszcze relikty dawnego ukształtowania. Nieoznakowana, otwarta przestrzeń dostępna – zaniedbana. Pozostałe relikty i miejsca po cmentarzach nieoznakowane, nieczytelne w przestrzeni.
Tereny rekreacyjne - parki, stadiony, boiska, skwery.	Przestrzeń publiczna, zieleni kultywowana – niedostatecznie chroniona.
Dolina Wierzycy	Zieleń naturalnie towarzysząca miastu, częściowo zagospodarowana.
Ogrody działkowe	Zagospodarowane, dobrze utrzymane.

Źródło: Opracowanie własne – Justyna Czystek „Program Miasta Starogard Gdański na lata 2009-2012”

Przedstawiona w „Programie... na lata 2009-2012”, 2013-2016 oraz 2017-2020 ocena jest w dużej mierze nadal aktualna.

Ze względu na brak odpowiednich użytkowników, część obiektów zabytkowych, zwłaszcza poprzemysłowych podlega systematycznej degradacji (zespół młynów, Pałac Wiecherta z otoczeniem, dawna Huta Szkła).

6.1. Diagnoza. Analiza SWOT dziedzictwa kulturowego miasta Starogard Gdański.

W celu określenia podstawowych priorytetów gminnego programu opieki nad zabytkami dokonano analizy szans i zagrożeń (poprzez wskazanie między innymi mocnych i słabych stron) wynikającej z oceny stanu środowiska kulturowego miasta i uwarunkowań jego ochrony oraz realizowanej przez gminę polityki rozwoju przestrzennego i społeczno-gospodarczego.

Analiza SWOT jest podstawowym i powszechnie stosowanym narzędziem diagnostycznym w opracowaniach o charakterze strategicznym.

Nazwa metody pochodzi od skrótu słów angielskich: *Strenghts* (atuty, silne strony), *Weaknesses* (słabości), *Opportunities* (możliwości, szanse), *Threats* (zagrożenia).

Analiza dotyczy zjawisk, problemów mogących wpłynąć na stan dziedzictwa kulturowego miasta. Atuty i słabości stanowią uwarunkowania o charakterze wewnętrznym, na który wpływ mogą mieć władze samorządowe, instytucje i organizacje, w tym firmy lokalne, a także mieszkańcy, natomiast szanse i zagrożenia dotyczą przede wszystkim uwarunkowań zewnętrznych, w znacznej mierze niezależnych od lokalnych decydentów.

Poniżej przedstawiono analizę zawartą w pierwszej edycji Programu (na lata 2009-2012), gdyż jest ona generalnie nadal aktualna.

Tabela 8
Analiza SWOT wg „Programu... na lata 2009-2012”

SILNE strony	SŁABE strony
- liczne obiekty i obszary o wartościach kulturowych - archeologiczne obiekty osadnictwa wczesnośredniowiecznego (grodziska w mieście i w Owidzu) - archeologiczne obiekty osadnictwa joannickiego - panorama średniowiecznego miasta lokacyjnego - zachowane w znacznym stopniu mury obronne z basztami - zachowany średniowieczny układ parcelacyjny - zachowana zabudowa historyczna: kościół gotycki, kamienice mieszczańskie z XIX/XX w. na średniowiecznych piwnicach, detal architektoniczny i wyposażenie wewnątrz części kamienic - zachowany zespół młynów, kanał młyński XIX w kontynuujący lokację średniowieczną - zachowane struktury przestrzenne dawnych zakładów przemysłowych - obiekty i miejsca świadczące o wielonarodowości tradycji i historii miasta - dawne świątynie: ewangelicka, żydowska - cmentarze różnych wyznań d. ewangelicki, żydowski, francuski (wojenny), katolickie - zespoły przestrzenne: Kocborowo, Stado Ogierów, Strzelnica	- stosunek do zabytków, poziom świadomości i wiedzy społeczności - brak dobrych wzorców estetycznych - brak skuteczności dotychczasowych działań rewaloryzacyjnych - panujące tendencje do likwidacji zabytku-kłopotu zamiast podjęcia prób jego ratowania - zła, niefachowa modernizacja obiektów zabytkowych- np. przekształcenia zewn. i wewn., zanik cech stylowych, zanik wyposażenia, niewłaściwe stosowanie technik budowlanych, niewłaściwa estetyzacja zabytków - brak wyspecjalizowanych kadr projektowych, nadzorujących - niewystarczające środki finansowe gminne oraz osób fizycznych - brak wykształconych mechanizmów finansowych zachęcających do restauracji - słaba promocja zabytków - słaba edukacja - mała aktywność społeczności lokalnej - brak dobrych zrealizowanych – zrewitalizowanych obiektów i zespołów w aspekcie społecznym, funkcjonalno-estetycznym i finansowym
<u>Wartości niematerialne:</u> - legenda i tradycja Zakonu Joannitów - tradycje narodowościowe - nazwy własne – świadkowie czasów minionych - kultura i sztuka ludowa Kociewia - współpraca Muzeum Ziemi Kociewskiej z Muzeum Prus Wschodnich w Münster	
<u>Inicjatywy społeczności lokalnych</u> - Społeczny Komitet Zagospodarowania i Rewitalizacji Śródmieścia Starogardu - Towarzystwo Miłośników Ziemi Kociewskiej - Bractwo Kurkowe - Starogardzkie Bractwo Rycerskie	

Źródło: Opracowanie własne –Justyna Czystek „Program Miasta Starogard Gdański na lata 2009-2012”

Tabela 9
Analiza SWOT wg „Programu... na lata 2009-2012”

SZANSE	ZAGROŻENIA
- zabytek stymulatorem rozwoju gospodarczego - zabytek elementem strategii rozwoju gmina mecenasem - wzrost świadomości społecznej -promocja celowości ochrony zabytków - współudział społeczności w tworzeniu programów ochrony - współudział społeczności w procesie realizacji /programu ochrony zabytków / - współpraca z dobrymi specjalistami – profesjonalistami- od projektu do realizacji - efektywna współpraca nadzoru budowlanego i służb konserwatorskich - promocja udanych realizacji, poprzez ukazanie całego procesu -od projektu do realizacji w tym: - efektu budowlanego - efektu estetycznego - efektu funkcjonalnego - podniesienie jakości życia - analizy finansowej / nakłady- efekty / - edukacja społeczności / wszystkie grupy wiekowe/ - pozyskanie środków finansowych z różnych źródeł - miejski program rewitalizacji	- świadomość obywateli – niska co do celowości ochrony zabytków - brak środków finansowych na: -rewaloryzację -ochronę -dokumentację -zabezpieczenie - promocję - edukację - napór inwestycyjny w obszarach cennych kulturowo, ingerujący w układ urbanistyczny historyczny, - przekształcenie parcelacyjne/ wtórne podziały, zagęszczenia/ - brak wyspecjalizowanych fachowców i firm remontowo-budowlanych - brak dobrego i konsekwentnego nadzoru konserwatorskiego - zbyt słabe współdziałanie nadzoru budowlanego i służb konserwatorskich - słabe mechanizmy promujące działania na rzecz ochrony, konserwacji i rewaloryzacji zabytków

Źródło: Opracowanie własne –Justyna Czystek „Program Miasta Starogard Gdański na lata 2009-2012”

Powyższa analiza była dotychczas i nadal może być podstawą dla wyznaczenia celów programu oraz w konsekwencji szczegółowych zadań.

7. Ocena dotychczasowych Programów

Program na lata 2009-2012 -podsumowano przy okazji kolejnej edycji Programu na lata 2013-2016. Sprawozdanie z realizacji zadań zawarto w załącznikach do drugiej edycji Programu.

Większość zadań długofalowych, wieloletnich została rozpoczęta, z założeniem ich kontynuacji. Ważne dla ochrony zabytków były podjęte i zakończone prace związane ze sporządzeniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (od października 2010 miasto niemal w całości jest pokryte planami), dyskusje publiczne i koncepcje dotyczące rewitalizacji, zagospodarowania Rynku czy rejonu ul. Wojska Polskiego, dworca PKP, projekty dotyczące przestrzeni publicznych miasta, prace projektowe dot. dawnego cmentarza ewangelickiego przy ul. Owidzkiej. Szczególnie cenne były systematyczne działania Wydziału Planowania i Urbanistyki Urzędu Miasta: między innymi uzupełnianie danych GEZ – fotografie stanu istniejącego poszczególnych zabytków, zbieranie informacji, uzupełnianie miejskiego Systemu Informacji Przestrzennej (SIP) o dane dot. zabytków, a także przygotowanie zasobu WPIU dot. zabytków i jego wdrożenie (GEZ) w ramach geoportalu miejskiego.

W okresie 2009-2012 zrealizowano szereg interesujących działań z zakresu promocji zabytkowych walorów miasta: krajobrazu kulturowego, obiektów i zespołów zabytkowych, czy też działań kultywujących niematerialne tradycje (lista w sprawozdaniu z realizacji programu 2009-2012). W ocenie i podsumowaniu okresu podkreślono, iż zdania długoterminowe, ciągłe powinny być kontynuowane w kolejnym okresie. Szczególnie cenne byłoby realizowanie zadań wprost dotyczących fizycznej, materialnej ochrony zabytków, w tym celu postulowane byłoby zacieśnienie współpracy z konserwatorem wojewódzkim lub powołanie w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku konserwatora miejskiego, wyposażonego w odpowiednie kompetencje i budżet.

Uchwałą Nr XXXIII/293/12 z dnia 28 listopada 2012 r. Rada Miasta Starogard Gdański przyjęła kolejny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Starogard Gdański na lata 2013-2016.

Program na lata 2013-2016 – szczegółowe informacje - sprawozdanie z realizacji zadań zawarto w załącznikach do drugiej edycji Programu.

Wiele z zadań wieloletnich długofalowych w tym Programie była kontynuacją zadań dotychczasowych z uwagi na ich charakter. Największy udział miały działania z zakresu edukacji, promocji i informacji, choć zrealizowano także szereg działań o charakterze inwestycyjnym, czy też bezpośrednio związane z inwentaryzacją, dokumentacją czy ochroną konkretnych obiektów czy przestrzeni (np. udostępnienie GEZ na stronach internetowych miasta, prace dokumentujące dotyczące młyna, skanowanie laserowe Starego Miasta i płyty Rynku, remonty budynków z GEZ, dotacje do prac związanych z zabytkami). Rada Miasta podejmowała także uchwały dotyczące dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty

budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków (27 sierpnia 2014r, 2015r, 30 stycznia 2016 r).

Powołany został Konserwator Zabytków Powiatu Starogardzkiego (współfinansowanie przez miasto kosztów wynagrodzenia), kontynuowano liczne wydawnictwa i publikacje, organizowano wystawy, konkursy, festyny, lekcje szkolne związane z dziedzictwem kulturowym miasta. Na wniosek miasta wpisano do rejestru zabytków budynek dawnego kasyna oficerskiego przy ul. Jana III Sobieskiego 14 (marzec 2017 r.).

Program na lata 2017-2020 – szczegółowe informacje - sprawozdanie z realizacji zawierają załączniki do niniejszego Programu – załącznik nr 7 (lata 2017-2018) i załącznik nr 8 (lata 2019-2020)

Miasto w tym okresie nadal kontynuowało swoją politykę dotyczącą opieki nad zabytkami. Zorganizowane zostały liczne wydarzenia kulturalne i edukacyjne, zaktualizowano Gminną Ewidencję Zabytków i udzielono dotacji celowych, a także zwolniono z opłat podatkowych właścicieli kilku obiektów zabytkowych, które były możliwe dzięki nowym uchwałą podjętym przez Radę Miasta Starogard Gdański.

Do najważniejszych realizacji należą inwestycje prowadzone w ramach „Rewitalizacji Śródmieścia Starogardu” i prace konserwatorskie przy obiektach wpisanych do Rejestru Zabytków, a także wpis do rejestru zabytków ratusza staromiejskiego.

CZĘŚĆ II – PROGRAMOWANIE

1. Założenia programowe

Ze względu na charakter działań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami powinny być one co do zasady wieloletnie, długofalowe, realizowane jako **kontynuacja** dotychczasowej polityki miasta wobec dziedzictwa kulturowego, sformułowanej w poprzednich Programach. Podobnie jak poprzednie dotyczące miasta Starogard Gdański Programy muszą zapewniać realizację celów określonych w ustawie (art. 87 ust 2):

2. Programy, /.../ mają na celu, w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Problematyka ochrony obszarów i obiektów o walorach kulturowych jest dość dobrze osadzona we wszystkich poziomach dokumentów strategicznych sporządzonych dla miasta (w szczególności: strategia rozwoju, Gminny Program Rewitalizacji). Znajduje ona także odzwierciedlenie w lokalnej polityce przestrzennej, i to zarówno na poziomie dokumentu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (2015), jak i w zapisach poszczególnych planów miejscowych. Studium obowiązujące oraz plany zawierają zapisy uwzględniające dotychczasową Gminną Ewidencję Zabytków.

Dotychczasowy Program jest w części dotyczącej diagnozy, ustalonych celów i priorytetów aktualny.

2. Priorytety, cele

Jako priorytet przyjęto tak jakwe wcześniejszych programach:

Zachowanie, utrwalenie, podkreślenie tożsamości miasta oraz aktywizację obywatelską, społeczną i zawodową mieszkańców

Priorytet realizowany będzie za pomocą celów głównych:

1. Realizacja zadań własnych gminy w zakresie opieki nad zabytkami.
2. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.
3. Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego.
4. Wspieranie aktywności lokalnej społeczności w działaniach na rzecz ochrony środowiska kulturowego.
5. Tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego.

Dla celów głównych określono kierunki działań i spodziewane efekty, możliwe do osiągnięcia w ich realizacji, wreszcie konkretne zadania.

Obok zadań Programu wykonywanych w kolejnym okresie, tj. w latach 2021-2024, miasto prowadzić będzie działania ciągłe związane z ochroną środowiska kulturowego, wynikające z wykonywania statutowych obowiązków, realizowanych strategii, innych programów. Są to działania długoterminowe, wykraczające często poza czteroletni horyzont czasowy. Pozwalają one na wykonywanie bieżących zadań i tworzą podstawy do wykonywania zadań przyszłych, możliwych do realizacji w następnych Programach, konstruowanych na kolejne lata.

3. Kierunki działań i zadania

Określono kierunki działań i zadania, w dużej mierze są analogicznie jak to było w dotychczasowym Programie na ubiegły okres.

Tabela 10

Kierunki, zadania, przewidywane, spodziewane efekty, rezultaty

Cel 1: Realizacja zadań własnych w zakresie opieki nad zabytkami	
Kierunki działań	Zadania
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania (konserwacja/renowacja/właściwa modernizacja)	• zapewnienie lub wskazanie właściwego doradztwa budowlano-konserwatorskiego i popularyzowanie dobrych realizacji o charakterze konserwatorskim (rewaloryzacje, remonty, rozwiązania projektowe w zabytkach i ich sąsiedztwie); • sukcesywne remonty zabytków będących własnością miasta; • pogłębienie współpracy z właściwym (powiatowym i wojewódzkim) konserwatorem zabytków oraz nadzorem budowlanym • zacieśnienie współpracy pomiędzy właścicielami zabytków a samorządem – m.in. pomoc administracyjna i prawna, pomoc przy wnioskach o ubieganie się o dofinansowanie ze źródeł zewnętrznych; • stosowanie ulg w opłatach, np. w podatku od nieruchomości dla właścicieli obiektów zabytkowych w związku z realizowaniem przez nich działań remontowych o charakterze konserwatorskim, dotacje na prowadzenie remontów; • cykliczne prowadzenie konkursów dotyczących najlepszych praktyk remontowych i porządkujących obiektów i obszarów zabytkowych • kontrola stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków.
Badanie i dokumentacja zasobów dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służące wzmocnieniu lokalnej tożsamości	• dalsze prace dot. waloryzacji, oceny zasobów miasta w zakresie dziedzictwa kulturowego, okresowa weryfikacja i uzupełnianie gminnej ewidencji zabytków,

	promocja i popularyzowanie problematyki zabytków i ochrony dziedzictwa kulturowego • monitorowanie stanu zabytków stanowiących własność miasta
Uwzględnianie ochrony zabytków w planowaniu przestrzennym, programach strategicznych, działaniach inwestycyjnych miasta	• cykliczna ocena aktualności i adekwatności zapisów planistycznych w zakresie ochrony zabytków • uporządkowanie gospodarki zabytkowym zasobem mieszkaniowym i usługowym miasta (komunalnym), w powiązaniu z Gminnym Programem Rewitalizacji
Spodziewane efekty, rezultaty: 1) Powstrzymanie degradacji obszarów kulturowych, historycznych. 2) Utrzymanie zróżnicowania krajobrazu kulturowego w mieście. 3) Podniesienie konkurencyjności miasta w regionie dzięki walorom kulturowym. 4) Aktualizacja ciągła danych o stanie i zachowaniu oraz użytkowaniu zabytków. 5) Pogłębienie współpracy z konserwatorem zabytków wojewódzkim, powiatowym, nadzorem budowlanym.	
Cel 2: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego	
Kierunki działań	Zadania
Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym miasta	• systematyczna aktualizacja Systemu Informacji Przestrzennej w zakresie ochrony zabytków oraz informacji dot. GEZ na stronach internetowych miasta; • opracowanie i popularyzacja „Mapy zabytków Starogardu Gdańskiego” przedstawiającej w atrakcyjny sposób lokalizację poszczególnych obiektów i obszarów zabytkowych oraz przebieg ścieżek i szlaków turystycznych, • kampania informacyjna dla właścicieli obiektów zabytkowych – informacja o ujęciu obiektu lub obszaru w GEZ oraz wskazanie walorów kulturowych zabytków i elementów podlegających ochronie – rekomendacje konserwatorskie dotyczące renowacji/modernizacji, np. w formie broszury informacyjnej;

Badanie i dokumentacja zasobów dziedzictwa kulturowego, promocja i edukacja	• różnorodna promocja dziedzictwa kulturowego miasta (publikacje, konkursy, lekcje tematyczne, wycieczki, spacer edukacyjne); • promocja kontynuacji i wdrażania miejskiej tradycji budowlanej, • wspieranie działań propagujących ochronę zabytków • promocja i gratyfikacja „prozabytkowych” postaw • monitorowanie stanu zabytków, uzupełnianie danych i informacji w GEZ, rejestrowanie fotograficzne stanu zabytków – co 4 lata; • opracowanie folderów i wspieranie wydawnictw poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego miasta, np. foldery tematyczne, dziedzictwo archeologiczne, dziedzictwo przemysłowe, wielokulturowe dziedzictwo miasta itp.; • kontynuacja prac dot. inwentaryzacji i dokumentacji obiektów zabytkowych, w tym we współpracy np. z uczelniami
Właściwe kształtowanie krajobrazu miasta	• ustanowienie regulacji dotyczących reklam, ogrodzeń i małej architektury w postaci prawa miejscowego (na podstawie ustawy tzw. krajobrazowej) jako realizacja uchwały Rady Miasta z 2016r • ochrona panoramy zespołu lokacyjnego miasta średniowiecznego – poprzez regulacje planistyczne oraz rozwiązania projektowe i ich realizacje • ochrona architektonicznego zróżnicowanego wyrazu poszczególnych przestrzeni miejskich • realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji • przegląd i wytypowanie obiektów, dla których należy opracować badania konserwatorskie, architektoniczne i archeologiczne współfinansowane przez miasto • sukcesywna wymiana lub przebudowa obiektów dysharmonijnych w przestrzeniach historycznych, zwłaszcza w terenach stanowiących własność miasta

	• ochrona wartości przyrodniczych – w tym w szczególności doliny Wierzycy • zapobieganie degradacji zabytków: poprzez opracowanie modelu rewaloryzacji obszarów zdegradowanych np. dla wybranych „pilotażowych” fragmentów miasta, • stworzenie oferty nieruchomości zabytkowych – do sprzedaży, dzierżawy osobom, które będą chciały sfinansować ich rewaloryzację, remont itd. • poprawa stanu przestrzeni historycznych, terenów w strefach ochrony konserwatorskiej, zwłaszcza w centrum, między innymi poprzez Gminny Program Rewitalizacji oraz miejską „uchwałę reklamową „ • prowadzenie działań sanacyjnych w wybranych fragmentach miasta, podejmowanie adaptacji obiektów zabytkowych na cele społeczne, turystyczne czy edukacyjne • organizacja prac studialnych, konkursowych dotyczących zabudowy, zagospodarowania wybranych obszarów
Współpraca z innymi podmiotami w zakresie ochrony zabytków	• ustalenie zasad postępowania dot. zabytków przy realizacji umów sprzedaży, dzierżawy – np. obligujących do przeprowadzenia przez nabywców, dzierżawców, najemców niezbędnych prac konserwatorskich., • opracowanie zasad współpracy samorządu gminnego z właścicielami zabytków, zasad ew. dotacji budżetowych dla prac związanych z zabytkami, • stała współpraca z konserwatorem zabytków (wojewódzkim, powiatowym) w kwestii ochrony obiektów zabytkowych zagrożonych w istnieniu, interwencji w przypadku zagrożenia istnienia zabytku • przygotowanie oferty nieruchomości miejskich przeznaczonych do sprzedaży inwestorom zainteresowanym działaniem w obszarach zabytkowych. • współpraca z LOT (Lokalna Organizacja Turystyczna)

	• współpraca z przedsiębiorcami, fundacjami, osobami fizycznymi • wspieranie organizacji społecznych, organizacji pozarządowych, związków wyznaniowych i środowisk zajmujących się ochrona środowiska kulturowego
Spodziewane efekty, rezultaty: 1) Zachowanie historycznie ukształtowanych przestrzeni miejskich 2) Ochrona obszarów pierwotnego osadnictwa na terenie miasta 3) Zachowanie powiązań funkcjonalno – przestrzennych służących ochronie walorów kulturowych 4) Zapewnienie warunków ekspozycji charakterystycznych obiektów i zespołów identyfikujących tożsamość miasta 5) Kompleksowa rewitalizacja obiektów i przestrzeni zabytkowych 6) Uzyskanie atrakcyjnych przestrzeni dla mieszkania, wypoczynku, pracy. 7) Poprawa estetyki rozwiązań, poprawa stanu przestrzeni. 8) Podkreślenie tożsamości poszczególnych przestrzeni miejskich 9) Ochrona środowiska życia człowieka jako sumy środowiska przyrodniczego i kulturowego 10) Uzyskanie możliwości finansowania i realizacji zintegrowanych programów ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego w działaniach perspektywicznych 11) Poprawa stanu substancji zabytkowej 12) Ożywienie historycznych przestrzeni w śródmieściu 13) Podniesienie atrakcyjności miasta, a zwłaszcza jego centrum, skuteczniejsza rewitalizacja w obszarach zdegradowanych 14) Poprawa warunków zamieszkiwania i wypoczynku. 15) Wprowadzenie nowej architektury uzupełniającej, podnoszącej walory. 16) Poprawa stanu technicznego zabytków. 17) Ożywienie centrum historycznego. 18) Nadzór merytoryczny nad realizacją programu	
Cel 3: Utrwalenie dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego	
Kierunki działań	Zadania
Edukacja, kształtowanie właściwych postaw dot. ochrony zabytków	• wprowadzenie problematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do programu edukacji przedszkolnej i szkolnej, organizacja spotkań muzealnych, spacerów

	historycznych itp. • organizacja edukacji z problematyki ochrony środowiska kulturowego dla dorosłych • organizacja konkursów promujących zabytkowe walory miasta • organizacja konkursu – dla najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego • utrwalenia w świadomości społecznej tożsamości kulturowej miasta • udostępnienie wiedzy o mieście – historii, zasobach kulturowych • wykorzystanie wartości kulturowych i elementów tożsamości kulturowej miasta w gospodarczym rozwoju miasta • wspieranie artystycznej i lokalnej twórczości ludowej jako elementu tożsamości kulturowej miasta • wspieranie i promowanie programów edukacyjnych uwzględniających: historię miasta, prezentację zasobu i walorów krajobrazu kulturowego miasta oraz poszczególnych zabytków. • prezentacja, ekspozycja i udostępnienie zabytków o szczególnych wartościach: interesujących stanowisk i obiektów archeologicznych, układów przestrzennych, obiektów architektury i budownictwa, kształtujących krajobraz kulturowy, zabytków ruchomych, w tym dzieł sztuki, rzemiosła i sztuki ludowej. • stała szeroka współpraca z właścicielami i użytkownikami zabytkowych zasobów – szczególnie mieszkaniowych (wspieranie postaw pro – zabytkowych, doradztwo formalno – prawne, finansowe, specjalistyczne - konserwatorskie). • zaangażowanie sektora prywatnego w ochronę dziedzictwa poprzez system zachęt finansowych oraz poprzez inwestycje
--	---

	w partnerstwie publiczno-prywatnym. • uświadamianie i podkreślanie stymulującej roli zabytków w rozwoju gospodarczym. • współpraca z ośrodkami akademickimi – wskazywanie tematów prac dyplomowych, prac studialnych i badawczych dot. środowiska kulturowego Starogardu Gd • podnoszenie kwalifikacji pracowników zatrudnionych w samorządzie, odpowiedzialnych za ochronę dziedzictwa (kursy, szkolenia, warsztaty, udział w seminariach, konferencjach, wyjazdach szkoleniowych itp.)
Promocja i popularyzacja wartości kulturowych miasta	• opracowanie przewodników – prezentujących historię i zabytki Starogardu, ulotek informacyjnych, gier miejskich, aplikacji na urządzenia mobilne, audioprzewodników dot. poszczególnych zabytków czy fragmentów miasta • organizacja wystaw tematycznych promujących tożsamość miasta • organizowanie Europejskich Dni Dziedzictwa Kulturowego • wspieranie finansowe bądź rzeczowe szkolnych konkursów wiedzy o zabytkach, różnorodnych publikacji • tożsamość kulturowa miasta elementem marketingu. • tworzenie oferty turystycznej opartej o walory kulturowe materialne i niematerialne miasta. • dalszy rozwój systemu informacji turystycznej z uwzględnieniem informacji o zabytkach miasta, organizacja konkursów związanych z zabytkami • tematyczne wystawy, festyny, jarmarki itp. • przeznaczenie obiektów zabytkowych będących w posiadaniu miasta na cele publiczne, np. muzeum, obsługa ruchu

	turystycznego. • promocja dobrych wzorów, pozytywnych działań dotyczących zabytków i ich bezpośredniego otoczenia. • wspieranie wydawnictw prezentujących miasto i jego dziedzictwo. • organizacja konkursów związanych z zabytkami • ustanowienie nagród – dla najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego • popularyzacja tematyki w mediach (pras, radio, telewizja, Internet) • wyznaczenie tras turystycznych, spacerowych bazujących na zasobie zabytkowym miasta, odpowiednio oznakowanych (tablice, plansze, mapy) i wypromowanych
--	--

Spodziewane efekty, rezultaty:

- 1) Budowa i uzyskanie powszechnej akceptacji mieszkańców i ich zaangażowania w ideę ochrony zabytków
- 2) Wzmocnienie więzi z miejscem pochodzenia i zamieszkania.
- 3) Docenienie walorów zabytkowych miasta przez mieszkańców
- 4) Wychowanie nowych pokoleń świadomych konieczności ochrony środowiska kulturowego
- 5) Pogłębienie znajomości zasad ochrony środowiska kulturowego w społeczności miasta
- 6) Zrozumienie i akceptacja zasad ochrony środowiska kulturowego
- 7) Poszerzenie grona osób zainteresowanych ochroną środowiska kulturowego
- 8) Poprawa estetycznego wizerunku miasta
- 9) Poprawa stanu substancji zabytkowej
- 10) Ożywienie historycznych przestrzeni w śródmieściu
- 11) Pozyskanie sponsorów i partnerów zainteresowanych ochroną dziedzictwa.
- 12) Powstanie komputerowej bazy danych o zabytkach miasta
- 13) Pozyskanie sponsorów na realizację prestiżowych przedsięwzięć.
- 14) Wykreowanie markowego produktu turystycznego opartego na walorach kulturowych miasta.
- 15) Ułatwienie dostępu do informacji o zabytkach i środowisku kulturowym.
- 16) Wykorzystanie danych do prac naukowych, promocyjnych, edukacyjnych.
- 17) Podniesienie konkurencyjności miasta.
- 18) Stworzenie propozycji wypoczynku dla mieszkańców i turystów, rozszerzenie oferty miasta w tej dziedzinie.
- 19) Poprawa wykorzystania i właściwego wykorzystania zabytków- poprzez ich wielofunkcyjność.
- 20) Podniesienie świadomości mieszkańców
- 21) Uzyskanie materiałów promujących miasto
- 22) Uatrakcyjnienie form propagowania właściwych postaw i zachowań wobec zabytków.

Cel 4: Wspieranie aktywności lokalnej społeczności w działaniach na rzecz ochrony środowiska kulturowego

Kierunki działań	Zadania
Wspieranie właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych	- wprowadzenie zasad współpracy publiczno-prywatnej dla rewaloryzacji obiektów zabytkowych i obszarów zabytkowych - zahamowanie degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania - przygotowanie właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych do wykorzystania funduszy zewnętrznych (odpowiednia informacja, szkolenia, bezpośrednia pomoc, doradztwo itp.) - aktualizacja uchwał Rady Miasta dot. dotacji odnoszących się do obiektów zabytkowych - wspieranie właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych - nieruchomości oraz ruchomych - wprowadzenie zasad współpracy w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego dla rewaloryzacji obszarów i obiektów zabytkowych. - współfinansowanie oraz pomoc organizacyjna dot. prac badawczych i dokumentacyjnych w zagrożonych obiektach (ważnych dla miasta) - wspieranie inicjatyw lokalnej społeczności w ochronie materialnej i niematerialnej tradycji - wspieranie i inicjowanie powstawania pozarządowych organizacji wspierających ochronę środowiska kulturowego - wspieranie funkcjonowania społecznych i pozarządowych organizacji ochrony zabytków
Spodziewane efekty, rezultaty: 1) Pozyskanie aktywnych, świadomych partnerów do realizacji zadań ochrony środowiska kulturowego 2) Zwiększenie liczby osób zainteresowanych ochroną środowiska kulturowego	

- 3) Pozyskanie społecznych Opiekunów Zabytków
- 4) Stworzenie przyjaznej atmosfery dla idei ochrony środowiska kulturowego
- 5) Pozyskanie materialnych pamiątek dotyczących historii

Cel 5: Tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego

Kierunki działań	Zadania
Powiązanie ochrony zabytków z zadaniami i projektami Gminnego Programu Rewitalizacji	• Przygotowanie programu zadań dla stworzenia nowych miejsc pracy związanych z zabytkami • Wspieranie i organizowanie prac porządkowych, remontowych i konserwatorskich przy obiektach zabytkowych • Pomoc w organizacji doskonalenia zawodowego – dla zawodów zanikających • Przygotowanie ofert inwestycyjnych dla obiektów zabytkowych • tworzenie miejsc pracy w ochronie zabytków, szkolenia bezrobotnych w rzemiosłach związanych z tradycyjną sztuką budowlaną
Spodziewane efekty, rezultaty: 1. Wzrost roli zabytków w stymulowaniu rozwoju gospodarczego 2. Pozyskanie miejsc pracy w obiektach zabytkowych 3. Pozyskanie i zachowanie zawodów zanikających, związanych np. z tradycyjną sztuką budowlaną i rzemiosłem 4. Podniesienie poziomu wykształcenia 5. Obniżenie bezrobocia 6. Organizacja i wsparcie prac ratowniczych i porządkowych przy zabytkach	

4. Typy działań w ramach Programu

Przyjęto analogicznie jak w poprzednich edycjach Programu:

I grupa – działania z zakresu edukacji, promocji i informacji,

Celem działań w pierwszej grupie jest:

- promocja wartości kulturowych miasta,
- wzmocnienie i utrwalenie wizerunku Starogardu Gdańskiego jako miasta zabytkowego o bogatej historii,
- przygotowanie społeczności lokalnej do aktywnego partnerstwa w realizacji programu Opieki nad Zabytkami, Gminnego Programu Rewitalizacji miasta (wskazana dalsza jego realizacja w kolejnym okresie po roku 2020, GPR ma horyzont czasowy do 2025 roku) oraz zadań, zasad i konieczności prowadzenia ochrony środowiska kulturowego.
- poznanie zadań i zasad prowadzenia prac konserwatorskich zgodnie ze „sztuką.” i na profesjonalnym poziomie.
- przygotowanie świadomego i aktywnego partnera tych działań.

II grupa – działania inwestycyjne.

Celem działań (inwestycyjnych) w drugiej grupie – jest praktyczna realizacja wybranych zadań ochrony środowiska kulturowego w celu:

- fizycznej ochrony substancji zabytkowej,
- zdobycia doświadczeń,
- wypracowania wzorca i modelu współpracy,
- wskazania na gospodarczą rolę zabytku – stymulującego rozwój gospodarczy,
- wskazania działań powodujących tworzenie miejsc pracy, poprawę jakości przestrzeni publicznych, warunków i jakości życia oraz wpływu tych działań na kształtowanie (w powszechnym odbiorze) wizerunku miasta i na jego promocję

5. Zadania długoterminowe, ciągłe, których wykonanie i realizacja wykracza poza okres 2024

1. Realizacja zadań z zakresu opieki nad zabytkami wynikających z dokumentów strategicznych i programowych miasta.
2. Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji 2017-2025
3. Podejmowanie projektów związanych z rewitalizacją zabytkowych obiektów, zespołów, układów przestrzennych i przestrzeni publicznych.
4. Podejmowanie projektów i ich realizacji, zmierzających do ożywienia obiektów i miejsc zabytkowych / działań mających na celu poprawę jakości i warunków życia oraz jakości przestrzeni publicznej.
5. Realizacja zadań wynikających z przyjętej polityki przestrzennej określonej zapisami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i polityki przestrzennej dotyczącej ochrony dziedzictwa kulturowego przyjętej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
6. Ochrona wartości zabytkowych historycznych układów przestrzennych.

7. Kontynuacja prac archeologicznych nad rozpoznaniem pradziejowej historii Starogardu i historii osadnictwa od czasów średniowiecznych.
8. Pozyskiwanie środków finansowych z budżetu państwa oraz programów UE na prowadzenie prac przy zabytkach.
9. Dofinansowanie z budżetu gminy prac konserwatorskich prowadzonych przy najcenniejszych dla miasta zabytkowych obiektach.
10. Przygotowanie właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych do pozyskiwania programowych funduszy na ochronę zabytków z UE.
11. Wspieranie i promowanie działań chroniących zabytki (w tym, zapewnienie informacji o zasadach finansowania, uwarunkowaniach prawnych oraz zapewnienie specjalistycznego doradztwa konserwatorskiego).
12. Kontynuacja prac przy okresowej weryfikacji Gminnej Ewidencji Zabytków.
13. Sporządzanie opracowań studialnych na potrzeby zadań związanych z ochroną zabytków.
14. Inicjowanie i realizacja projektów mających na celu ochronę i promowanie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego w myśl zasady zrównoważonego rozwoju.
15. Prowadzenie okresowych przeglądów oceniających stan zachowania i użytkowania obiektów zabytkowych.
16. Prowadzenie okresowych przeglądów zabezpieczeń cennych obiektów zabytkowych na wypadek sytuacji kryzysowych i konfliktowych.
17. Prowadzenie bieżących prac porządkowych, zabezpieczających i pielęgnacyjnych na terenach stref ochronnych zabytkowych terenów zieleni.
18. Podejmowanie działań promocyjnych w celu znalezienia użytkownika / właściciela dla zdegradowanych obiektów, zespołów zabytkowych - stworzenie oferty inwestycyjnej, niezależnie od ich formy własności.
19. Monitoring działań remontowo – budowlanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską i przy obiektach zabytkowych – wpisanych do rejestru zabytków, chronionych zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków.
20. Promocja zabytkowych walorów miasta: krajobrazu kulturowego, obiektów i zespołów zabytkowych, działań kultywujących niematerialne tradycje.
21. Edukacja społeczna wszystkich grup wiekowych mieszkańców miasta.
22. Szkolenia zawodowe pracowników Urzędu Miasta zajmujących się problematyką ochrony środowiska kulturowego.
23. Tworzenie nowych miejsc pracy związanych z realizacją zadań inwestycyjnych przy obiektach zabytkowych.
24. Podejmowanie działań wspierających rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnej w mieście.

6. Zadania szczegółowe – jednostkowe Programu na lata 2021-2024

Zadania szczegółowe przedstawiono w formie analogicznej do dotychczasowych Programów za lata ubiegłe, wyznaczono je w oparciu o przyjęte kierunki działań, w wyniku konsultacji z Wydziałem Planowania i Urbanistyki Urzędu Miasta.

Lp.	Zadanie	Czas realizacji	Uzasadnienie, uwagi, komentarz
1	Dofinansowanie działań – prac restauratorskich, konserwatorskich, remontowych dot. zabytków, w tym obiektów z Gminnej Ewidencji Zabytków (GEZ)	2021-2024	Kontynuacja dotychczasowej polityki miasta w tym zakresie – wg Uchwały Rady Miasta z 2016 r. w odniesieniu do obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz Uchwały Rady Miasta z 2020 r. dotyczącej finansowania obiektów z Gminnej Ewidencji Zabytków Działania komplementarne z Gminnym Programem Rewitalizacji, współdziałanie z Komitetem Rewitalizacji
2	Ochrona prawna: wystąpienie o wpis do rejestru zabytków budynku Urzędu Miasta	2021-2024	Obecny budynek Urzędu Miasta – dawne Starostwo. Eklektyczny zespół zabudowy – zagrożony przekształceniami. Wpis do rejestru zabytków nieruchomości wzmacnia ochronę prawną obiektu i umożliwia pozyskiwanie środków finansowych na prowadzenie prac przy obiekcie.
3	Prace remontowe dot. zabytkowych obiektów będących własnością gminy miejskiej lub wspólnot w których udziały ma miasto	2021-2024 oraz w dalszym okresie do 2025 (zgodnie z horyzontem czasowym GPR miasta)	Realizacja w ramach GPR 2017-2025. Praktyczne i promocyjne wsparcie procesu rewitalizacji, we współdziałaniu z różnymi partnerami.
4	Uporządkowanie reklam w obszarach zabytkowych i na zabytkach	2021-2024	Działanie poprzez realizację uchwały Rady Miasta nr XXX/ 280 /2016 z dnia 31 sierpnia 2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia uchwały określającej na terenie Miasta Starogard Gdański zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabaryty, standardy jakościowe oraz rodzaje materiałów budowlanych z jakich mogą być wykonane. Efektem ma być poprawa estetycznego wizerunku miasta.

Inne zadania jednostkowe – kontynuacja z lat poprzednich.

Z/1- Gminna Ewidencja Zabytków

Zadanie kontynuowane jako działanie ciągłe, wieloletnie.

Konieczna do prowadzenia polityki ochrony środowiska kulturowego. Ma na celu rozpoznanie wartości środowiska kulturowego, ocenę stanu jego zachowania i dokonujących się przekształceń. Obiekty figurujące w GEZ podlegają ochronie prawnej, muszą być ponadto uwzględnione w planach miejscowych.

Uzyskana wiedza wykorzystana powinna być w działaniach: informacyjnych, promocyjnych, edukacyjnych miasta i przy realizacji miejskich polityk kierunkowych.

Zadanie	2021	2022-2023	2024 i dalsze lata
Gminna ewidencja zabytków	1. Weryfikacja dotychczasowej GEZ 2. Opracowanie zarządzenia Prezydenta dot. GEZ 3. Udostępnienie zweryfikowanej GEZ na stronach internetowych miasta	1. Opracowanie zasad monitoringu obiektów w GEZ we współpracy z Powiatowym Konserwatorem Zabytków 2. Uzupełnianie danych i informacji dot. obiektów w GEZ	1. Okresowa ocena zasobu 2. Monitoring zasobu
Jakie cele realizuje	Cel 1 – realizacja zadań własnych miasta w zakresie opieki nad zabytkami		
Finansowanie	Budżet miasta		
Partnerzy	Wojewódzki Konserwator Zabytków Narodowy Instytut Dziedzictwa Politechnika Gdańska Wydz. Architektury		

Ze względu na zweryfikowaną listę GEZ oraz nowe podejście do woj. ewidencji zabytków archeologicznych (nowe zasięgi stref ochrony zaproponowane przez WKZ w Gdańsku) w pracach planistycznych prowadzonych przez miasto niezbędne będzie każdorazowo analizowanie zagadnień ochrony zabytków.

Z/2 Utworzenie bazy danych z informacjami o Starogardzie Gdańskim

Wcześniej zadanie określane było jak Centrum Informacji Starogardu i do tej pory nie zostało zrealizowane w pierwotnej postaci. Zadanie to ma na celu gromadzenie wiedzy o Starogardzie Gdańskim, ze szczególnym uwzględnieniem historii, zasobów środowiska kulturowego i przyrodniczego, prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych na rzecz miasta.

Zakłada się:

- 1/ pozyskanie i udostępnienie kopii dokumentacji konserwatorskich dotyczących miasta – ewidencji zabytkowych zespołów i obiektów oraz innych istotnych dla miasta opracowań studialnych, wyników badań naukowych nad dziejami miasta;
- 2/ udostępnienie wykazu obiektów wpisanych do rejestru zabytków, objętych ochroną zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz figurujących w GEZ;
- 3/ prezentowanie zadań miasta w zakresie ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego;
- 4/ prezentowanie zasad i uwarunkowań ochrony środowiska kulturowego;
- 5/ organizację internetowego forum dyskusyjnego „O mieście...”; bądź portalu o zabytkach wzorem poznańskiego pn. „Otwarte zabytki”;

6/ prowadzenie edukacji społecznej na rzecz miasta dla wszystkich grup wiekowych mieszkańców;

7/ zebranie informacji, materiałów archiwalnych dotyczących dawnych opracowań planistycznych, praw miejskich, innych ważnych dokumentów obrazujących historię miasta;

8/ nawiązanie współpracy z archiwami państwowymi, instytucjami naukowymi, uczelniami.

Zadanie	2021- 2023	2023-2024	dalsze lata
Baza danych z informacjami o Starogardzie	Opracowanie założeń programowych, harmonogramu prac nad tworzeniem zasobu Wybór koordynatora prac	Tworzenie zasobu i jego udostępnienie Uruchomienie strony internetowej	Kontynuacja działań
Jakie cele realizuje	Cel 2 – Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego Cel 3 - Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego		
Finansowanie	Budżet miasta, Biblioteka Wojewódzka, Media, Reklamodawcy, Sponsorzy		
Partnerzy	Biblioteka Miejska, Biblioteka Wojewódzka Muzeum Ziemi Kociewskiej Narodowy Instytut Dziedzictwa Wojewódzki Konserwator Zabytków Lokalna Organizacja Turystyczna Organizacje pozarządowe Starostwo Powiatowe w Starogardzie Gdańskim		

Z/3 Promocja dziedzictwa kulturowego miasta.

Kontynuacja zadania z lat poprzednich.

Szczególną rolę w realizacji Programu odgrywa promocja miasta i jego zasobów kulturowych. Zadaniem jej jest utrwalenie w świadomości społeczności lokalnej wartości środowiska kulturowego, jego atrakcyjności, zasad ochrony, pobudzenie aktywności społecznej przy kreowaniu wizerunku miasta, realizacji zadań jego ochrony, a także możliwości pozyskania środków finansowych na prace konserwatorskie.

Zadanie	2021-2023	2022-2024	dalsze lata i działania cykliczne
Promocja dziedzictwa kulturowego miasta	1. Utrwalenie w świadomości mieszkańców wizerunku miasta zabytkowego. 2. Współfinansowanie, finansowanie publikacji promujących miasto, np. - informatory turystyczne, - mapy miasta i okolic - opracowania historyczne - albumy prezentujące architekturę miasta - prezentacja na stronach internetowych miasta albumu fotograficznego	1. Wydanie profesjonalnego przewodnika turystycznego 2. Organizacja pleneru malarskiego (przy założeniu, że część prac pozostanie własnością miasta i służyć będzie celom jego promocji) 3. Organizacja pleneru rzeźbiarskiego (przy założeniu jw.) 4. Opracowanie założeń i współorganizacja festiwalu promującego markowy produkt - powstały w mieście lub regionie (współpraca z	Kontynuacja działań i działania cykliczne 1. Obchody rocznic historycznych 2. Obchody Dni Starogardu 3. obchody Dni Dziedzictwa Europejskiego 4. Organizacja imprez; sportowej, turystycznej, rekreacyjnej powiązanej z

	„Starogard dawniej a dziś” - monografie sławnych mieszkańców miasta - osiągnięcia artystów, i twórców ludowych 3. Przygotowanie programu edukacji szkolnej i przedszkolnej. 4. Przygotowanie programu edukacji społecznej 5. Przygotowanie wydawnictw multimedialnych promujących miasto. 6. Przygotowanie i przeprowadzenie konkursów o obiektach zabytkowych 7. Wydanie polskiego tłumaczenia Historii miasta Starogardu Gd. autorstwa Bernharda Stadie	Powiatem) 5. Wydanie albumu o zasobach kulturowych miasta 6. Organizacja widowiska historycznego – ukazującego ważne wydarzenia historyczne i postacie (np. przy współdziałaniu z Bractwem Rycerskim) 7. Wydanie publikacji dot. najwartościowszych obiektów zabytkowych architektonicznych miasta 8. Opracowanie/Album stolarki drewnianej występującej na terenie miasta	zabytkami miasta. 5. Realizacja programu edukacji szkolnej i przedszkolnej 5. Realizacja programu edukacji społecznej 6. Opracowanie i organizacja konkursu na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego
Jakie cele realizuje	Cel 2 – Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego Cel 3 - Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego		
Finansowanie	Budżet miasta, Powiat, Reklamodawcy, Sponsorzy		
Partnerzy	Biblioteka Miejska, Media publiczne i lokalne, radio, prasa, telewizja Szkoły i przedszkola Muzeum Ziemi Kociewskiej Narodowy Instytut Dziedzictwa Lokalna Organizacja Turystyczna Organizacje pozarządowe Starostwo Powiatowe Starogardzkie Centrum Kultury Uniwersytet III-go Wieku Politechnika Gdańska Wydział Architektury Uniwersytet Gdański Inne uczelnie wyższe Pomorska Sieć Informacji Regionalnej Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego Gmina Wiejska Starogard Gdański i inne gminy z obszaru Kociewia Towarzystwo Miłośników Ziemi Kociewskiej Starogardzkie Bractwo Rycerskie Powiatowy Ośrodek Pracy Pozaszkolnej Instytut Kociewski		

Z/4 Rynek – poprawa estetycznego wizerunku przestrzeni publicznej, zagospodarowanie terenu odkrytego podczas badań archeologicznych

Z/5 Ratusz – adaptacja do celów i działalności Muzeum Ziemi Kociewskiej

Z/6 Rewaloryzacja/ rewitalizacja zabytkowego budynku mieszkalnego

Działania będą realizowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji 2017-2025

Z/7 Lokalny Program Rewitalizacji

Obecnie działania te będą realizowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2017-2025, w oparciu o przyjęte uchwały Rady Miasta, we współdziałaniu z różnymi partnerami i przy koordynacji Komitetu Rewitalizacji. Finansowanie, harmonogram, konkretne zadania i projekty – wg przyjętego GPR

Z/8 Europejskie Dni Dziedzictwa

Kontynuacja z lat poprzednich, działanie cykliczne.

Europejskie Dni Dziedzictwa to wspólna inicjatywa Rady Europy i Unii Europejskiej. Jest to jedno z najważniejszych wydarzeń kulturalnych mające na celu szeroko pojętą edukację historyczną i kulturalną, promowanie regionalnego dziedzictwa z ukazaniem jego bogactwa oraz przypomnienia o wspólnych korzeniach kultury europejskiej. Koordynatorem Dni Dziedzictwa Kulturowego z ramienia Rady Europy jest od 2006 roku EUROPA NOSTRA, europejska federacja zajmująca się ochroną dziedzictwa kultury.

W celu propagowania dziedzictwa kulturowego miasta i powiatu zaleca się organizację Dni Dziedzictwa Kulturowego. W dniach tych „otwiera” się dla zwiedzających niedostępne na co dzień obiekty, ukazując ich kulturowe walory. Prezentuje się kolekcje, zbiory zabytków ruchomych, dokonania kultury materialnej i niematerialnej lokalnych społeczności. Prezentacjom tym zazwyczaj towarzyszą widowiska historyczne, koncerty, występy zespołów. Program i formuła obchodów lokalnych są każdorazowo programem autorskim miasta, z wykorzystaniem hasła aktualnego na dany rok.

Partnerzy: Urząd Miasta, Starostwo Powiatowe, Muzeum Ziemi Kociewskiej, Izby regionalne, Biblioteki, Parafie rzymsko – katolickie, Narodowy Instytut Dziedzictwa, Organizacje pozarządowe.

Finansowanie: Urząd Miasta, Starostwo Powiatowe w Starogardzie Gdańskim

7. Działania perspektywiczne po roku 2024

Po realizacji założonych w Programie na lata 2021-2024 zadań i ich ocenie, sformułowane zostaną wnioski do dalszych prac przewidzianych na kolejne lata.

Niezmiennie pozostaną w większości kierunki działań i zadania długoterminowe. W tej grupie znajdują się głównie działania związane z kontynuacją realizacji zadań wskazanych w obecnym Programie (np. z zakresu partnerstwa prywatno – publicznego, realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji, poprawy estetyki miejskich przestrzeni publicznych).

Biorąc pod uwagę rozpoznane dotychczas wartości środowiska kulturowego oraz cele stojące przed zadaniami ochrony środowiska i „utrwalania tożsamości kulturowej miasta” nadal można wskazać, że ważne mogą być:

1. Rozpoznanie, badanie i prezentacja materialnej kultury starogardzkiego mieszczaństwa.
2. Rozpoznanie, badanie, zachowanie (uratowanie w wielu przypadkach) i prezentacja dorobku z zakresu kultury technicznej

Starogard przez wieki rozwijał się jako lokalny ośrodek rzemiosła. W XIX wieku stał się ważnym w Regionie ośrodkiem przemysłowym. Ten charakter miasta widoczny jest w jego strukturze przestrzennej. Strukturze po części zdegradowanej, przekształcającej się, która wymaga rewaloryzacji. Obok materialnych wartości niezwykle istotna jest dokumentacja myśli technicznych i dokonań z zakresu jej realizacji.

Zaleca się podjęcie działań:

- 1/ dokumentujących krajobraz kulturowy miasta
- 2/ dokumentujących techniczne wyposażenie dawnych zakładów przemysłowych
- 3/ dokumentowanie kultury materialnej i niematerialnej społeczności miasta:
 - mieszczańskiej
 - robotniczej.

Celowym i wartościowym wydaje się podjęcie działań nad utworzeniem muzeum – technicznego wyposażenia dawnych zakładów przemysłowych oraz wygospodarowanie w przestrzeni szpitala psychiatrycznego w Kocborowie pomieszczenia eksponującego dawne przyrządy i wyposażenie.

Interesujące byłoby utworzenie ekspozycji/muzeum/izby regionalnej prezentującej zachowane wartości materialnej kultury miasta – np. wnętrza, stroje, meble.

Nośną w skali Regionu, a także biorąc pod uwagę kontakty europejskie miasta i spodziewane kontakty międzynarodowe (w kontekście Międzynarodowego Centrum Spotkań Muzealnych) pozostawać będzie historia i dokonania Zakonu Joannitów na Ziemi Starogardzkiej.

Tabela 11

Zestawienie proponowanych dalszych działań:

Zadania do realizacji w latach 2021-2024	Okres dalszy
Z/1 Gminna Ewidencja Zabytków	okresowa weryfikacja
Z/2 Baza danych o Starogardzie	kontynuacja
Z/3 Promocja dziedzictwa kulturowego miasta	kontynuacja
Z/4 Rynek – poprawa estetycznego wizerunku przestrzeni publicznej, zagospodarowanie terenu odkrytego podczas badań archeologicznych	kontynuacja
Z/5 Ratusz – adaptacja do celów i działalności Muzeum Ziemi Kociewskiej	kontynuacja
Z/6 Rewaloryzacja/rewitalizacja zabytkowego budynku mieszkalnego	kontynuacja
Z/7 Lokalny Program Rewitalizacji- Gminny Program Rewitalizacji 2017-2025	kontynuacja
Z/8 Europejskie Dni Dziedzictwa	działania coroczne

Dalsze propozycje działań na lata po roku 2024:

1. Rewaloryzacja przestrzenno – architektoniczna parku w Kocborowie
2. Organizacja muzeum wyposażenia technicznego zakładów, stworzenie ekspozycji muzealnej w obiekcie przemysłowym oraz na terenie Szpitala Psychiatrycznego w Kocborowie
3. Organizacja ekspozycji kultury mieszczańskiej i robotniczej miasta.

4. Rewitalizacja przedmieść – Gniewskiego, Chojnickiego
5. Ochrona wartościowej zieleni miejskiej, w tym pozostałości alei lip i klonów przy ul. Zblewskiej, alei kasztanowców przy ul. Tczewskiej, alei lip przy ul. Owidzkiej, kasztanów na terenie szkoły przy ul. Sobieskiego, drzew na terenie dworca PKP przy ul. Kolejowej.
6. Wnioskowanie o wpis jako Pomnik Przyrody dębu przy ul. Sobieskiego i innych cenny drzew.
7. Przedstawienie sylwetek i dokonań dawnych mieszkańców Starogardu, m.in. Goldfarba, Winkelhausena.
8. Mapa/baza obiektów nieistniejących lub mocno zmodyfikowanych, a znaczących dla dziedzictwa Starogardu.
9. Wprowadzenie polityki uwzględniające rozwiązania ekologiczne w obiektach o charakterze zabytkowym.
10. Próba ożywienia zespołu Stada Ogierów i Strzelnicy Miejskiej (zadanie wg programu na lata 2009-2013)
11. Próba wpisu do rejestru zabytków poniższych obiektów:
 - budynek przy ul. Gdańska 4 – dawny budynek mieszkalny dla pracowników fabryki tytoniu
 - budynek przy ul. Gimnazjalnej 21 – kamienica secesyjna
 - budynek poczty przy ul. Hallera 17
 - budynek przy ul. Hallera 27 – dawny szpital sióstr Elżbietanek
 - budynek Państwowej Szkoły Muzycznej przy ul. Kościuszki 28
 - budynek sądu rejonowego przy ul. Kościuszki 30
 - budynek przy ul. Lubichowskiej 9
 - budynek przy ul. Lubichowskiej 82
 - zespół Strzelnicy – przy ul. Mickiewicza 12
 - willa przy ul. Owidzkiej 12
 - domy przy ul. Sikorskiego 14,16,20,22
 - budynek przy ul. Sikorskiego 18
 - budynek przy ul. Sikorskiego 26
 - budynek przy ul. Sobieskiego 6a

8. Realizator Programu

Program realizowany jest przez Prezydenta Miasta.

Opracowany program podlega opiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a po uchwaleniu podlega publikacji w dzienniku urzędowym.

Program realizowany jest w okresie czteroletnim. Po dwóch latach Prezydent składa Radzie Miasta sprawozdanie z realizacji programu, zgodnie z przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Art. 87. 3. Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

4. Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Program powinien być powiązany z innymi działaniami prowadzonymi lub inspirowanymi przez Prezydenta Miasta oraz Urząd Miasta i inne jednostki

organizacyjne działające na terenie miasta. Wskazane jest zaangażowanie wielu partnerów, w tym partnerów prywatnych, nieinstytucjonalnych, analogicznie jak to było realizowane dotychczas.

9. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Realizacja Programu odbywać się będzie poprzez wskazane zadania samorządu miasta Starogard Gdański na rzecz osiągnięcia ustalonych priorytetów. Zakłada się oddziaływanie samorządu na różne podmioty zaangażowane w ochronę zasobów dziedzictwa kulturowego i współpracę z nimi, w tym także z lokalną społecznością. Zadania wyszczególnione w Programie wykonywane będą za pomocą następujących instrumentów:

- INSTRUMENTY PRAWNE – wynikające z przepisów ustawowych, przede wszystkim uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (dla Starogardu Gdańskiego – sporządzanie ewentualnych zmian w obowiązujących dokumentach lub zmiany fragmentów w formie nowych planów miejscowych) , inne uchwały Rady Miasta (np. dotacje, ulgi dla właścicieli obiektów zabytkowych), wykonywanie decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków; wynikające z przyjętego Gminnego Programu rewitalizacji na lata 2017-2025, wynikające z programów określających politykę państwa czy województwa pomorskiego, powiatu w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego
- INSTRUMENTY FINANSOWE – dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody i zachęty finansowe dla właścicieli zabytków; wykorzystanie finansowania ze źródeł zewnętrznych – z programów unijnych, krajowych, regionalnych; finansowanie prac konserwatorskich, remontowych, porządkujących przy obiektach i obszarach zabytkowych we własności gminnej; w tym wykorzystanie środków na procesy, projekty rewitalizacyjne; dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe, zbiórki społeczne, programy finansowane z funduszy europejskich np. programy operacyjne, programy w ramach inicjatywy „JESSICA” itp.
- INSTRUMENTY KOORDYNACJI – realizacja projektów i programów uwzględniających problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego na szczeblu wojewódzkim, w dokumentach i programach strategicznych gminy, współpraca w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami, promocji dziedzictwa kulturowego miasta z instytucjami kultury, organizacjami wyznaniowymi, placówkami oświatowymi itp.; współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków; opracowanie studiów, analiz, koncepcji zagospodarowania;
- INSTRUMENTY SPOŁECZNE – działania edukacyjne, promocyjne – wzmacnianie świadomości społecznej dot. ochrony zabytków, budowanie tożsamości kulturowej

mieszkańców; współdziałanie z organizacjami społecznymi, fundacjami, stowarzyszeniami, osobami fizycznymi; wykorzystanie różnych środków przekazu, w tym możliwości Internetu;

- INSTRUMENTY KONTROLNE - kontynuacja elektronicznej bazy danych obiektów zabytkowych; monitoring stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, okresowa aktualizacja GEZ, realizowane poprzez kontynuację dotychczasowych działań w tym zakresie

Wskazane jest, aby władze miasta:

- zdobyły poparcie społeczne dla prowadzonych działań;
- nawiązały współpracę z gminą wiejską oraz powiatem w celu realizacji wspólnych zadań dotyczących dziedzictwa kulturowego, a także wspólnej promocji Kociewia;
- nawiązały stałą współpracę z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami zainteresowanymi programem, działającymi na terenie miasta;
- nawiązały współpracę z zainteresowanymi inwestorami prywatnymi, partnerami społecznymi i gospodarczymi w celu przeprowadzenia przedsięwzięć publiczno-prywatnych związanych z ochroną zabytków, oraz związanych z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji.

Realizacja programu odbywać będzie się poprzez wykonywanie przyjętych zadań, w oparciu o obowiązujące przepisy prawa oraz w realiach instrumentów prawno-ekonomicznych, stosownie do posiadanych kompetencji oraz stosownie do możliwych do pozyskania środków finansowych (ważne są tu regulacje dotyczące finansów publicznych, ograniczające możliwości bezpośredniego działania samorządu).

10. Monitoring działania programu opieki nad zabytkami miasta Starogard

10.1. Wdrażanie

Program wdrażany będzie przez Prezydenta Miasta Starogard Gdański. Prezydent wyznaczyć może Koordynatora projektu., którym jak dotychczas może być pracownik Wydziału Planowania i Urbanistyki Urzędu Miasta.

Wdrażanie odbywać się będzie przy współpracy Wydziałów Urzędu Miasta, jednostek budżetowych miasta, Urzędu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Konserwatorem Zabytków Powiatu Starogardzkiego, właścicieli obiektów zabytkowych, organizacji pozarządowych, instytucji dla których opieka nad zabytkami jest działalnością statutową, osób fizycznych i prawnych.

Prezydent / Koordynator/ zapewni:

- przepływ informacji pomiędzy jednostkami odpowiedzialnymi za realizację zadań
- zorganizuje forum wymiany informacji i doświadczeń
- określi zasady prowadzenia monitoringu wdrażania poszczególnych zadań
- wykona ocenę stopnia realizacji celów programu i określi szczegółowe kryteria oceny realizacji po czterech latach wdrażania programu oraz w przedziałach cząstkowych /np. corocznych lub w okresie dwuletnim/

10.2. Ocena realizacji, monitoring

Celem monitoringu jest zbieranie informacji dotyczących realizacji poszczególnych zadań Programu Ochrony Zabytków na każdym etapie jego wdrażania. Stanowi on podstawę oceny uzyskanych efektów oraz formułowania ewentualnych wytycznych i propozycji zmian dla kolejnych edycji Programu.

Proces monitorowania będzie polegał na przyglądaniu się zmianom, jakie zachodzą w wyniku realizacji danych zadań, na analizie zebranych danych i opracowaniu stosownych raportów oraz podejmowaniu inicjatyw warunkujących pozytywną ich realizację. Wskazane byłoby także rejestrowanie wszelkich uwag i postulatów zgłaszanych w trakcie realizacji programu przez mieszkańców, uczestników poszczególnych projektów.

Na podstawie zebranych informacji będzie można opracować dla potrzeb: Prezydenta, Rady Miasta i Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dwuletnie sprawozdania z realizacji programu oraz ocenę realizacji programu, sporządzaną w okresie czteroletnim.

Zakłada się, że ocenę taką sporządza Jednostka Koordynująca/ wskazana lub powołana przez Prezydenta/m i przedstawia Prezydentowi Miasta. Prezydent przedstawi wyniki z realizacji programu Radzie Miasta. Oceny realizacji programu, powinny stanowić punkt wyjścia do opracowania kolejnego programu/ kolejnej jego edycji. Obowiązek ten wynika z art. 87 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Zgodnie z cytowaną ustawą, Prezydent Miasta winien przedstawiać Radzie Miasta sprawozdanie z realizacji Programu w cyklu dwuletnim.

Sprawozdanie to może zostać przedstawione także Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków, w celu wykorzystania wniosków z niego np. przy opracowywaniu aktualizacji i oceny realizacji wojewódzkiego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

10.3. Przykładowe kryteria, które mogą być zastosowane do oceny realizacji zadań i celów Programu.

1. Potwierdzenie wykonania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (lub zmian planów) dla obszaru miasta

2. Potwierdzenie realizacji zadań Programu Rewitalizacji (wg kryteriów i wskaźników w nim określonych)
3. Potwierdzenie prowadzenie prac nad opracowywaniem projektów, koncepcji, studiów i analiz dla wybranych obszarów miasta
4. Określenie liczby szkoleń dla pracowników Urzędu Miasta dotyczących ochrony środowiska kulturowego
5. Dokonanie okresowej oceny aktualności gminnej ewidencji zabytków,
6. Określenie ilości obiektów zabytkowych, stanowiących własność gminy objętych działaniami zabezpieczającymi
7. Określenie efektów i ilości kontroli sprawdzających stan utrzymania i użytkowania obiektów objętych ochroną konserwatorską
8. Potwierdzenie opracowania szkolnych i przedszkolnych programów edukacyjnych
9. Potwierdzenie ilości przeprowadzonych lekcji muzealnych
10. Potwierdzenie opracowania programu edukacyjnych dla właścicieli obiektów zabytkowych, ich użytkowników oraz mieszkańców miasta
11. Potwierdzenie udostępnienia bazy danych o historii miasta i jego zabytkach
12. Potwierdzenie ilości wypożyczeń książek związanych z ochroną zabytków, dokumentacji konserwatorskiej itp.
13. Określenie rodzaju i ilości konkursów dotyczących problematyki ochrony środowiska kulturowego
14. Określenie ilości uczestników w konkursie na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego
15. Określenie ilości spotkań i prezentowanych tematów dotyczących poznania i ochrony środowiska kulturowego miasta
16. Potwierdzenie opracowania harmonogramu spotkań i prezentowanej problematyki z przedstawicielami służb konserwatorskich
17. Ocena stopnia wykorzystania mediów, w tym internetowych stron miasta do przedstawiania problematyki ochrony środowiska kulturowego
18. Potwierdzenie ilości wydanych publikacji: map, informatorów, przewodników, albumów i innych
19. Potwierdzenie ilości zorganizowanych widowisk historycznych, imprez sportowo- rekreacyjnych, koncertów itp.
20. Potwierdzenie ilości powstałych stowarzyszeń pozarządowych, Społecznych Opiekunów zabytków
21. Ilość podjętych remontów obiektów zabytkowych
22. Ilość wniosków składanych przez właścicieli o wpisanie obiektu do rejestru zabytków
23. Potwierdzona ilość dotacji celowych na remont obiektów zabytkowych
24. Potwierdzenie realizacji systemu informacji turystycznej

25. Potwierdzona ilość wykonanych inwentaryzacji fotograficznych panoram i dominant przestrzennych przesądzających o atrakcyjności przestrzeni miasta, wykonanych specjalistycznych opracowań dotyczących zabytków miasta

11. Źródła finansowania

Obowiązek dbania o stan zabytków, w tym ponoszenie nakładów na prace konserwatorskie spoczywa na właścicielach i użytkownikach obiektów zabytkowych, także gminach / art.61 Ustawy Prawo budżetowe, art. 5 i 71 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, art.7 ust.1 pkt 9 Ustawy o samorządzie gminnym.

Środki finansowe dla realizacji programu

Program finansowany może być ze środków budżetowych: województwa, samorządu, państwa, środków UE i funduszy prywatnych.

Są to:

- środki własne budżetu miasta;
- budżet samorządu województwa –np. dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauracyjne, roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków
- dotacje podmiotowe dla instytucji, których organizatorem jest samorząd gminy;
- środki znajdujące się w gestii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- dotacje samorządu województwa dla jednostek samorządu terytorialnego innych szczebli dot. realizacji zadań z zakresu kultury i sztuki;
- dotacje, granty, nagrody samorządu województwa dla podmiotów nie zaliczanych do sektora finansów publicznych;
- dochody własne instytucji kultury; finanse osób fizycznych, prawnych, organizacji pozarządowych - stowarzyszeń, fundacji, wyznaniowych osób prawnych
- środki Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach ogólnokrajowych programów
- kredyty bankowe zaciągane przez Miasto na realizację określonych celów i inwestycji; w tym także dla przedsięwzięć publiczno-prywatnych związanych z rewitalizacją
- zyski z działalności statutowej i gospodarczej;
- odsetki z kont i rachunków bankowych;
- dotacje i fundusze celowe rządowych i poza rządowych programów pomocowych;
- składki i zbiórki publiczne i finansowane ze środków ludności;
- fundusze krajowe i zagraniczne Unii Europejskiej, związane z programami uwzględniającymi dziedzictwo kulturowe
- inne środki przewidziane prawem.

Ze środków budżetowych zasadnicze znaczenie mają:

1. Środki Generalnego Konserwatora Zabytków;
2. Środki Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;

3. Środki Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
4. Środki Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji – Fundusz na remont i konserwacja obiektów sakralnych;
5. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (finansowanie zabytkowych parków wpisanych do rejestru zabytków oraz finansowania publikacji związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego);
6. Środki z Funduszy Europejskich
7. Środki Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków (nowy państwowy fundusz celowy od 01 stycznia 2018 r.) – na dofinansowanie nakładów na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robot budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru

Rada Miasta w drodze uchwały może określić corocznie wysokość wydatków na ochronę środowiska kulturowego, w tym na realizację Programu Opieki nad Zabytkami.

Wydatki na realizację zadań inwestycyjnych, w tym:

- zadania inwestycyjne związane z ochroną zabytków stanowiących własność komunalną (np. prace remontowo-budowlane, konserwatorskie, związane z konserwacją i pielęgnacją zieleni zabytkowej)
- zadania inwestycyjne wprowadzone do gminnych programów przyjętych przez Radę Miasta uchwałami tejże Rady (np. objęte Gminnym Programem Rewitalizacji 2021-2024, programami rozwoju lokalnego, ochrony środowiska i gospodarki komunalnej itp.) wprowadzone zostaną do rocznych i wieloletnich planów inwestycyjnych.

Finansowane z budżetu gminy mogą i powinny być ponadto inne, nieinwestycyjne działania, w tym takie jak np. prace studialne, badawcze, dokumentacyjne, konkursy, działania promocyjne, edukacyjne itd.

Celowym byłoby określenie poziomu - wysokości planowanego przez miasto dofinansowania zadań zakresu opieki nad zabytkami (np. % w corocznym budżecie miejskim), a także kontynuowanie dotychczasowych zasad udzielania dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach. Przede wszystkim dotyczyć to może zabytków wpisanych do rejestru zabytków (tych dla Starogardu Gdańskiego jest stosunkowo niewiele), ale także innych, np. figurujących w ewidencji zabytków i wskazywanych do ochrony ustaleniami planów miejscowych.

Należałoby także opracować zasady dofinansowania z budżetu gminy zadań z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami podmiotów, które prowadzą działalność kulturalną, takich jak np. muzeum, izby tradycji (np. realizowane przy szkołach), biblioteki, stowarzyszenia, organizacje turystyczne itp.

Informacje o możliwości pozyskania środków finansowych na zadania związane z ochroną i opieką nad zabytkami zawarte są na odpowiednich stronach internetowych instytucji, ministerstw.

MATERIAŁY WYJŚCIOWE DO AKTUALIZACJI PROGRAMU, PODSTAWA OPRACOWANIA PROGRAMU.

- „Gminny program opieki nad zabytkami - poradnik metodyczny” opracowany przez Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków
- Gminna ewidencja zabytków dla miasta Starogard Gdański – wrzesień 2009 r. jako podstawa dla w/wym „Programów ...”
- Gminny Program Rewitalizacji Miasta Starogard Gdański na lata 2017-2025 zaktualizowany Uchwałą Nr XIII/142/2019 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 21 sierpnia 2019 r.
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 – przyjęta Uchwałą nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r., opublikowana w Monitorze Polskim z dn. 27 kwietnia 2012 r. (M.P z 2012 r. poz. 252)
- Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022 przyjęty przez Radę Ministrów 13 sierpnia 2019 r.
- Materiały i informacje WUOZ w Gdańsku, w tym ze strony internetowej
- Materiały i informacje Narodowego Instytutu Dziedzictwa, w tym ze stron internetowych
- Materiały zebrane przez Wydział Planowania i Urbanistyki Urzędu Miasta dotyczące realizacji dotychczasowych programów opieki nad zabytkami dla miasta Starogard Gdański – z okresu lat 2009-2012, 2013-2016 oraz 2017-2020.
- Miejskowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujące na obszarze miasta
- Narodowej Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r. oraz Uzupełnienie NSRK na lata 2004 – 2020
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030
- Program opieki nad zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2009-2012 – opracowanie „Dom” Sp. z o.o. Starogard Gdański, 2009,
- Program opieki nad zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2013-2016 – opracowanie „DOM” sp. z o.o., Starogard Gdański, 2013
- Program opieki nad zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2017-2019 – opracowanie „DOM” sp. z o.o., Starogard Gdański, 2017
- przepisy ustaw i rozporządzeń dotyczących opieki nad zabytkami, w tym w szczególności ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami
- Regionalny Program Operacyjny Woj. Pomorskiego na lata 2014-2020

- Regionalny Program Strategiczny w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej „Pomorska Podróż” – narzędzie realizacji SRWP 2020
- Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta Starogard Gdański na lata 2008-2018 (opracowana w styczniu 2008 r.), uchwalona Uchwałą Nr XXIII/217/2008 Rady Miejskiej Starogardu Gdańskiego z dnia 14 maja 2008 r.
- Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta Starogard Gdański na lata 2021-2030 (w opracowaniu).
- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 przyjęta w dniu 24 września 2020 roku Uchwałą nr 458/XXII/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Starogard Gdański – 2015
- Uchwały Rady Miasta Starogard Gdański, merytorycznie powiązane z ochroną zabytków
- Wojewódzka ewidencja zabytków – wyciąg dla miasta Starogard Gdański – wg strony internetowej WUKZ w Gdańsku, w tym rejestr zabytków nieruchomych
- Wojewódzka ewidencja zabytków archeologicznych – informacje i materiały WUOZ w Gdańsku

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1 – wykaz zabytków w rejestrze zabytków nieruchomych – wg inf. i danych WKZ w Gdańsku (sierpień 2021)

Załącznik nr 2 – wykaz zabytków figurujących w wojewódzkiej ewidencji zabytków – wg WKZ w Gdańsku (sierpień 2021)

Załącznik nr 3 – wykaz zabytków w GEZ miasta Starogard Gdański (sierpień 2021)

Załącznik nr 4 – Spis tzw. „białych kart” dla miasta Starogard Gd.

Załącznik nr 5 - Karty zielone dla miasta Starogard Gd. - Wykaz

Załącznik nr 6 – Karty cmentarzy dla miasta Starogard Gd. - Wykaz

Załącznik nr 7 – Wojewódzka ewidencja zabytków archeologicznych dla miasta Starogard Gd. - Wykaz wg danych i inf. WKZ w Gdańsku (sierpień 2021)

Załącznik nr 8 - Lokalizacja stref ochrony konserwatorskiej tych stanowisk - Mapa 1:10000 na podkładzie topograficznym – wg danych i inf. WKZ w Gdańsku (sierpień 2021)

Sprawozdania z realizacji Programu na lata 2017-2020

Załącznik nr 9 – Sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2017- 2020 za lata 2017-2018

Załącznik nr 10 - Sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2017- 2020 za lata 2019-2020

Opinia dot. Programu

Załącznik nr 11 – Opinia dotycząca włączenia do Gminnej Ewidencji Zabytków- Miasta Starogard Gdański karty adresowej zabytku, budynek mieszkalny – Starogard Gdański ul. Tczewska 14

Załącznik nr 12 – Opinia dotycząca weryfikacji kart adresowych Gminnej Ewidencji Zabytków miasta Starogard Gdański

Załącznik nr 13 – Opinia dotycząca wyłączenia z Gminnej Ewidencji Zabytków miasta Starogard Gdański 5 obiektów

Załącznik nr 14 – Opinia dotycząca Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Starogard Gdański na lata 2021-2024

Program Opieki nad Zabytkami Miasta Starogard Gdański na lata 2021-2024

ZAŁĄCZNIKI

1-8

ZAŁĄCZNIK 1

Wykaz zabytków w Rejestrze Zabytków Nieruchomych

L.P.	Nr rejestru	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Miejscowość
1.	108	80	WUOZ Gdańsk	08.07.1959	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego-nr 80	układ urbanistyczny Starego Miasta Starogardu Gdańskiego	Starogard Gdański	Starogard Gdański
2.	301	242	WUOZ Gdańsk	06.08.1962	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego- nr 242	kościół parafialny p.w. Św. Mateusza	ul. Hallera 3	Starogard Gdański
3.	1019	856	WUOZ Gdańsk	30.03.1983	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego- nr 856 - Baszta Młyńska	zespół murów obronnych wraz z Basztą Młyńską, Basztą Narożną, basztą Bramy Gdańskiej	Starogard Gdański	Starogard Gdański
4.	1019	949	WUOZ Gdańsk	25.09.1985	dawny rejestr zabytków woj.gdańskiego- nr 949 -zespół murów obronnych	***	Starogard Gdański	Starogard Gdański
5.	1081	928	WUOZ Gdańsk	02.02.1985	dawny rejestr zabytków woj.gdańskiego - nr 928	cmentarz żydowski	ul. Bohaterów Getta	Starogard Gdański
6.	1095	948	WUOZ Gdańsk	04.07.1985	dawny rejestr zabytków woj.gdańskiego - nr 948	synagoga	ul. Rycerska 2	Starogard Gdański
7.	1193	1015	WUOZ Gdańsk	27.11.1987	dawny rejestr zabytków woj.gdańskiego- nr 1015	dom	ul. Piłsudskiego (d.Rybińskiego) 3	Starogard Gdański

8.	1485	1111	WUOZ Gdańsk	17.10.1994	dawny rejestr zabytków woj.gdańskiego - nr 1111.	zespół Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych wraz z wszystkimi obiektami oraz ogrodzeniem murowanym od południa i zielenią ozdobną, cmentarzem przyszpitalnym; folwarkiem;parkiem; budynkami mieszkalnymi dla pracowników szpitala i terenem	ul. Skarszewska 7a, b,c,d,e,f,g,h,i, 20, 22,24,24a; ul. Kryżana 2,4,6,8,10,12; ul. Sucharskiego 4	Starogard Gdański
9.	1611	1156	WUOZ Gdańsk	10.12.1996	dawny rejestr zabytków woj.gdańskiego - nr 1156	kamienica	Rynek 16	Starogard Gdański
10.	1616	1158	WUOZ Gdańsk	17.12.1996	dawny rejestr zabytków woj.gdańskiego - nr 1158	zespół pałacowy (pałac;budynek administracyjny; brama;budynek gospodarczy)	ul. Kanatowa 17-19- 21	Starogard Gdański
11.	1640	1174	WUOZ Gdańsk	07.08.1997	dawny rejestr zabytków woj.gdańskiego - nr 1174	kamienica	ul. Hallera 22	Starogard Gdański
12.	1668	1190	WUOZ Gdańsk	06.07.1998	dawny rejestr zabytków woj.gdańskiego - nr 1190	założenie przestrzenne Stada Ogierów wraz z budynkami (27 obiektów); budynek administracyjny;budynek mieszkalny-dyrekcyjny; kantyna; budynki mieszkalne pracownicze (9 obiektów); stajnie (4 obiekty); mała stajnia z powozownią; budynki gospodarcze w zespole domów pracowniczych (9 obiektów); stacja transformatorowa	ul Mickiewicza 13	Starogard Gdański
13.	1744	1234	WUOZ Gdańsk	05.08.2003	dawny rejestr zabytków woj.gdańskiego - nr	kościół parafialny p.w. Św. Katarzyny wraz z działką przykościelną	ul. Tczewska 1	Starogard Gdański

					1234			
14.	1777	1232	WUOZ Gdańsk	08.08.2002	dawny rejestr zabytków woj.gdańskiego - nr 1232	kościół parafialny p.w. Św.Wojciecha	ul. Pomorska 4a	Starogard Gdański
15.	1788		WUOZ Gdańsk	27.07.2006		mleczarnia wraz z działką	ul. Norwida 4	Starogard Gdański
16.	1940		WUOZ Gdańsk	02.03.2017		budynek dawnego kasyna oficerskiego wraz ze znajdującym się pod nim gruntem po obrysie murów usytuowany na terenie działki 71/10	ul. Jana III Sobieskiego 14	Starogard Gdański
17.	1957		WUOZ Gdańsk	05.10.2018		budynek ratusza miejskiego w Starogardzie Gdańskim w granicach działki nr 237 obr. 0017 wraz z reliktnami piwnic położonych na terenie części działki nr 238/6 obr. 0017	Rynek 1	Starogard Gdański

Data aktualizacji 28.08.2021 r.

ZAŁĄCZNIK 2

Wykaz zabytków figurujących w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków

LP	MIEJSCOWOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT
1	Starogard Gdański	Al. Wojska Polskiego	2	willa z założeniem ogrodowym, ob. dwa bud. mieszkalne
2	Starogard Gdański	Al. Wojska Polskiego	4	kamienica
3	Starogard Gdański	Al. Wojska Polskiego	7	kamienica
4	Starogard Gdański	Al. Wojska Polskiego	8	kamienica
5	Starogard Gdański	Al. Wojska Polskiego	9	kamienica z oficyną i bud. gosp.
6	Starogard Gdański	Al. Wojska Polskiego	11	kamienica
7	Starogard Gdański	Al. Wojska Polskiego	30	kamienica, w parterze biblioteka
8	Starogard Gdański	Boczna	3	Baszta Narożna
9	Starogard Gdański	Bohaterów Getta		Cmentarz żydowski z aleją
10	Starogard Gdański	Browarowa		miejskie mury obronne ciąg północny, Browarowa - Wodna
11	Starogard Gdański	Chojnicka		park miejski
12	Starogard Gdański	Chojnicka		Most Chojnicki
13	Starogard Gdański	Chojnicka	1	Skład Bławatów i Konfekcji Bracia Gumińscy
14	Starogard Gdański	Chojnicka	3	kamienica
15	Starogard Gdański	Chojnicka	5	dom mieszkalny
16	Starogard Gdański	Chojnicka	7	kamienica
17	Starogard Gdański	Chojnicka	8	kamienica
18	Starogard Gdański	Chojnicka	11	dom mieszkalny
19	Starogard Gdański	Chojnicka	14	dom mieszkalny
20	Starogard Gdański	Chojnicka	17	budynek mieszkalny
21	Starogard Gdański	Chojnicka	17a	budynek mieszkalny
22	Starogard Gdański	Chojnicka	64	budynek mieszkalny
23	Starogard Gdański	Chojnicka	71	budynek mieszkalny
24	Starogard Gdański	Chopina	10	bud. mieszkalny dwurodzinny w kolonii domów robotniczych z 1920 r., ob. Mieszkalny

25	Starogard Gdański	Derdowskiego	8	budynek mieszkalny
26	Starogard Gdański	Derdowskiego	8	budynek gospodarczy
27	Starogard Gdański	Droga Owidzka	7	budynek mieszkalny
28	Starogard Gdański	Gdańska	4	budynek mieszkalny
29	Starogard Gdański	Gdańska	6	Urząd Miasta
30	Starogard Gdański	Gdańska	7	kamienica czynszowa
31	Starogard Gdański	Gdańska	8	dom mieszkalny
32	Starogard Gdański	Gimnazjalna	5	budynek mieszkalny
33	Starogard Gdański	Gimnazjalna	6	dom mieszkalny
34	Starogard Gdański	Gimnazjalna	7	dom mieszkalny
35	Starogard Gdański	Gimnazjalna	14	dom mieszkalny
36	Starogard Gdański	Gimnazjalna	17	dom mieszkalny
37	Starogard Gdański	Gimnazjalna	19	dom mieszkalny
38	Starogard Gdański	Gimnazjalna	21	dom mieszkalny
39	Starogard Gdański	Grunwaldzka	1	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.
40	Starogard Gdański	Grunwaldzka	2	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.
41	Starogard Gdański	Grunwaldzka	3	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.
42	Starogard Gdański	Grunwaldzka	4	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.
43	Starogard Gdański	Grunwaldzka	5	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.
44	Starogard Gdański	Grunwaldzka	6	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.
45	Starogard Gdański	Grunwaldzka	7	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.
46	Starogard Gdański	Grunwaldzka	8	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.
47	Starogard Gdański	Grunwaldzka	10	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.
48	Starogard Gdański	Grunwaldzka	18	budynek mieszkalny
49	Starogard Gdański	Hallera		Baszta Otwarta
50	Starogard Gdański	Hallera	1	Kościół p.w. Św. Mateusza
51	Starogard Gdański	Hallera	7	Baszta Bramy Gdańskiej

52	Starogard Gdański	Hallera	17	Pocztą
53	Starogard Gdański	Hallera	22	kamienica czynszowa
54	Starogard Gdański	Hallera	23	kamienica
55	Starogard Gdański	Hallera	25	kamienica
56	Starogard Gdański	Hallera	27	szpital SS Elżbietanek, ob. Dom Pomocy Społecznej
57	Starogard Gdański	Hallera	27a	kostnica, kaplica szpitalna, ob. bud. gosp.
58	Starogard Gdański	Hallera	26/ 28	willi miejska, ob. Państwowy Zakład Ubezpieczeń PZU
59	Starogard Gdański	Hallera	29	kamienica
60	Starogard Gdański	Hallera	30	bank
61	Starogard Gdański	Hallera	32	biblioteka
62	Starogard Gdański	Hallera	34	szkoła
63	Starogard Gdański	Hallera	34a	sala gimnastyczna
64	Starogard Gdański	Hallera	36	kaplica w zespole gimnazjum pruskiego
65	Starogard Gdański	Hallera	37	kamienica
66	Starogard Gdański	II Pułku Szwoleżerów		cmentarz katolicki
67	Starogard Gdański	II Pułku Szwoleżerów		kostnica cmentarza katolickiego
68	Starogard Gdański	II Pułku Szwoleżerów	4	Szkoła Podstawowa nr 3
69	Starogard Gdański	Jagiełły		bud. tech. stacji uzdatniania wody
70	Starogard Gdański	Kanałowa	17	Stajnie w zespole pałacowym
71	Starogard Gdański	Kanałowa	19	bud. gosp. w zespole pałacowym
72	Starogard Gdański	Kanałowa	19- 21	brama wjazdowa w zespole pałacu
73	Starogard Gdański	Kanałowa	21	pałac Wiechertów
74	Starogard Gdański	Kochanki Leśnictwo		budynek mieszkalny w zespole osady administr. Lasów Państwowych - Leśniczówka
75	Starogard Gdański	Kochanki Leśnictwo		obora w zespole osady administr. Lasów Państwowych
76	Starogard Gdański	Kochanki Leśnictwo		stodoła w zespole administr. Lasów Państwowych
77	Starogard Gdański	Kolejowa	2	dom mieszkalny (kamienica)
78	Starogard Gdański	Kolejowa	5	Dworzec PKP

79	Starogard Gdański	Kolejowa	5	magazyn w zespole dworca
80	Starogard Gdański	Kościuszki	17	starostwo powiatowe
81	Starogard Gdański	Kościuszki	28	szkoła muzyczna
82	Starogard Gdański	Kościuszki	29	dom mieszkalny (kamienica)
83	Starogard Gdański	Kościuszki	30	sąd
84	Starogard Gdański	Kościuszki	32	dom mieszkalny
85	Starogard Gdański	Kościuszki	35	dom mieszkalny
86	Starogard Gdański	Kościuszki	40	dom mieszkalny
87	Starogard Gdański	Kościuszki	44	dom mieszkalny
88	Starogard Gdański	Kościuszki	46	dom mieszkalny
89	Starogard Gdański	Kościuszki 47 / Sobieskiego 2		dom mieszkalny (kamienica)
90	Starogard Gdański	Kościuszki	52	dom mieszkalny
91	Starogard Gdański	Kościuszki	63	dom mieszkalny (kamienica)
92	Starogard Gdański	Kościuszki	112 / 114	hala fabryczna, ob. Pomorska Wyższa Szkoła (dawniej "Elektron")
93	Starogard Gdański	Kościuszki	116	budynek rzeźni I
94	Starogard Gdański	Kościuszki	117	huta szkła gospodarczego
95	Starogard Gdański	Kościuszki	131	budynek mieszkalny
96	Starogard Gdański	Kryzana	4	budynek mieszkalny
97	Starogard Gdański	Kryzana	6	budynek mieszkalny
98	Starogard Gdański	Kryzana	6	budynek gospodarczy
99	Starogard Gdański	Kryzana	8	budynek mieszkalny
100	Starogard Gdański	Kryzana	10	budynek mieszkalny
101	Starogard Gdański	Kryzana	12	budynek mieszkalny
102	Starogard Gdański	Krzywa		miejskie mury obronne ciąg południowy, ul. Krzywa
103	Starogard Gdański	Lubichowska	9	dom mieszkalny
104	Starogard Gdański	Lubichowska	10	dom mieszkalny
105	Starogard Gdański	Lubichowska	11	dom mieszkalny

10 6	Starogard Gdański	Lubichowska	19	dom mieszkalny
10 7	Starogard Gdański	Lubichowska	22	willa
10 8	Starogard Gdański	Lubichowska	23	dom mieszkalny
10 9	Starogard Gdański	Lubichowska	34/ 36	dom mieszkalny (bliźniak)
11 0	Starogard Gdański	Lubichowska	82	dom mieszkalny
11 1	Starogard Gdański	Mickiewicza	2	budynek mieszkalny jednorodzinny
11 2	Starogard Gdański	Mickiewicza	4	budynek mieszkalny
11 3	Starogard Gdański	Mickiewicza	12	"Strzelnica" restauracja
11 4	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	założenie przestrzenne Stada Ogierów
11 5	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	stajnia nr 4 w zespole zabudowy Stada Ogierów
11 6	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	bud. gosp. przy kuźni w zespole zabudowy Stada Ogierów
11 7	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	trafostacja w zespole zabudowy Stada Ogierów
11 8	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	brama główna w zespole zabudowy Stada Ogierów
11 9	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	"Mała stajnia" z kuźnią, powozownią i szorownią w zespole zabudowy Stada Ogierów
12 0	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	ujeżdżalnia w zespole zabudowy Stada Ogierów
12 1	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	stodoła drewniana w zespole zabudowy Stada Ogierów
12 2	Starogard Gdański	Mickiewicza	13 (14)	stajnia nr 2 w zespole zabudowy Stada Ogierów
12 3	Starogard Gdański	Mickiewicza	13 (15)	stajnia nr 3 w zespole zabudowy Stada Ogierów
12 4	Starogard Gdański	Mickiewicza	13 (21)	bud. gosp. - pralnia w zespole zabudowy Stada Ogierów
12 5	Starogard Gdański	Mickiewicza	13 (21)	bud. gosp. - stolarnia, magazyn w zespole zabudowy Stada Ogierów
12 6	Starogard Gdański	Mickiewicza	13 (24)	stajnia nr 1 w zespole zabudowy Stada Ogierów
12 7	Starogard Gdański	Mickiewicza	13a	bud. administracyjny w zespole zabudowy Stada Ogierów
12 8	Starogard Gdański	Mickiewicza	13a	bud. gosp. w zespole zabudowy Stada Ogierów
12 9	Starogard Gdański	Mickiewicza	13b	bud. Mieszkalny dyrekcyjny - "Pałacyk" w zespole zabudowy Stada Ogierów
13 0	Starogard Gdański	Mickiewicza	13c	bud. mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów
13 1	Starogard Gdański	Mickiewicza	13c	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
13 2	Starogard Gdański	Mickiewicza	13d	bud. mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów

13 3	Starogard Gdański	Mickiewicza	13d	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
13 4	Starogard Gdański	Mickiewicza	13e	bud. mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów
13 5	Starogard Gdański	Mickiewicza	13e	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
13 6	Starogard Gdański	Mickiewicza	13f	bud. mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów
13 7	Starogard Gdański	Mickiewicza	13f	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
13 8	Starogard Gdański	Mickiewicza	13g	bud. mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów
13 9	Starogard Gdański	Mickiewicza	13g	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
14 0	Starogard Gdański	Mickiewicza	13h	bud. mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów
14 1	Starogard Gdański	Mickiewicza	13h	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
14 2	Starogard Gdański	Mickiewicza	13i	bud. mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów
14 3	Starogard Gdański	Mickiewicza	13i	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
14 4	Starogard Gdański	Mickiewicza	13j	bud. mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów
14 5	Starogard Gdański	Mickiewicza	13j	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
14 6	Starogard Gdański	Mickiewicza	13k	kantyna i pom. gościnne w zespole zabudowy Stada Ogierów
14 7	Starogard Gdański	Mickiewicza	13k	bud. gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
14 8	Starogard Gdański	Mickiewicza	13l	bud. mieszkalny dwurodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów
14 9	Starogard Gdański	Mickiewicza	13ł	bud. mieszkalny w zespole zabudowy Stada Ogierów
15 0	Starogard Gdański	Mickiewicza	14	bud. mieszkalny w zespole zabudowy Stada Ogierów
15 1	Starogard Gdański	Mickiewicza	14	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
15 2	Starogard Gdański	Norwida	4	mleczarnia wraz z działką
15 3	Starogard Gdański	Ogrodowa	8	budynek mieszkalny
15 4	Starogard Gdański	Owiedzka	3	łuszcarnia ryżu z zespołu młynów Franza Wiecherta
15 5	Starogard Gdański	Owiedzka	12	willa
15 6	Starogard Gdański	Owiedzka		cmentarz ewangelicki
15 7	Starogard Gdański	Owiedzka		aleja drzew
15 8	Starogard Gdański	Owiedzka	3	łuszcarnia ryżu- Zakłady Zbożowo Młynarskie ob. płatkarnia
15 9	Starogard Gdański	Paderewskiego	3	kamienica

16 0	Starogard Gdański	Paderewskiego	5	kamienica
16 1	Starogard Gdański	Paderewskiego	6	koszary tzw. Białe, ob. bud. Usługowo- biurowy
16 2	Starogard Gdański	Paderewskiego	7	kamienica czynszowa
16 3	Starogard Gdański	Paderewskiego	8	budynek mieszkalny
16 4	Starogard Gdański	Paderewskiego	10	kamienica z oficyną
16 5	Starogard Gdański	Paderewskiego	11	koszary wojskowe
16 6	Starogard Gdański	Parkowa	9	budynek mieszkalny
16 7	Starogard Gdański	Pelplińska	1	budynek mieszkalny
16 8	Starogard Gdański	Pelplińska	3	willa miejska, po 1945 przedszkole ob. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
16 9	Starogard Gdański	Piłsudskiego	3	dom mieszkalny
17 0	Starogard Gdański	Piłsudskiego	3	oficina
17 1	Starogard Gdański	Piłsudskiego	6	dom mieszkalny
17 2	Starogard Gdański	Podgórna	5	kamienica
17 3	Starogard Gdański	Pomorska	4a	kościół parafialny p.w. Św. Wojciecha
17 4	Starogard Gdański	Północna	1	kamienica
17 5	Starogard Gdański	Prusa		park w założeniu dworsko-folwarcznym Hermanowo
17 6	Starogard Gdański	Przedmieście	1	budynek mieszkalny, budynek gospodarczy
17 7	Starogard Gdański	Przy Młynie	1	budynek mieszkalny w zespole młyna
17 8	Starogard Gdański	Rycerska	1	kamienica
17 9	Starogard Gdański	Rycerska	2	synagoga, ob. dom handlowy Wincent
18 0	Starogard Gdański	Rycerska	3	dom mieszkalny
18 1	Starogard Gdański	Rynek	1	ratusz
18 2	Starogard Gdański	Rynek	2	kamienica
18 3	Starogard Gdański	Rynek	3,4	kamienica
18 4	Starogard Gdański	Rynek	5	kamienica
18 5	Starogard Gdański	Rynek	7	kamienica
18 6	Starogard Gdański	Rynek	10	kamienica

18 7	Starogard Gdański	Rynek	11	kamienica
18 8	Starogard Gdański	Rynek	12	kamienica
18 9	Starogard Gdański	Rynek	12A	kamienica
19 0	Starogard Gdański	Rynek	14	kamienica
19 1	Starogard Gdański	Rynek	15	kamienica
19 2	Starogard Gdański	Rynek	16	kamienica
19 3	Starogard Gdański	Rynek	17	kamienica
19 4	Starogard Gdański	Rynek	18	kamienica
19 5	Starogard Gdański	Rynek	20	kamienica
19 6	Starogard Gdański	Rynek	21	kamienica
19 7	Starogard Gdański	Rynek	22	kamienica
19 8	Starogard Gdański	Rynek	23	kamienica
19 9	Starogard Gdański	Rynek	25	kamienica
20 0	Starogard Gdański	Rynek	30	kamienica
20 1	Starogard Gdański	Rynek	31	kamienica
20 2	Starogard Gdański	Rynek	33	kamienica
20 3	Starogard Gdański	Rynek	34	kamienica z oficyną
20 4	Starogard Gdański	Rynek	35	kamienica z oficyną
20 5	Starogard Gdański	Rynek	36	kamienica z dwiema oficynami
20 6	Starogard Gdański	Rynek	37	kamienica
20 7	Starogard Gdański	Rynek	38	kamienica
20 8	Starogard Gdański	Sadowa	2	wieża ciśnień
20 9	Starogard Gdański	Sambora	7	dom mieszkalny
21 0	Starogard Gdański	Sambora	9	budynek mieszkalny
21 1	Starogard Gdański	Sikorskiego	2	dom mieszkalny
21 2	Starogard Gdański	Sikorskiego	7	dom mieszkalny
21 3	Starogard Gdański	Sikorskiego	8	dom mieszkalny

21 4	Starogard Gdański	Sikorskiego	9	kamienica czynszowa
21 5	Starogard Gdański	Sikorskiego	10	budynek mieszkalny wielorodzinny
21 6	Starogard Gdański	Sikorskiego	11	dom mieszkalny
21 7	Starogard Gdański	Sikorskiego	12	budynek mieszkalny wielorodzinny
21 8	Starogard Gdański	Sikorskiego	14	kamienica
21 9	Starogard Gdański	Sikorskiego	16	dom mieszkalny
22 0	Starogard Gdański	Sikorskiego	18	Wojskowa Komenda Uzupełnień
22 1	Starogard Gdański	Sikorskiego	19	kamienica czynszowa
22 2	Starogard Gdański	Sikorskiego	20	kamienica
22 3	Starogard Gdański	Sikorskiego	22	kamienica
22 4	Starogard Gdański	Sikorskiego	23	kamienica
22 5	Starogard Gdański	Sikorskiego	25	willa
22 6	Starogard Gdański	Sikorskiego	26	internat
22 7	Starogard Gdański	Skarszewska	1	Zakłady Przemysłowe Winkelhausen Tow. Akcyjne, ob. Destylarnia Sobieski SA
22 8	Starogard Gdański	Skarszewska	1	Zakłady Przemysłowe Winkelhausen Tow. Akcyjne, ob. Destylarnia Sobieski SA - fuzlownia
22 9	Starogard Gdański	Skarszewska	1	Zakłady Przemysłowe Winkelhausen Tow. Akcyjne, ob. Destylarnia Sobieski SA - garaż lokomotywek
23 0	Starogard Gdański	Skarszewska	1	Zakłady Przemysłowe Winkelhausen Tow. Akcyjne, ob. Destylarnia Sobieski SA - magazyn 2
23 1	Starogard Gdański	Skarszewska	3	budynek mieszkalny w zespole Destylarni Sobieski SA
23 2	Starogard Gdański	Skarszewska	7	zespół Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych wraz z wszystkimi obiektami, układem urbanistycznym, ogrodzeniem mururowanym od południa i zielenią ozdobną
23 3	Starogard Gdański	Skarszewska	7	cmentarz szpitalny w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Kocborowie
23 4	Starogard Gdański	Skarszewska	7	kościół (kaplica)
23 5	Starogard Gdański	Skarszewska	7	kuchnia i pralnia szpitala
23 6	Starogard Gdański	Skarszewska	7	warsztaty i kotłownia szpitala
23 7	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon nr 25 Szpitala w Kocborowie

23 8	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon nr 3 (2) Szpitala w Kocborowie
23 9	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon nr 7 (5,6,8) Szpitala w Kocborowie
24 0	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon nr 17 (20,9,12) Szpitala w Kocborowie
24 1	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon nr 11 (10) Szpitala w Kocborowie
24 2	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon rozrywek Szpitala w Kocborowie
24 3	Starogard Gdański	Skarszewska	7	bud. administracyjny szpitala w Kocborowie
24 4	Starogard Gdański	Skarszewska	7	wieża ciśnień szpitala w Kocborowie
24 5	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon nr 13 (16,14,15) Szpitala w Kocborowie
24 6	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon nr 19 (18) Szpitala w Kocborowie
24 7	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon nr 21 (24,22,23)
24 8	Starogard Gdański	Skarszewska	24 i 24a	dom mieszkalny szpitala w Kocborowie
24 9	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	dwór w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, po 1945 budynek administracyjny
25 0	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	gosp. rolne - mur z bramą
25 1	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	stajnia w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. stajnia koni sportowych
25 2	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	obora w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek inwentarski
25 3	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	kuźnia ze stolarnią w zespole dworsko- parkowym z folwarkiem
25 4	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	kurnik w zespole dworsko- parkowym z folwarkiem, ob. budynek gospodarczy
25 5	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	spichlerz d. remiza, w zespole dworsko- parkowym z folwarkiem, ob. budynek gospodarczy
25 6	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	obora w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem
25 7	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	wozownia w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem
25 8	Starogard Gdański	Skarszewska	7b	dom mieszkalny szpitala w Kocborowie
25 9	Starogard Gdański	Skarszewska	7c i 7d	dom mieszkalny szpitala w Kocborowie
26 0	Starogard Gdański	Skarszewska	7e	dom mieszkalny szpitala w Kocborowie
26 1	Starogard Gdański	Skarszewska	7f	dom mieszkalny szpitala w Kocborowie
26 2	Starogard Gdański	Skarszewska	7g	dom mieszkalny szpitala w Kocborowie
26 3	Starogard Gdański	Skarszewska	7h	dom mieszkalny szpitala w Kocborowie

26 4	Starogard Gdański	Skarszewska	7i	budynek mieszkalny "dom ogrodnika" w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem
26 5	Starogard Gdański	Skarszewska		park szpitalny
26 6	Starogard Gdański	Skarszewska	20	budynek mieszkalny
26 7	Starogard Gdański	Skarszewska	22	budynek mieszkalny
26 8	Starogard Gdański	Słowackiego	2	budynek mieszkalny
26 9	Starogard Gdański	Sobieskiego	6a	szkoła podstawowa
27 0	Starogard Gdański	Sobieskiego	11	kamienica
27 1	Starogard Gdański	Sobieskiego	12	Miejski Dom Kultury
27 2	Starogard Gdański	Sobieskiego	14	biblioteka
27 3	Starogard Gdański	Sobieskiego	17	dom mieszkalny
27 4	Starogard Gdański	Sucharskiego	4	budynek mieszkalny
27 5	Starogard Gdański	Sucharskiego	4	budynek gospodarczy
27 6	Starogard Gdański	Szewska		miejskie mury obronne ciąg zachodni, od Baszty Narożnej do rejonu ul. Krzywej
27 7	Starogard Gdański	Tczewska	1	kościół parafialny p.w. Św. Katarzyny wraz z działką przykościelną
27 8	Starogard Gdański	Tczewska	3	biuro parafialne
27 9	Starogard Gdański	Tczewska	12	budynek mieszkalny
28 0	Starogard Gdański	Tczewska	14	budynek mieszkalny
28 1	Starogard Gdański	Tczewska	14	ogrodzenie młyna
28 2	Starogard Gdański	Tczewska	16	młyn pszenny z zespołu młynów Franza Wiecherta
28 3	Starogard Gdański	Tczewska	18	młyn żytni z zespołu młynów Franza Wiecherta
28 4	Starogard Gdański	Tczewska	18a	stolarnia z zespołu młynów Franza Wiecherta
28 5	Starogard Gdański	Tczewska	22	dwór w zespole folwarcznym Starogard Szlachecki, ob. budynek mieszkalny PGM
28 6	Starogard Gdański	Wodna		miejskie mury obronne - ciąg wschodni >Basztowa - Wodna<
28 7	Starogard Gdański	Wodna	8	Baszta Młyńska
28 8	Starogard Gdański	Zblewska	8	willa z reliktnami ogrodu, ob. leśniczówka
28 9	Starogard Gdański			układ urbanistyczny Starego Miasta Starogardu Gdańskiego

Data aktualizacji 13.07.2021 r.

ZAŁĄCZNIK 3

Wykaz zabytków w Gminnej Ewidencji Zabytków miasta Starogard Gdański

Lp.	Numer Zabytku	Adres	Lokalizacja	Nazwa	Stan zachowania	Czas powstania	Informacja dotycząca ochrony
1.	0020-0000067	Boczna 3	Stare Miasto	Baszta Narożna, ob. Muzeum Ziemi Kociewskiej	dobry	ok. poł. XIV w.	WEZ A-1019 (d. A-949)
2.	0029-0000068	Bohaterów Getta	w pobliżu kościoła pw. NMP Matki Kościoła	Cmentarz żydowski z aleją	b. zły	XVIII/XIX w.	WEZ A-1081 (d. A-928)
3.	0023-0000096	Browarowa	Stare Miasto	Miejskie mury obronne ciąg północny, Browarowa - Wodna		XIV w.	WEZ A-1019 (d. A-949)
4.	0031-0000096	Browarowa 3	Stare Miasto	Dom mieszkalny	średni	XIX/XX w.	
5.	0659-0000299	Chojnicka 1	Stare Miasto	Skład Bławatów i Konfekcji Bracia Gumińscy, ob. Dom Handlowy Rolnik	dobry	1 ćw. XX w.	WEZ
6.	0033-0000124	Chojnicka	usytuowany w zakolu rzeki Wierzycy	Park Miejski	b. dobry	1928 r.	WEZ

7.	0034-0000124	Chojnicka	przejście ze Starego Miasta do Parku Miejskiego, przy budynku nr 17a	Most Chojnicki	dobry	XIX/XX w.	WEZ
8.	0035-0000124	Chojnicka 3	Stare Miasto	Kamienica	dobry	4 ćw. XIX w.- mur, pocz. XIV w.- fundamenty	WEZ
9.	0036-0000124	Chojnicka 4 (róg Spichrzowej)	Stare Miasto	Kamienica	dobry	XIX/XX w.	
10.	0619-0000124	Chojnicka 5	Stare Miasto	Kamienica	zły	2 poł XIX w.- mur, pocz. XIV w. - fundamenty	WEZ
11.	0037-0000124	Chojnicka 6	Stare Miasto	Kamienica	dobry	XIX/XX w.	
12.	0038-0000124	Chojnicka 7	Stare Miasto	Kamienica	zły	XIX/XX w.	WEZ
13.	0039-0000124	Chojnicka 8	Stare Miasto	Kamienica	dobry	XIX/XX w.	WEZ
14.	0040-0000124	Chojnicka9	Stare Miasto	Kamienica	zły	XIX/XX w.	

15.	0042-0000124	Chojnicka 11	Stare Miasto	Kamienica	zły	2 poł. XIX w.- mur, pocz. XIV w.- fundamenty	WEZ
16.	0044-0000124	Chojnicka 13	Stare Miasto	Kamienica	dobry	1900 r.	
17.	0253-0000271	Chojnicka 13 (róg Krzywej)	Stare Miasto	Kamienica	dobry	1900 r.	
18.	0045-0000124	Chojnicka 14	Stare Miasto	Kamienica	dobry	ok. 1920 r.	WEZ
19.	0046-0000124	Chojnicka 17	Stare Miasto	Budynek mieszkalny	dobry	ok. 1900 r. mur, pocz. XIV w. fundamenty	WEZ
20.	0047-000124	Chojnicka 17a		Budynek mieszkalny	średni	4 ćw. XIX w.	WEZ
21.	0048-0000124	Chojnicka 19		Budynek mieszkalny	b. dobry	ok. 1886 r.	
22.	0050-0000124	Chojnicka 23		Budynek mieszkalny	dobry	XIX/XX w.	
23.	0052-0000124	Chojnicka 26		Budynek mieszkalny	dobry	ok. 1860 r.	
24.	0053-0000124	Chojnicka 27 /Lubichowska		Budynek mieszkalny	dobry	XIX/XX w.	
25.	0054-0000124	Chojnicka 28		Budynek mieszkalny	dobry	ok. 1860 r.	
26.	0057-0000124	Chojnicka 32		Budynek mieszkalny	średni	XIX/XX w.	

27.	0058-0000124	Chojnicka 34		Budynek mieszkalny	dobry	ok. 1900 r.	
28.	0059-0000124	Chojnicka 35		Budynek mieszkalny	średni	XIX/XX w.	
29.	0066-0000124	Chojnicka 42		Budynek mieszkalny	średni	XIX/XX w.	
30.	0067-0000124	Chojnicka 43		Budynek mieszkalny	zły	1889 r.	
31.	0069-0000124	Chojnicka 45		Budynek mieszkalny	zły	ok. 1900 r.	
32.	0071-0000124	Chojnicka 48		Budynek mieszkalny	dobry	ok. 1900 r.	
33.	0072-0000124	Chojnicka 50		Budynek mieszkalny	dobry	ok. 1900 r.	
34.	0073-0000124	Chojnicka 52		Budynek mieszkalny	dobry	ok. 1930 r.	
35.	0074-0000124	Chojnicka 54		Budynek mieszkalny z oficyną	dobry	ok. 1920 r.	
36.	0076-0000124	Chojnicka 58		Budynek mieszkalny, oficyna	średni	pocz. XX w.	
37.	0077-0000124	Chojnicka 60		Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	
38.	0079-0000124	Chojnicka 61c		Budynek mieszkalny	średni	1930 r.	
39.	0080-0000124	Chojnicka 62		Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	
40.	0082-0000124	Chojnicka 64		Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	WEZ
41.	0083-0000124	Chojnicka 66		Budynek mieszkalny	średni	1900 r.	

42.	0084-0000124	Chojnicka 69		Budynek mieszkalny z oficyną	zły	ok. 1890 r.	
43.	0085-0000124	Chojnicka 70		Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy	b. dobry	1914 r.	
44.	0086-0000124	Chojnicka 71		Budynek mieszkalny	dobry	1910 r.	WEZ
45.	0088-0000125	Chopina 1		Kolumna Transportu Sanitarnego, ob. restauracja i mieszkalny	średni	pocz. XX w.	
46.	0090-0000125	Chopina 8		Budynek mieszkalny dwurodzinny w kolonii domów robotniczych z 1920 r.	średni	1920 r.	
47.	0089-0000125	Chopina 10		Budynek mieszkalny dwurodzinny w kolonii domów robotniczych z 1920 r.	dobry	1920 r.	WEZ
48.	0091-0000125	Chopina 12		Budynek mieszkalny dwurodzinny w kolonii domów robotniczych z 1920 r.	średni	1920 r.	
49.	0092-0000132	Dąbrowskiego 12		Budynek mieszkalny	dobry	1930 r.	
50.	0093-0000133	Derdowskiego 6		Budynek mieszkalny	dobry	k. XIX w.	
51.	0094-0000133	Derdowskiego 7		Budynek mieszkalny	średni	pocz. XX w.	
52.	0095-0000133	Derdowskiego 8		Budynek mieszkalny	dobry	k. XIX w.	WEZ

53.	0096-0000133	Derdowskiego 8		Budynek gospodarczy		k. XIX w.	WEZ
54.	0097-0000133	Derdowskiego 10		Budynek mieszkalny	zły	k. XIX w.	
55.	0098-0000165	Droga Owidzka 7		Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	WEZ
56.	0104-0000176	Gdańska 1		Kamienica	dobry	1900 r.	
57.	0105-0000176	Gdańska 4		Budynek mieszkalny dla pracowników fabryki tytoniu Goldfarba, ob. mieszkalny wielorodzinny	dobry	pocz. XX w.	WEZ
58.	0106-0000176	Gdańska 4		Budynek gospodarczy	dobry	pocz. XX w.	
59.	0107-0000176	Gdańska 6		Urząd Miasta	dobry	1900 r.	WEZ
60.	0108-0000176	Gdańska 6		Budynek gospodarczy Urzędu Miasta	dobry	1900 r.	
61.	0109-0000176	Gdańska 6		Ogrodzenie przy Urzędzie Miasta	dobry	pocz. XX w.	
62.	0110-0000176	Gdańska 7		Kamienica	średni	1900 r.	WEZ
63.	0111-0000176	Gdańska 8		Dom mieszkalny	średni	1920 r.	WEZ
64.	0112-0000176	Gdańska 14		Willa, ob. Budynek mieszkalno - usługowy	dobry	1934 r.	
65.	0113-0000176	Gdańska 20		Willa	dobry	1935 r.	

66.	0114-0000176	Gdańska 41		Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	
67.	0115-0000176	Gdańska 72		Budynek mieszkalny	zły	pocz. XX w.	
68.	0116-0000190	Gimnazjalna 5		Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	WEZ
69.	0117-0000190	Gimnazjalna 6		Dom mieszkalny - willa	dobry	1889 r.	WEZ
70.	0118-0000190	Gimnazjalna 7		Dom mieszkalny	średni	1910 r.	WEZ
71.	0119-0000190	Gimnazjalna 9		Budynek mieszkalny	średni od strony wsch.; ruina od strony zach.	1900 r.	
72.	0120-0000190	Gimnazjalna 11		Kamienica	dobry	1930 r.	
73.	0121-0000190	Gimnazjalna 14		Dom mieszkalny	dobry	1910 r.	WEZ
74.	0122-0000190	Gimnazjalna 15		Budynek mieszkalny	zaniedbany	1900 r.	
75.	0123-0000190	Gimnazjalna 17		Dom mieszkalny	dobry	XIX w.	WEZ
76.	0124-0000190	Gimnazjalna 17a		oficyna	dobry	XIX w.	
77.	0125-0000190	Gimnazjalna 19		Dom mieszkalny	zły	1910 r.	WEZ
78.	0126-0000190	Gimnazjalna 21		Dom mieszkalny	zaniedbany	1910 r.	WEZ

79.	0127-0000217	Grunwaldzka 1		Budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30.XX w. "Grunwaldzka"	dobry	lata 30.XX w.	WEZ
80.	0607-0000217	Grunwaldzka 2		Budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30.XX w. "Grunwaldzka"	dobry	lata 30.XX w.	WEZ
81.	0608-0000217	Grunwaldzka 3		Budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30.XX w. "Grunwaldzka"	dobry	lata 30.XX w.	WEZ
82.	0609-0000217	Grunwaldzka 4		Budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30.XX w. "Grunwaldzka"	dobry	lata 30.XX w.	WEZ
83.	0610-0000217	Grunwaldzka 5		Budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30.XX w. "Grunwaldzka"	dobry	lata 30.XX w.	WEZ
84.	0611-0000217	Grunwaldzka 6		Budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30.XX w. "Grunwaldzka"	dobry	lata 30.XX w.	WEZ
85.	0612-0000217	Grunwaldzka 7		Budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30.XX w. "Grunwaldzka"	dobry	lata 30.XX w.	WEZ
86.	0613-0000217	Grunwaldzka 8		Budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30.XX w. "Grunwaldzka"	dobry	lata 30.XX w.	WEZ

87.	0128-0000217	Grunwaldzka 10		Budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z 88. lat 30. XX w. "Grunwaldzka"	dobry	lata 30. XX w.	WEZ
88.	0129-0000217	Grunwaldzka 13		Kamienica	zły	1930 r.	
89.	0131-0000217	Grunwaldzka 18		Budynek mieszkalny	dobry	lata 30. XX w.	WEZ
90.	0132-0000217	Grunwaldzka 20		Budynek mieszkalny	średni	lata 30. XX w.	
91.	0021-0000220	Hallera	Stare Miasto	Baszta Otwarta, przy kościele pw. św. Mateusza	b. dobry	XIV/XV w.	WEZ A-1019 (d. A-949)
92.	0133-0000220	Hallera 1	Stare Miasto	Kościół p.w. Św. Mateusza	b. dobry	1 poł. XIV w.; 1461 r.; 1484 r.	WEZ A-301 (d. A-242)
93.	0134-0000220	Hallera 2	Stare Miasto	Kamienica	dobry	1900 r.	
94.	0019-0000220	Hallera 7	Stare Miasto	Baszta Bramy Gdańskiej	b. dobry	XIV w.	WEZ A-1019 (d. A-949)
95.	0135-0000220	Hallera 8	Stare Miasto	Kamienica	zły	k. XIX w.	
96.	0136-0000220	Hallera 9	Stare Miasto	Budynek mieszkalny	zły	k. XIX w.	
97.	0137-0000220	Hallera 10	Stare Miasto	Kamienica	średni	XIX/XX w.	

98.	0138-0000220	Hallera 12/12a	Stare Miasto	Budynek mieszkalny, oficyny nr 12, 12a	dobry; stan techniczny: zły	k. XIX w.	
99.	0139-0000220	Hallera 15		Kamienica	dobry	k. XIX w.	
100.	0140-0000220	Hallera 17		Pocztą	b. dobry	1860 r.	WEZ
101.	0141-0000120	Hallera 20		Kamienica	średni	ok.1880 r.	
102.	0142-0000220	Hallera 22		Kamienica czynszowa	dobry; stan techniczny b. zły	ok.1880 r.	WEZ A-1640 (d. A-1174)
103.	0143-0000220	Hallera 23		Kamienica	dobry	1900- 1910 r.	WEZ
104.	0144-0000220	Hallera 25		Kamienica	dobry	1900-1910	WEZ
105.	0145-0000220	Hallera 26/28		Willa miejska, ob. Państwowy Zakład Ubezpieczeń PZU	dobry	1910 - 1920 r.	WEZ
106.	0146-0000220	Hallera 27		Szpital SS Elżbietanek, ob. Dom Pomocy Społecznej	dobry	1900 - 1903 r.	WEZ
107.	0147-0000220	Hallera 27a		Kośtnica, kaplica szpitalna, ob. budynek gospodarczy	dobry	1900 r.	WEZ
108.	0149-0000220	Hallera 29		Kamienica	dobry	k. XIX w.	WEZ
109.	0150-0000220	Hallera 30		Kamienica	b. dobry	1900 r.	WEZ

110.	0151-0000220	Hallera 31		Kamienica	dobry	1900 r.	
111.	0152-0000220	Hallera 32		Budynek mieszkalno-użytkowy, d. Biblioteka Publiczna	dobry	1900 r.	WEZ
112.	0153-0000220	Hallera 33		Kamienica	dobry	1900 r.	
113.	0154-0000220	Hallera 34		Gimnazjum Pruskie, ob. Zespół Szkół Ogólnokształcących	b. dobry	1878 - 1880 r.	WEZ
114.	0155-0000220	Hallera 34a		Sala gimnastyczna w zespole gimnazjum pruskiego, ob. sala gimnastyczna w Liceum Ogólnokształcącym	b. dobry	lata 80.XIX w.	WEZ
115.	0157-0000220	Hallera 36		Kaplica w zespole gimnazjum pruskiego, ob. Starostwo Powiatowe, Międzyszkolny Ośrodek Sportowy	dobry	lata 80.XIX w.	WEZ
116.	0158-0000220	Hallera – Sikorskiego 37		Kamienica	dobry	k. XIX w.	WEZ
117.	0160-0000225	Jabłowska 5		Kamienica	dobry		

118.	0663-0000227	Jagiełły	na uboczu w stosunku do centrum miasta, w przetomie rzeki Wierzycy; przy drodze wojewódzkiej nr 22	Budynek techniczny stacji uzdatniania wody	dobry	1890 r.	WEZ
119.	0375-0000227	Jagiełły 10		Budynek mieszkalny wielorodzinny	średni	lata 20. - 30. XX w.	
120.	0376-0000227	Jagiełły 14		Kamienica	dobry	1925 r.	
121.	0377-0000227	Jagiełły 16		Kamienica	dobry	1913 r.	
122.	0378-0000227	Jagiełły 17		Kamienica	dobry	1900 r.	
123.	0379-0000227	Jagiełły 25		Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	
124.	0380-0000227	Jagiełły 26		Budynek mieszkalny	średni	1930 r.	
125.	0383-0000227	Jagiełły 28		Budynek mieszkalny	zły	pocz. XX w.	
126.	0384-0000227	Jagiełły 30		willa	zły	1936 r.	
127.	0027-0000229	Jana Pawła II 2		Turnhalle, od 1919 r. Towarzystwo Gimnastyczne "Sokół", ob. kino "Sokół"	dobry	k. XIX w.	

128.	0167-0000244	Kanałowa 2		Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	
129.	0168-0000244	Kanałowa 4		Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	
130.	0163-0000244	Kanałowa 17		Stajnie w zespole pałacowym, ob. budynek gospodarczy (garaże i składy)	dobry	pocz. XX w.	WEZ A-1616 (d. A-1158)
131.	0164-0000244	Kanałowa 19		Budynek gospodarcze w zespole pałacowym	dobry	4 ćw. XIX w.	WEZ A-1616 (d. A-1158)
132.	0166-0000244	Kanałowa 19-21		Brama wjazdowa w zespole pałacu	dobry	k. XIX w.	WEZ A-1616 (d. A-1158)
133.	0165-0000244	Kanałowa 21		Pałac Wiechertów - właścicieli młynów i browaru	dobry	1880 r.	WEZ A-1616 (d. A-1158)
134.	0254-0000271	Kellera 7	Stare Miasto	Budynek mieszkalno - usługowy	średni	XIX/XX w.	
135.	0169-0000246	Kellera 17	Stare Miasto	Kamienica	dobry	k.XIX w.	
136.	0170-0000246	Kellera 29	Stare Miasto	Kamienica	dobry	1900 r.	

137.	0652-0000247	Kilińskiego 6	Stare Miasto	Budynek mieszkalny	dobry	k. XIX w.	
138.	0172-0000247	Kilińskiego 12	Stare Miasto	Kamienica	dobry; stan techniczny - zły	4ćw. XIX w.	
139.	0173-0000247	Kilińskiego 14	Stare Miasto	Kamienica	dobry	1872 r.	
140.	0385-0027243	Kochanki Leśnictwo		Budynek mieszkalny w zespole osady administr. Lasów Państwowych	dobry	1872 r.	WEZ
141.	0386-0027243	Kochanki Leśnictwo		Obora w zespole osady administr. Lasów Państwowych	dobry	1872 r.	WEZ
142.	0387-0027243	Kochanki Leśnictwo		Stodoła w zespole osady administr. Lasów Państwowych	dobry	1872 r.	WEZ
143.	0176-0000253	Kolejowa/Skarszewska		Nastawnia- budynek kolejowy	dobry	1900 r.	
144.	0177-0000253	Kolejowa		Transformatorownia w zespole dworca kolejowego, ob. bud. gospodarczy	dobry	1871 r.	
145.	0178-0000253	Kolejowa		Telegraf, w zespole dworca kolejowego, ob. bud. gospodarczy II	dobry	1871 r.	

146.	0179-0000253	Kolejowa 1		Budynek mieszkalny	średni	1872 r.	
147.	0180-0000253	Kolejowa 2		Budynek mieszkalny	dobry	1872 r.	WEZ
148.	0182-0000253	Kolejowa 4		Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	
149.	0183-0000253	Kolejowa 4		Budynek gospodarczy	średni	pocz. XX w.	
150.	0184-0000253	Kolejowa 4		Budynek gospodarczy	dobry	1900 r.	
151.	0174-0000253	Kolejowa 5		Dworzec PKP	w trakcie remontu	1871 r.	WEZ
152.	0175-0000253	Kolejowa 5		Magazyn w zespole dworca kolejowego	zły	1871 r.	WEZ
153.	0186-0000253	Kolejowa 6		Budynek gospodarczy	zły	pocz.XXw.	
154.	0656-0000253	Kolejowa 6		Budynek gospodarczy	średni	ok.1900 r.	
155.	0185-0000253	Kolejowa 6AB		Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	
156.	0187-0000253	Kolejowa 8		Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	
157.	0188-0000253	Kolejowa 12		Kamienica	średni	pocz. XX w.	
158.	0637-0000256	Kopernika 2		Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30.XX w.	średni	lata 30.XX w.	

159.	0638-0000256	Kopernika 3		Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30.XX w.	średni	lata 30.XX w.	
160.	0639-0000256	Kopernika 4		Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30.XX w.	średni	lata 30.XX w.	
161.	0642-0000256	Kopernika 7		Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30.XX w.	dobry	lata 30.XX w.	
162.	0643-0000256	Kopernika 8		Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30.XX w.	średni	lata 30.XX w.	
163.	0644-0000256	Kopernika 9		Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30.XX w.	średni	lata 30.XX w.	
164.	0645-0000256	Kopernika 10		Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30.XX w.	dobry	lata 30.XX w.	

165.	0646-0000256	Kopernika 11		Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30.XX w.	dobry	lata 30.XX w.	
166.	0629-0000172	Świętej Elżbiety 1		Budynek mieszkalny	dobry	ok. 1910r.	
167.	0102-0000172	Świętej Elżbiety 6		Budynek mieszkalny	dobry	lata 30. XX w.	
168.	0664-0000260	Kościuszki 6		Budynek Prokuratury Rejonowej w Starogardzie Gdańskim	dobry	XIX/XX	
169.	0196-0000260	Kościuszki 16		Budynek mieszkalny	zaniedbany	XIX/XX w.	
170.	0194-0000260	Kościuszki 17	Stare Miasto	Starostwo Powiatowe	bardzo dobry	1895	WEZ
171.	0195-0000260	Kościuszki 17		Punkt Informacji Turystycznej	dobry	XIX/XX w.	
172.	0197-0000260	Kościuszki 26		Budynek mieszkalny	zaniedbany	k.XIX w.	
173.	0198-0000260	Kościuszki 28		Szkoła Muzyczna	w trakcie przebudowy	1888 r.	WEZ
174.	0199-0000260	Kościuszki 29	Stare Miasto	Kamienica	dobry	koniec XIX w.	WEZ
175.	0005-0000260	Kościuszki 30		Sąd Rejonowy	dobry	koniec XIX w.	WEZ
176.	0015-0000260	Kościuszki 30		Budynek aresztu	dobry	4 ćw. XIXw.	

177.	0004-0000260	Kościuszki 32		Kamienica	dobry	koniec XIX w.	WEZ
178.	0001-0000260	Kościuszki 35 (róg Paderewskiego)	Stare Miasto	Kamienica narożna	dobry	1925-1927	WEZ
179.	0006-0000260	Kościuszki 40		Kamienica	dobry	XIX/XX w.	WEZ
180.	0007-0000260	Kościuszki 44		Kamienica	dobry	ok. 1890 r.	WEZ
181.	0008-0000260	Kościuszki 46		Kamienica	dobry	1887 r.	WEZ
182.	0017-0000260	Kościuszki 46		Magazyny	dobry	koniec XIX w.	
183.	0009-0000260	Kościuszki 47 / Sobieskiego 2		Kamienica narożna	dobry	koniec XIX w.	WEZ
184.	0002-0000260	Kościuszki 48		Budynek mieszkalny	dobry	XIX/XX w.	
185.	0012-0000260	Kościuszki 50		Budynek mieszkalny	dobry	XIX/XX w.	
186.	0200-0000260	Kościuszki 50a		Oficyna, Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	
187.	0201-0000260	Kościuszki 50b		Oficyna, Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	
188.	0013-0000260	Kościuszki 52		Budynek mieszkalny	dobry	1880 r.	WEZ
189.	0014-0000260	Kościuszki 55		Budynek mieszkalny	dobry	XIX/XX w.	
190.	0623-0000260	Kościuszki 57		Budynek mieszkalny	dobry	XIX/XX w.	

191.	0202-0000260	Kościuszki 61		Budynek mieszkalny	dobry	koniec XIX w.	
192.	0203-0000260	Kościuszki 62ab		Budynek mieszkalny	dobry	koniec XIX w.	
193.	0018-0000260	Kościuszki 63		Kamienica	dobry	1925 r.	WEZ
194.	0205-0000260	Kościuszki 65		d. Zakład Wychowawczy Szkoła Podstawowa nr 5, ob. Budynek nieużytkowany	bardzo zły	XIX/XX w.	
195.	0207-0000260	Kościuszki 67		Budynek mieszkalny	dobry	koniec XIX w.	
196.	0208-0000260	Kościuszki 68		Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	
197.	0209-0000260	Kościuszki 69		Budynek mieszkalny	dobry	XIX/XX w.	
198.	0210-0000260	Kościuszki 70		Budynek mieszkalny	bardzo zły	XIX/XX w.	
199.	0211-0000260	Kościuszki 71		Budynek mieszkalny	dobry	koniec XIX w.	
200.	0624-0000260	Kościuszki 73		Budynek mieszkalny	dobry	XIX/XX w.	
201.	0212-0000260	Kościuszki 74		Budynek mieszkalny	zaniedbany	koniec XIX w.	
202.	0214-0000260	Kościuszki 78		Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	
203.	0215-0000260	Kościuszki 80		Budynek mieszkalny	dobry	koniec XIX w.	
204.	0216-0000260	Kościuszki 81		Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	

205.	0217-0000260	Kościuszki 83		Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	
206.	0218-0000260	Kościuszki 84		Budynek mieszkalny	zły	1900 r.	
207.	0219-0000260	Kościuszki 85		Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	
208.	0625-0000260	Kościuszki 87		Budynek mieszkalny	dobry	XIX/XX w.	
209.	0220-0000260	Kościuszki 91		Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	
210.	0221-0000260	Kościuszki 92		Budynek mieszkalny	dobry	XX w.	
211.	0222-0000260	Kościuszki 94		Budynek mieszkalny	zaniedbany	XX w.	
212.	0223-0000260	Kościuszki 96		Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	
213.	0626-0000260	Kościuszki 97		Budynek mieszkalny	dobry	XIX/XX w.	
214.	0224-0000260	Kościuszki 98		Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	
215.	0226-0000260	Kościuszki 103		Budynek mieszkalny	dobry	XIX/XX w.	
216.	0227-0000260	Kościuszki 105		Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	
217.	0228-0000260	Kościuszki 109		Budynek mieszkalny	dobry	XIX/XX w.	
218.	0003-0000260	Kościuszki 112		Pomorska Szkoła Wyższa, dawniej "Elektron"	bardzo dobry	1912 r.	WEZ

219.	0229-0000260	Kościuszki 113		Budynek mieszkalny	zły	XIX/XX w.	
220.	0231-0000260	Kościuszki 116		Budynek mieszkalny (zespół rzeźni)	dobry	koniec XIX w.	
221.	0232-0000260	Kościuszki 116		Budynek rzeźni I	dobry	koniec XIX w.	WEZ
222.	0233-0000260	Kościuszki 116		Budynek rzeźni II	dobry	koniec XIX w.	
223.	0234-0000260	Kościuszki 116		Budynek rzeźni III - zespół 5 bud. ceglanych	dobry	XIX/XX w.	
224.	0235-0000260	Kościuszki 117		d. budynek administracji Huty Szkła Gospodarczego, ob.nieużytkowany	zaniedbany	1900 r.	WEZ
225.	0237-0000260	Kościuszki 119		Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	
226.	0238-0000260	Kościuszki 121		Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	
227.	0239-0000260	Kościuszki 123		Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	
228.	0240-0000260	Kościuszki 129		Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	
229.	0241-0000260	Kościuszki 129a		Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	
230.	0242-0000260	Kościuszki 131		Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	WEZ
231.	0243-0000260	Kościuszki 131		II Liceum Ogólnokształcące	dobry	1928 r.	

232.	0244-0000260	Kościuszki 131a		Budynek mieszkalny, oficyna	dobry	1928 r.	
233.	0245-0000260	Kościuszki 134		Budynek mieszkalny	dobry	1928 r.	
234.	0246-0000266	Kozia 5		Budynek mieszkalny	dobry	1895 r.	
235.	0665-0000270	Kryzana 2	Kocborowo	Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	Nr rej A-1485 (d. A-1111)
236.	0247-0000270	Kryzana 4	Kocborowo	Budynek mieszkalny dwurodzinny dla tzw. wartowników szpitala w Kocborowie, ob. Budynek mieszkalny wielorodzinny	dobry	1900 r.	WEZ Nr rej A-1485 (d. A-1111)
237.	0248-0000270	Kryzana 6	Kocborowo	Budynek mieszkalny dwurodzinny dla tzw. wartowników szpitala w Kocborowie, ob. Budynek mieszkalny wielorodzinny	dobry	1900 r.	WEZ Nr rej A-1485 (d. A-1111)
238.	0249-0000270	Kryzana 6	Kocborowo	Budynek gospodarczy	dobry	1900 r.	WEZ
239.	0250-0000270	Kryzana 8	Kocborowo	Budynek mieszkalny czterorodzinny dla pielęgniarzy Szpitala Psychiatrycznego w Kocborowie, ob. Budynek mieszkalny	bardzo dobry	1900 r.	WEZ Nr rej A-1485 (d. A-1111)

240.	0251-0000270	Kryzana 10	Kocborowo	Budynek mieszkalny czterorodzinny dla pielęgniarzy Szpitala Psychiatrycznego w Kocborowie, ob. Budynek mieszkalny	dobry	1900 r.	WEZ Nr rej A-1485 (d. A-1111)
241.	0252-0000270	Kryzana 12	Kocborowo	Budynek mieszkalny czterorodzinny dla pielęgniarzy Szpitala Psychiatrycznego w Kocborowie, ob. Budynek mieszkalny	w trakcie przebudowy	1900 r.	WEZ Nr rej A-1485 (d. A-1111)
242.	0024-0000271	Krzywa	Stare Miasto	Miejskie mury obronne ciąg południowy, ul. Krzywa	zaniedbany	XIV/XV w.	WEZ Nr rej. A-1019 (d. A-949)
243.	0255-0000277	Lubichowska 7		Budynek usługowy	dobry	XX w.	
244.	0256-0000277	Lubichowska 8		Kamienica, ob. Bank PKO SA	dobry	XIX/XX w.	
245.	0257-0000277	Lubichowska 9		Budynek mieszkalny	dobry	4 ćw. XIXw.	WEZ
246.	0258-0000277	Lubichowska 10		Budynek mieszkalny	dobry	lata 10. XX w.	WEZ
247.	0259-0000277	Lubichowska 11		Budynek mieszkalny	dobry	XIX/XX w.	WEZ

248.	0260-0000277	Lubichowska 12		Kamienica	dobry	lata 30.XX w.	
249.	0261-0000277	Lubichowska 13		Budynek mieszkalny	dobry	lata 20.XX w.	
250.	0654-0000277	Lubichowska 15		Budynek mieszkalny	dobry	XX w.	
251.	0262-0000277	Lubichowska 19		Budynek mieszkalny	dobry	lata 10. XX w.	WEZ
252.	0263-0000277	Lubichowska 22		Willa	dobry	1925 r.	WEZ
253.	0264-0000277	Lubichowska 23		Budynek mieszkalny	dobry	lata 10. XX w.	WEZ
254.	0265-0000277	Lubichowska 24		Kamienica	dobry	XIX/XX w.	
255.	0266-0000277	Lubichowska 26/28		Budynek mieszkalny bliźniaczy	dobry	pocz. XX w.	
256.	0267-0000277	Lubichowska 30		Budynek mieszkalny jednorodzinny	dobry	pocz. XX w.	
257.	0189-0000256	Lubichowska 33 (róg Kopernika)		Zespół domków jednorodzinnych	dobry	1930 r.	
258.	0268-0000277	Lubichowska 34/36		Budynek mieszkalny	dobry	1915-1916 r.	WEZ
259.	0614-0000256	Lubichowska 35		Budynek mieszkalny dwurodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30. XX w.	dobry	1930 r.	

260.	0615-0000256	Lubichowska 37		Budynek mieszkalny dwurodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30. XX w.	dobry	1930 r.	
261.	0269-0000277	Lubichowska 40		Kamienica	dobry	1930 r.	
262.	0270-0000277	Lubichowska 43		Kamienica	zły	1933 r.	
263.	0271-0000277	Lubichowska 46		Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	
264.	0272-0000277	Lubichowska 47		Willa miejska	dobry	1932 r.	
265.	0273-0000277	Lubichowska 48		Budynek mieszkalny jednorodzinny	dobry	1930 r.	
266.	0274-0000277	Lubichowska 50		Budynek mieszkalny wielorodzinny	w trakcie przebudowy	XX w.	
267.	0281-0000277	Lubichowska 64		Budynek mieszkalny	zaniedbany	1935 r.	
268.	0282-0000277	Lubichowska 82		Restauracja "Ogródek"	dobry	1910-1915 r.	WEZ
269.	0283-0000277	Lubichowska 86		Budynek mieszkalny dwurodzinny	dobry	pocz. XX w.	
270.	0284-0000277	Lubichowska 86		Budynek gospodarczy	dobry	pocz. XX w.	
271.	0388-0000284	Mickiewicza 2		Budynek mieszkalny jednorodzinny	dobry	1930 r.	WEZ

272.	0389-0000284	Mickiewicza 3i3a		Kamienica	dobry	1930 r.	
273.	0390-0000284	Mickiewicza 4		Budynek mieszkalny	dobry	1930 r.	WEZ
274.	0391-0000284	Mickiewicza 5		Budynek mieszkalny	dobry	1930 r.	
275.	0392-0000284	Mickiewicza 7		Budynek mieszkalny	dobry	1931 r.	
276.	0394-0000284	Mickiewicza 12		d. Restauracja "Strzelnica"	zaniedbany	1930 r.	WEZ
277.	0421-0000284	Mickiewicza 13	Stado Ogierów	Stajnia nr 4 w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
278.	0422-0000284	Mickiewicza 13	Stado Ogierów	Budynek gospodarczy przy kuźni w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ
279.	0423-0000284	Mickiewicza 13	Stado Ogierów	Trafostacja w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)

280.	0425-0000284	Mickiewicza 13	Stado Ogierów	Brama główna wjazdowa w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ
281.	0426-0000294	Mickiewicza 13	Stado Ogierów	"Mała stajnia" z kuźnią, powozownią i szorownią w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
282.	0427-0000284	Mickiewicza 13	Stado Ogierów	Ujeżdżalnia w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ
283.	0428-0000284	Mickiewicza 13	Stado Ogierów	Stodola drewniana w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ

284.	0419-0000284	Mickiewicza 13(14)	Stado Ogierów	Stajnia nr 2 w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
285.	0420-0000284	Mickiewicza 13(15)	Stado Ogierów	Stajnia nr 3 w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
286.	0429-0000284	Mickiewicza 13(21)	Stado Ogierów	Budynek gospodarczy - pralnia w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie ujęcie wody w Stadzie Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ
287.	0430-0000284	Mickiewicza 13(21)	Stado Ogierów	Budynek gospodarczy - stolarnia, magazyn w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie ujęcie wody w Stadzie Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ

288.	0418-0000284	Mickiewicza 13(24)	Stado Ogierów	Stajnia nr 1 w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
289.	0395-0000284	Mickiewicza 13a	Stado Ogierów	Budynek administracyjny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
290.	0396-0000284	Mickiewicza 13a	Stado Ogierów	Budynek gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)

291.	0397-0000284	Mickiewicza 13b	Stado Ogierów	Budynek mieszkalny dyrekcyjny – „Pałac” w zespole domów pracowniczych Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
292.	0398-0000284	Mickiewicza 13c	Stado Ogierów	Budynek mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
293.	0399-0000284	Mickiewicza 13c	Stado Ogierów	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole domów pracowniczych Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)

294.	0400-0000284	Mickiewicza 13d	Stado Ogierów	Budynek mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado 295.Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
295.	0401-0000284	Mickiewicza 13d	Stado Ogierów	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole domów pracowniczych Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
296.	0402-0000284	Mickiewicza 13e	Stado Ogierów	Budynek mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
297.	0403-0000284	Mickiewicza 13e	Stado Ogierów	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole domów pracowniczych Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)

298.	0404-0000284	Mickiewicza 13f	Stado Ogierów	Budynek mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
299.	0405-0000284	Mickiewicza 13f	Stado Ogierów	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole domów pracowniczych Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
300.	0406-0000284	Mickiewicza 13g	Stado Ogierów	Budynek mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
301.	0407-0000284	Mickiewicza 13g	Stado Ogierów	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole domów pracowniczych Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)

302.	0408-0000284	Mickiewicza 13h	Stado Ogierów	Budynek mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
303.	0409-0000284	Mickiewicza 13h	Stado Ogierów	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole domów pracowniczych Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
304.	0410-0000284	Mickiewicza 13i	Stado Ogierów	Budynek mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1905 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
305.	0411-0000284	Mickiewicza 13i	Stado Ogierów	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole domów pracowniczych Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1905 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)

306.	0412-0000284	Mickiewicza 13j	Stado Ogierów	Budynek mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1905 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
307.	0413-0000284	Mickiewicza 13j	Stado Ogierów	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole domów pracowniczych Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1905 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
308.	0414-0000284	Mickiewicza 13k	Stado Ogierów	kantyna i pomieszczenia gościnne w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
309.	0415-0000284	Mickiewicza 13k	Stado Ogierów	Budynek gospodarczy przy kantynie w zespole Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)

310.	0416-0000284	Mickiewicza 13l	Stado Ogierów	Budynek mieszkalny dwurodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ
311.	0417-0000284	Mickiewicza 13ł	Stado Ogierów	Budynek mieszkalny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ
312.	0431-0000284	Mickiewicza 14	Stado Ogierów	Budynek mieszkalny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)
313.	0432-0000284	Mickiewicza 14	Stado Ogierów	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku	dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668 (d. A-1190)

314.	0482-0000100	Nagórskiego 5		Chemiczna Fabryka "Ergasta", po 1945 r. Zakłady Chemiczne "Organika-Fregata", obecnie Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowe "Lakmeł"	dobry	1922 r.	
315.	0285-0000104	Norwida 1		Budynek mieszkalny jednorodzinny, obecnie Hurtownia Elektrotechniczna	dobry	1900 r.	
316.	0286-0000104	Norwida 4		Budynek mieszkalno - biurowy, dawna mleczarnia, obecnie nieużytkowany	zły	1906-1907 r.	WEZ nr rej. A-1788
317.	0647-0000107	Ogrodowa 2		Budynek mieszkalny	dobry	lata 30.XX w.	
318.	0648-0000107	Ogrodowa 4		Budynek mieszkalny	dobry	lata 30.XX w.	
319.	0649-0000107	Ogrodowa 6		Budynek mieszkalny	dobry	lata 30.XX w.	
320.	0650-0000107	Ogrodowa 8		Budynek mieszkalny	dobry	lata 30.XX w.	WEZ
321.	0651-0000107	Ogrodowa 10		Budynek mieszkalny	zaniedbany	1936 r.	
322.	0288-0000107	Ogrodowa 15		Budynek mieszkalny	dobry	lata 20/30.XX w.	
323.	0289-0000129	Owidska		Cmentarz ewangelicki	zaniedbany	1 poł. XIX w.	WEZ
324.	0290-0000129	Owidska		Aleja drzew	dobry	pocz.XX w.	WEZ

325.	0291-0000129	Owidzka		Stacja pomp	zaniedbany	lata 20-30.XX w.	
326.	0525-0000343	Owidzka 3		Łuszczarnia ryżu - Zakłady Zbożowo - Młynarskie obecnie płatkarnia	bardzo zły	1926 r.	WEZ
327.	0292-0000129	Owidzka 4		Budynek mieszkalny	zaniedbany	XIX w.	
328.	0293-0000129	Owidzka 4		Budynek gospodarczy	dobry	1900 r.	
329.	0653-0000129	Owidzka 4a		Budynek mieszkalny	dobry	XX w.	
330.	0294-0000129	Owidzka 6		Budynek mieszkalny wielorodzinny	dobry	1 ćw.XX w.	
331.	0295-0000129	Owidzka 6		Budynek gospodarczy	dobry	1 ćw.XX w.	
332.	0296-0000129	Owidzka 8		Budynek mieszkalny wielorodzinny	dobry	1910 r.	
333.	0298-0000129	Owidzka 12		Willa, ob.budynek mieszkalny wielorodzinny	dobry	pocz. XX w.	WEZ
334.	0299-0000129	Owidzka 14		Kamienica	dobry	1910 r.	
335.	0300-0000129	Owidzka 14a		Budynek mieszkalny - oficyna	dobry	ok. 1910 r.	
336.	0301-0000129	Owidzka 16		Kamienica	dobry	pocz. XX w.	
337.	0302-0000129	Owidzka 18		Kamienica	dobry	1910 r.	

338.	0304-0000129	Owidzka 38		Budynek mieszkalny wielorodzinny	dobry	koniec XIX w.	
339.	0305-0000131	Paderewskiego 1		Kamienica, ob. biblioteka	bardzo dobry	XIX/XX w.	
340.	0306-0000131	Paderewskiego 3		Kamienica	dobry	pocz.XX w.	WEZ
341.	0307-0000131	Paderewskiego 5		Kamienica	dobry	XIX/XX w.	WEZ
342.	0100-0000131	Paderewskiego 6		Koszary tzw. Białe, ob. budynek usługowo-biurowy	dobry	1772-1792	WEZ
343.	0308-0000131	Paderewskiego 7		Kamienica z oficyną	dobry	XIX/XX w.	WEZ
344.	0309-0000131	Paderewskiego 8		Kamienica z oficyną	dobry	koniec XIX w.	WEZ
345.	0310-0000131	Paderewskiego 9		Kamienica	dobry	1900 r.	
346.	0311-0000131	Paderewskiego 10		Kamienica z oficyną	dobry	XIX/XX w.	WEZ
347.	0312-0000131	Paderewskiego 11		Koszary wojskowe, ob. Zespół Szkół Zawodowych	dobry	koniec XVIII w.	WEZ
348.	0313-0000131	Paderewskiego 13		Budynek mieszkalny wielorodzinny	dobry	XIX w.	
349.	0630-0000136	Parkowa 3		Budynek mieszkalny wielorodzinny szeregowy	dobry	1930 r.	
350.	0315-0000136	Parkowa 4		Budynek mieszkalny	dobry	1930 r.	

351.	0316-0000136	Parkowa 9		Budynek mieszkalny	dobry	1930 r.	WEZ
352.	0317-0000138	Pelplińska 1		Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	WEZ
353.	0617-0000138	Pelplińska 3		Willa miejska, po 1945 r. przedszkole, ob. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	dobry	1930 r.	WEZ
354.	0319-0000138	Pelplińska 5		Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	
355.	0320-0000138	Pelplińska 6		Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	
356.	0321-0000138	Pelplińska 7		Willa miejska dwurodzinna	dobry	pocz. XX w.	
357.	0322-0000138	Pelplińska 8		Budynek mieszkalny	bardzo zły	pocz. XX w.	
358.	0323-0000138	Pelplińska 10		Budynek mieszkalny wielorodzinny	dobry	I. 30. XX w.	
359.	0325-0000141	Piłsudskiego 3		Budynek mieszkalny wielorodzinny	dobry	1929 r.	WEZ Nr rej. A-1193 (d. A-1015)
360.	0326-0000141	Piłsudskiego 3		Oficyna	dobry	1929 r.	WEZ
361.	0327-0000141	Piłsudskiego 4		Szpital, ob. Zakład Ubezpieczeń Społecznych	dobry	1930 r.	

362.	0328-0000141	Piłsudskiego 6		Budynek mieszkalny trzyrodzinny, obecnie. wielorodzinny	dobry	1928 r.	WEZ
363.	0329-0000141	Piłsudskiego 8		Kamienica	dobry	l.20. XX w.	
364.	0330-0000141	Piłsudskiego 12		Kamienica	dobry	1929 r.	
365.	0331-0000141	Piłsudskiego 14		Kamienica	dobry	1929 r.	
366.	0332-0000141	Piłsudskiego 16		Kamienica	dobry	1929 r.	
367.	0333-0000141	Piłsudskiego 18		Kamienica	dobry	1929 r.	
368.	0334-0000141	Piłsudskiego 20		Kamienica	dobry	1929 r.	
369.	0335-0000141	Piłsudskiego 22		Kamienica narożna	dobry	1929 r.	
370.	0336-0000141	Piłsudskiego 26		Kamienica	dobry	pocz. XX w.	
371.	0190-0000168	Pl. Koszarowy 2	Stare Miasto	Kamienica	dobry	2 poł. XIX w.	
372.	0191-0000168	Pl. Koszarowy 3	Stare Miasto	Kamienica	zaniedbany	2 poł. XIX w.	
373.	0192-0000168	Pl. Koszarowy 4	Stare Miasto	Kamienica	dobry	2 poł. XIX w.	
374.	0193-0000168	Pl. Koszarowy 5	Stare Miasto	Kamienica - połączona z Paderewskiego 1	bardzo dobry	XIX / XX w.	

375.	0099-0000173	Plac 16 Dywizji 4	Stare Miasto	Kamienica, oficyna ul. Rycerska 3	dobry	4 ćw. XIXw.	
376.	0337-0000142	Podgórna 4		Budynek mieszkalny	zaniedbany	1900 r.	
377.	0338-0000142	Podgórna 5		Kamienica	dobry	koniec XIX w.	WEZ
378.	0339-0000146	Pomorska 4a		Kościół parafialny p.w. św. Wojciecha	dobry	1934-1939	WEZ Nr rej. A-1777 (d. 1232)
379.	0343-0000149	Północna 1		Kamienica	dobry	1900 r.	WEZ
380.	0353-0000150	Prusa		Park w założeniu dworsko - folwarcznym Hermanowo		2 poł.XIX w.	WEZ
381.	0352-0000150	Prusa 45a		Magazyn w zespole zabudowań folwarku Hermanowo, obecnie firma Tuksdach		4 ćw. XIXw.	
382.	0345-0000153	Przedmieście 1		Budynek mieszkalny, budynek gospodarczy	dobry	pocz. XX w.	WEZ
383.	0346-0000153	Przedmieście 2		Budynek mieszkalny, budynek gospodarczy	dobry	koniec XIX w.	
384.	0347-0000153	Przedmieście 3		Budynek mieszkalny	dobry	koniec XIX w.	

385.	0348-0000161	Przy Młynie 1		Budynek mieszkalny w zespole młyna	dobry	pocz. XX w.	WEZ
386.	0349-0000161	Przy Młynie 1		Budynek gospodarczy w zespole zabudowań młyna	dobry	1927 r.	
387.	0354-0000175	2 Pułku Szwoleżerów		Cmentarz katolicki	dobry	1872 r.	WEZ
388.	0355-0000175	2 Pułku Szwoleżerów		Kostnica cmentarza katolickiego	zaniedbany	1910-1915 r.	WEZ
389.	0356-0000175	2 Pułku Szwoleżerów 2		Budynek mieszkalny	dobry	koniec XIX w.	
390.	0358-0000175	2 Pułku Szwoleżerów 3		Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	
391.	0357-0000175	2 Pułku Szwoleżerów 4		Szkoła Powszechna Męska, obecnie Gimnazjum	dobry	1914 r.	WEZ
392.	0359-0000175	2 Pułku Szwoleżerów 10		Kamienica	dobry	pocz. XX w.	
393.	0360-0000175	2 Pułku Szwoleżerów 12		Kamienica	dobry	1905 r.	
394.	0455-0000299	Rycerska 1		Kamienica	dobry	1900 r.	WEZ
395.	0450-0000299	Rycerska 2		Synagoga - obecnie Dom Handlowy Wincent	zaniedbany	1846-1849 r.	WEZ Nr rej. A-10951 (d. A-948)

396.	0451-0000299	Rycerska 3		Wytwórnia Likierów i Wódek Gatunkowych H.A. Winkelhausen, ob. budynek mieszkalny wielorodzinny	dobry	XIX/XX w.	WEZ
397.	0452-0000299	Rycerska 3		Budynek gospodarczy	dobry	1900 r.	
398.	0453-0000299	Rycerska 3a		Budynek mieszkalny	dobry	pocz. XX w.	
399.	0449-0000300	Rynek 1		Ratusz	dobry	I poł. XIV w.	WEZ
400.	0361-0000300	Rynek 2		Kamienica	dobry	3 ćw. XIX w.	WEZ
401.	0362-0000300	Rynek 3,4		Kamienica	dobry	3 ćw. XIX w.	WEZ
402.	0363-0000300	Rynek 5	Stare Miasto	Kamienica	dobry	4 ćw. XIXw.	WEZ
403.	0365-0000300	Rynek 7	Stare Miasto	Kamienica	dobry	I poł. XIX w.	WEZ
404.	0553-0000358	Rynek 7	Stare Miasto	Budynek usługowo-mieszkalny	dobry	XX w.	
405.	0366-0000300	Rynek 8	Stare Miasto	Kamienica	dobry	XVIII w.	
406.	0434-0000300	Rynek 10	Stare Miasto	Kamienica	dobry	XVIII / XIX w.	WEZ
407.	0367-0000300	Rynek 11	Stare Miasto	Kamienica	dobry	poł. XVIII w. - mur, pocz. XIV w.- fundamenty	WEZ

408.	0368-0000300	Rynek 12	Stare Miasto	Kamienica	dobry	pocz. XX w.	WEZ
409.	0369-0000300	Rynek 12a	Stare Miasto	Kamienica	dobry	XVIII / XIX w.	WEZ
410.	0370-0000300	Rynek 14	Stare Miasto	Kamienica	dobry	poł. XVIII w. - mur, pocz. XIV w.- fundamenty	WEZ
411.	0371-0000300	Rynek 15	Stare Miasto	Kamienica	zaniedbany	początek XX w. - mur, pocz.XIV w.- fundamenty	WEZ
412.	0372-0000300	Rynek 16	Stare Miasto	Kamienica	dobry	ok..1850 r.	WEZ Nr rej. A-1611 (d. A-1156)
413.	0373-0000300	Rynek 17	Stare Miasto	Kamienica	zaniedbany	koniec XIX w. - mur, pocz. XIV w. - fundamenty	WEZ
414.	0433-0000300	Rynek 18	Stare Miasto	Kamienica	dobry	1900 r. - mur; pocz. XIV w. - fundamenty	WEZ

415.	0435-0000300	Rynek 20	Stare Miasto	Kamienica	dobry	XVIII / XIX w.	WEZ
416.	0436-0000300	Rynek 21	Stare Miasto	Kamienica	dobry	koniec XVIII w. - mur; pocz. XIV w. - fundamenty	WEZ
417.	0437-0000300	Rynek 22	Stare Miasto	Kamienica	zaniedbany	koniec XVIII w. - mur; pocz. XIV w. - fundamenty	WEZ
418.	0438-0000300	Rynek 23	Stare Miasto	Kamienica	dobry	koniec XVIII w. - mur; pocz. XIV w. - fundamenty	WEZ
419.	0439-0000300	Rynek 25	Stare Miasto	Kamienica	dobry	XVIII / XIX w.	WEZ
420.	0441-0000300	Rynek 30	Stare Miasto	Kamienica	dobry	koniec XIX w. - mur, pocz. XIV w. - fundamenty	WEZ
421.	0442-0000300	Rynek 31	Stare Miasto	Kamienica	dobry	koniec XIX w.	WEZ

422.	0443-0000300	Rynek 33	Stare Miasto	Kamienica	dobry	IV ćw. XIX w. - mur; pocz. XIV w. - fundamenty	WEZ
423.	0444-0000300	Rynek 34	Stare Miasto	Kamienica z oficyną	dobry	IV ćw. XIX w. - mur; pocz. XIV w. - fundamenty	WEZ
424.	0445-0000300	Rynek 35	Stare Miasto	Kamienica z oficyną	dobry	IV ćw. XIX w. - mur; pocz. XIV w. - fundamenty	WEZ
425.	0446-0000300	Rynek 36	Stare Miasto	Kamienica z dwoma oficynami	dobry	koniec XVIII w. - mur; pocz. XIV w. - fundamenty	WEZ
426.	0447-0000300	Rynek 37	Stare Miasto	Kamienica	dobry	1899 r.	WEZ
427.	0448-0000300	Rynek 38	Stare Miasto	Kamienica	dobry	III ćw. XIX w.	WEZ
428.	0479-0000302	Sadowa 2		Wieża ciśnień	dobry	1910-1925 r.	WEZ
429.	0627-0000303	Sambora 1		Budynek usługowo- mieszkalny	dobry	XX w.	
430.	0456-0000303	Sambora 7		Kamienica narożna	dobry	1887 r. lub 1902 r.	WEZ

431.	0457-0000303	Sambora 9		Kamienica narożna	dobry	1900 r.	WEZ
432.	0458-0000309	Sikorskiego 2		Kamienica	zaniedbany	ok.1890 r.	WEZ
433.	0459-0000309	Sikorskiego 4		Kamienica	dobry	ok.1900 r.	
434.	0460-0000309	Sikorskiego 6		Kamienica	dobry	1930 r.	
435.	0461-0000309	Sikorskiego 7		Kamienica	dobry	ok.1890 r.	WEZ
436.	0463-0000309	Sikorskiego 8		Kamienica	dobry	1900 r.	WEZ
437.	0464-0000309	Sikorskiego 9		Kamienica, po 1945 r. Urząd Skarbowy (w przyziemiu), obecnie Urząd Gminy	dobry	ok.1900 r.	WEZ
438.	0465-0000309	Sikorskiego 10		Budynek mieszkalny wielorodzinny	w trakcie przebudowy	pocz.XX w.	WEZ
439.	0466-0000309	Sikorskiego 11		Kamienica	dobry	pocz.XX w.	WEZ
440.	0467-0000309	Sikorskiego 12		Budynek mieszkalny wielorodzinny	dobry	pocz.XX w.	WEZ
441.	0468-0000309	Sikorskiego 14		Kamienica, d.w zespole budynków mieszkalnych Towarzystwa Budowy Domów Urzędniczych	dobry	1910-1913 r.	WEZ

442.	0469-0000309	Sikorskiego 16		Kamienica, d.w zespole budynków mieszkalnych Towarzystwa Budowy Domów Urzędniczych	dobry	1910-1913 r.	WEZ
443.	0470-0000309	Sikorskiego 18		Wojskowa Komenda Uzupełnień, ob. Państwowa Inspekcja Pracy	dobry	ok. 1910 r.	WEZ
444.	0471-0000309	Sikorskiego 19		Budynek mieszkalny wielorodzinny	dobry	pocz. XX w.	WEZ
445.	0472-0000309	Sikorskiego 20		Kamienica, d.w zespole budynków mieszkalnych Towarzystwa Budowy Domów Urzędniczych	dobry	1910-1913 r.	WEZ
446.	0474-0000309	Sikorskiego 22		Kamienica, d.w zespole budynków mieszkalnych Towarzystwa Budowy Domów Urzędniczych	dobry	1910 r.	WEZ
447.	0475-0000309	Sikorskiego 23		Kamienica	zaniedbany	1910 r.	WEZ
448.	0476-0000309	Sikorskiego 24		Willa	dobry	1930 r.	
449.	0477-0000309	Sikorskiego 25		Willa	dobry	1 ćw.XX w.	WEZ
450.	0478-0000309	Sikorskiego 26		Bursa Gimnazjum - ob.Internat Zespół Szkół Ogólnokształcących	bardzo dobry	1928 r.	WEZ

451.	0557-0000311	Skarszewska	Kocborowo	Park szpitalny	dobry	k. XIX w.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
452.	0558-0000311	Skarszewska	Kocborowo	Cmentarz szpitalny w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1898 r.	WEZ
453.	0480-0000311	Skarszewska 1		Zakłady Przemysłowe Winkelhausen Tow.Akcyjne, po 1945 r. Zakł.Przemysłu Spirytusowego Polmos, obecnie Destylarnia Sobieski SA	dobry	1846 r.; 1897 r.; 1920 r.	WEZ
454.	0662-0000311	Skarszewska 1		Zakłady Przemysłowe Winkelhausen Tow.Akcyjne, po 1945 r. Zakł.Przemysłu Spirytusowego Polmos, obecnie Destylarnia Sobieski SA - magazyn 2	dobry	1846 r.; 1897 r.; 1920 r.	WEZ

455.	0661-0000311	Skarszewska 1		Zakłady Przemysłowe Winkelhausen Tow. Akcyjne, po 1945 r. Zakł. Przemysłu Spritusowego Polmos, obecnie Destylarnia Sobieski SA- magazyn 1	dobry	1846 r.; 1897 r.; 1920 r.	
456.	0621-0000311	Skarszewska 1		Zakłady Przemysłowe Winkelhausen Tow. Akcyjne, po 1945 r. Zakł. Przemysłu Spirytusowego Polmos, obecnie Destylarnia Sobieski SA- fuzlownia	dobry	1846 r.; 1897 r.; 1920 r.	WEZ
457.	0660-0000311	Skarszewska 1		Zakłady Przemysłowe Winkelhausen Tow. Akcyjne, po 1945 r. Zakł. Przemysłu Spirytusowego Polmos, obecnie Destylarnia Sobieski SA- garaż lokomotywek	dobry	1846 r.; 1897 r.; 1920 r.	WEZ
458.	0481-0000311	Skarszewska 3		Budynek mieszkalny w zespole Destylarni Sobieski SA	dobry	pocz. XX w.	WEZ
459.	0559-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Budynek administracyjny w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894 - 1896 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)

460.	0560-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Ogrodzenie cmentarza szpitalnego w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
461.	0561-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr VI, żeński, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
462.	0562-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr VII, męski w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
463.	0563-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr VIII żeński w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1896-1898 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
464.	0564-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr X żeński w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)

465.	0565-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pailon nr XI męski w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
466.	0566-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr XII żeński w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
467.	0567-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr XIV żeński w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
468.	0568-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr XVII męski w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1896-1898 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
469.	0569-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr XVIII żeński w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)

470.	0570-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr XIX męski w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	k.XIX w.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
471.	0571-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr XX żeński w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1896-1898 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
472.	0572-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr XXI, męski w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo, obecnie Regionalny Ośrodek Psychologii Sądowej	dobry	1896-1898 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
473.	0573-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr XXII żeński w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1896-1898 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)

474.	0574-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr XXIV żeński w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	w trakcie przebudowy	1896-1898 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
475.	0575-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr II żeński w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo, obecnie: Wojewódzki Zespół Szkół Policealnych	dobry	1894-1896 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
476.	0576-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon rozrywek (dom spotkań religijnych i towarzyskich) w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo, obecnie świetlica i niewielki sklep spożywczy	dobry	1894-1896 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
477.	0577-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Warsztaty p.XXV w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)

478.	0578-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Budynek gospodarczy I (obok p. XXIII) w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1896-1898 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
479.	0579-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Kuchnia pralnia, p.XXVIII w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
480.	0580-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Kotłownia i piekarnia w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
481.	0581-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Wieża ciśnień w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
482.	0582-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Oczyszczalnia ścieków w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)

483.	0583-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Kaplica cmentarna w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
484.	0584-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon III w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo, obecnie apteka i pokoje gościnne dla gości	dobry	1894-1896 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
485.	0585-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Portiernia w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
486.	0631-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr V męski w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
487.	0632-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr IX w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1896-1898 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)

488.	0633-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr XIII męski w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
489.	0634-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr XV męski w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
490.	0635-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr XVI żeński w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
491.	0636-0000311	Skarszewska 7	Kocborowo	Pawilon nr XXIII męski w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo, obecnie Regionalny Ośrodek Psychologii Sądowej	dobry	1896-1898 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)

492.	0598-0000311	Skarszewska 7a	Kocborowo	Dwór w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem, po 1945 r. budynek administracyjny, ob. budynek mieszkalny	dobry	2 poł.XVIII w.; poł. XIX w.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
493.	0599-0000311	Skarszewska 7a	Kocborowo	Dawne gospodarstwo rolne - mur z bramą, ob. część należąca do budynku mieszkalnego - prywatnego	zaniedbany	3 poł.XVIII w.; poł.XIX w.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
494.	0600-0000311	Skarszewska 7a	Kocborowo	Stajnia w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem, obecnie: stajnia koni sportowych	dobry	1903 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
495.	0601-0000311	Skarszewska 7a	Kocborowo	Obora w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem, obecnie: budynek inwentarski	dobry	2 poł. XIX w.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
496.	0602-0000311	Skarszewska 7a	Kocborowo	Kuźnia ze stolarnią w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem	dobry	1903 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)

497.	0603-0000311	Skarszewska 7a	Kocborowo	Kurnik w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem, obecnie budynek gospodarczy	dobry	1903 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
498.	0604-0000311	Skarszewska 7a	Kocborowo	Spichlerz d.remiza, w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem, obecnie: budynek gospodarczy	dobry	1868 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
499.	0605-0000311	Skarszewska 7a	Kocborowo	Obora w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem	ruina	2 poł.XIX w.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
500.	0606-0000311	Skarszewska 7a	Kocborowo	Wozownia w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem	ruina	1903 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
501.	0586-0000311	Skarszewska 7b	Kocborowo	Budynek mieszkalny w zespole szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)

502.	0587-0000311	Skarszewska 7c	Kocborowo	Budynek mieszkalny w zespole szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
503.	0588-0000311	Skarszewska 7d	Kocborowo	Budynek mieszkalny w zespole szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1894-1896 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
504.	0589-0000311	Skarszewska 7e	Kocborowo	Budynek mieszkalny w zespole szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1896-1898 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
505.	0590-0000311	Skarszewska 7f	Kocborowo	Budynek mieszkalny w zespole szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1896-1898 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
506.	0591-0000311	Skarszewska 7g	Kocborowo	Budynek mieszkalny w zespole szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1920 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)

507.	0592-0000311	Skarszewska 7h	Kocborowo	Budynek mieszkalny w zespole szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo	dobry	1920 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
508.	0593-0000311	Skarszewska 7i	Kocborowo	Budynek mieszkalny: dom ogrodnika" w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem	dobry	1894-1896 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
509.	0594-0000311	Skarszewska 20	Kocborowo	Budynek mieszkalny dwurodzinny	dobry	ok. 1920 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
510.	0595-0000311	Skarszewska 22	Kocborowo	Budynek mieszkalny dwurodzinny	dobry	ok. 1920 r.	WEZ Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
511.	0596-0000311	Skarszewska 24	Kocborowo	Budynek mieszkalny	zaniedbany	ok. 1920 r.	Nr rej. A-1485 (d. A-1111)
512.	0597-0000311	Skarszewska 24a	Kocborowo	Budynek mieszkalny	zaniedbany	ok. 1920 r.	
513.	0485-0000313	Skłodowskiej-Curie 7		Budynek mieszkalno - usługowy w kolonii domów z lat 30. - 40. XX w.	dobry	lata 30.-40. XX w.	

514.	0486-0000313	Skłodowskiej-Curie 9		Budynek dwurodzinny z kolonii domów z lat 30. - 40. XX w.	dobry	lata 30.-40. XX w.	
515.	0487-0000317	Słowackiego 2		Budynek mieszkalny	dobry	1930 r.	WEZ
516.	0488-0000317	Słowackiego 10		Budynek mieszkalny	dobry	1930 r.	
517.	0489-0000317	Słowackiego 12		Budynek mieszkalny	ruina	1930 r.	
518.	0490-0000317	Słowackiego 19		Budynek mieszkalny	dobry	1930 r.	
519.	0491-0000317	Słowackiego 25		Budynek mieszkalny	dobry	1932 r.	
520.	0492-0000318	Sobieskiego 6a		Szkoła Wydziałowa, obecnie Szkoła Podstawowa nr 2	bardzo dobry	1896 r.	WEZ
521.	0493-0000318	Sobieskiego 11		Kamienica	dobry	k. XIX w.	WEZ
522.	0494-0000318	Sobieskiego 12		Budynek mieszkalny	dobry	1880 r.	WEZ
523.	0495-0000318	Sobieskiego 13		Kamienica	dobry	1900 r.	
524.	0496-0000318	Sobieskiego 14		Kasyno oficerskie, ob. siedziba Stowarzyszenia "Szwadron Kawalerii im.2. Pułku Szwoleżerów Rokitniańskich" - muzeum	w trakcie przebudowy	k. XIX w.	WEZ Nr rej. 1940

525.	0498-0000318	Sobieskiego 17		Kamienica	dobry	k. XIX w.	WEZ
526.	0499-0000318	Sobieskiego 18		Kamienica	dobry	pocz. XX w.	
527.	0501-0000320	Spichrzowa 6	Stare Miasto	Budynek mieszkalny do 2003 r.; stan w 2008 r.: budynek częściowo rozebrany - pozostał parter i część I piętra	zaniedbany	1 ćw.XX w.	
528.	0502-0000320	Spichrzowa 8	Stare Miasto	Budynek usługowy	dobry	XIX/XX w.	
529.	0503-0000320	Spichrzowa 10	Stare Miasto	Budynek usługowy	dobry	XIX/XX w.	
530.	0504-0000326	Sucharskiego 4		Budynek mieszkalny	dobry	1 ćw.XX w.	WEZ
531.	0505-0000326	Sucharskiego 4		Budynek gospodarczy	dobry	1 ćw.XX w.	WEZ
532.	0025-0000328	Szewska	Stare Miasto	Miejskie mury obronne ciąg zachodni, od Baszty Narożnej do rejonu ul. Krzywej	zły	XIV/XV w.	WEZ Nr rej. A-1019 (d. A-949)
533.	0506-0000328	Szewska 1	Stare Miasto	Budynek mieszkalny	zaniedbany	XIX/XX w.	
534.	0507-0000328	Szewska 2	Stare Miasto	Budynek mieszkalny: usługi	zaniedbany	XIX/XX w.	
535.	0508-0000343	Tczewska 1		Kościół ewangelicki pw. św. Katarzyny, obecnie parafialny, rzym.-katolicki	dobry	1802 r.	WEZ

536.	0510-0000343	Tczewska 2		Budynek mieszkalny, ob. mieszkalny wielorodzinny, sklep	zaniedbany	1 ćw. XX w.	
537.	0511-0000343	Tczewska 3		Biuro parafialne	dobry	1900 r.	WEZ
538.	0512-0000343	Tczewska 4		Kamienica	zaniedbany	1 ćw.XX w.	
539.	0509-0000343	Tczewska 5		Dom parafialny; salka katech.; kostnica kościoła św. Katarzyny	dobry	1900 r.	
540.	0513-0000343	Tczewska 6		Kamienica	zaniedbany	2 ćw. XX w.	
541.	0514-0000343	Tczewska 7		Budynek mieszkalny	zaniedbany	1900 r.	
542.	0517-0000343	Tczewska 9		Budynek mieszkalny w zespole zabudowy Wytwórni Wóz Gazowanych	zaniedbany	XIX/XX w.	
543.	0516-0000343	Tczewska 9		Wytwórnia Wód Gazowanych - biura, magazyn	zaniedbany	pocz.XX w.	
544.	0515-0000343	Tczewska 9		Wytwórnia Wód Gazowanych	w przebudowie	XIX/XX w.	
545.	0518-0000343	Tczewska 10		Kamienica	dobry	pocz.XX w.	

546.	0519-0000343	Tczewska 12		Budynek mieszkalny	dobry	1 ćw.XX w.	
547.	0520-0000343	Tczewska 14		Budynek gospodarczy	dobry	1 ćw.XX w.	
548.	0524-0000343	Tczewska 16		Ogrodzenie młyna	zły	1870 - do lat 30.XX w.	WEZ
549.	0523-0000343	Tczewska 16		Młyn Główny pszenney - Zakłady Zbożowo - Młynarskie	zły	1870 - do lat 30.XX w.	
550.	0522-0000343	Tczewska 18		Młyn Żytni - Zakłady Zbożowo - Młynarskie	bardzo zły	1860-1870 r,	WEZ
551.	0351-0000161	Tczewska 18a		Stolarnia w zespole zabudowań młyna, obecnie budynek nieużytkowany	zły	lata 70. XIX w. część wsch. k. XIX w. część zach.	WEZ
552.	0526-0000343	Tczewska 17		Budynek mieszkalny	dobry	2 ćw. XX w.	
553.	0527-0000343	Tczewska 17		Budynek gospodarczy	dobry	2 ćw. XX w.	
554.	0528-0000343	Tczewska 22		Dwór w zespole folwarcznym Starogard Szlachecki, obecnie Budynek mieszkalny PGM	dobry	1781 r.; 1860 r.	WEZ

555.	0529-0000343	Tczewska 22		Obora w zespole folwarcznym Starogard Szlachecki; obecnie hurtownia warzywa - owoce	dobry	1860 r.	
556.	0532-0000343	Tczewska 22		Budynek gospodarczy w zespole folwarcznym w Starogardzie Szlachecki, obecnie usługowy Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych	dobry	1900 r.	
557.	0533-0000343	Tczewska 22		Ogrodzenie w zespole folwarcznym Starogard Szlachecki, obecnie Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych	dobry	2 poł. XIX w.	
558.	0530-0000343	Tczewska 22b		Budynek gospodarczy w zespole folwarcznym Starogard Szlachecki, obecnie mieszkalno - gospodarczy PGM	dobry	2 poł. XIX w.	
559.	0531-0000343	Tczewska 22d		Budynek gospodarczy w zespole folwarcznym Starogard Szlachecki, obecnie mieszkalno - gospodarczy PGM	dobry	2 poł. XIX w.	

560.	0022-0000351	Wodna	Stare Miasto	Miejskie mury obronne ciąg wschodni, Basztowa - Wodna	dobry	XIV w.	WEZ Nr rej. A-1019 (d. A-856)
561.	0534-0000351	Wodna 3		Kamienica	dobry	XIX/XX w.	
562.	0536-0000351	Wodna 7		Budynek mieszkalny	dobry	1 ćw.XX w.	
563.	0535-0000351	Wodna 7ab		Budynek mieszkalny	dobry	XIX/XX w.	
564.	0537-0000351	Wodna 8		Baszta Młyńska - do baszty przylegał dom mieszkalny, rozebrany w 1982 r.	dobry	ok.XIV w.; 2 poł.XV w.	WEZ Nr rej. A-1019 (d. A-856)
565.	0538-0000056	Wojska Polskiego 2		Willa w zespole: budynek gospodarczy, założenie ogrodowe; po 1945 r. przedszkole z placem zabaw dla dzieci; dwa budynki mieszkalne	dobry	ok.1890 r.	WEZ
566.	0539-0000056	Wojska Polskiego 3		Kamienica	dobry	ok.1910 r.	
567.	0540-0000056	Wojska Polskiego 4		Kamienica	dobry	ok.1900 r.	WEZ
568.	0541-0000056	Wojska Polskiego 6		Kamienica	dobry	ok.1900 r.	
569.	0542-0000056	Wojska Polskiego 7		Kamienica	dobry	ok.1910 r.	WEZ

570.	0543-0000056	Wojska Polskiego 8		Willa Wiedermanna: obecnie Budynek mieszkalny wielorodzinny	zaniedbany	1898 r.	WEZ
571.	0544-0000056	Wojska Polskiego 9		Kamienica z oficyną i budynkiem gospodarczym	zaniedbany	1900 r.	WEZ
572.	0545-0000056	Wojska Polskiego 11		Kamienica	dobry	ok. 1900 r.	WEZ
573.	0546-0000056	Wojska Polskiego 11		Budynek gospodarczy		ok..1900 r.	
574.	0547-0000056	Wojska Polskiego 28		Kamienica	dobry	1930 r.	
575.	0548-0000056	Wojska Polskiego 30		Kamienica, w parterze Biblioteka	bardzo dobry	1934 r.	WEZ
576.	0549-0000353	Wybickiego 6		Budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla okresu międzywojennego (lata 20. - 30. XX wieku)	dobry	20-30 XX w.	
577.	0618-0000353	Wybickiego 8		Budynek mieszkalny z zespołu zabudowy osiedla okresu międzywojennego (lata 20. - 30. XX wieku)	dobry	ok. 1930 r.	
578.	0550-0000353	Wybickiego 9		Budynek mieszkalny	dobry	lata 30. XX w.	
579.	0551-0000353	Wybickiego 10		Budynek mieszkalny	dobry	lata 30. XX w.	
580.	0628-0000358	Zajezdna 8		Mieszkalno- gospodarczy	dobry	XX w.	

581.	0554-0000360	Zblewska 8		Willa z relikdami ogrodu (do 1931 r. posiadłość spółki Scheidler R. i Wilkenhausen H.A)	dobry	pocz.XX w.	WEZ
582.	0556-0000366	Żwirki i Wigury 1		Willa	dobry	1925 r.	
583.	0666-0000300	Rynek i przyległe	centrum miasta	układ urbanistyczny Starego Miasta Starogardu Gdańskiego	czytelny	XIII - XIV w.	WEZ Nr rej. A-108, d. A-80
584.	0667-0000311	Skarszewska / Kryzana / Sucharskiego		zespół Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	dobry	2 poł.XVIIIw.; poł. XIX w.	WEZ Nr rej. A-1485, d. A-1111
585.	0668-0000284	Mickiewicza	3 km na wschód od miasta	założenie przestrzenne Stada Ogierów	bardzo dobry	1890-1903 r.	WEZ Nr rej. A-1668, d. A-1190
586.		Tczewska 14		Budynek mieszkalny	dobry	1 ćw. XX w.	WEZ

ZAŁĄCZNIK 4

WYKAZ „BIAŁYCH KART” DLA MIASTA STAROGARD GDAŃSKI

Nr	Miejscowość	Obiekt	Adres	Data wykonania karty	Autorzy	Nr w rej.
2016	Starogard Gdański	Kościół parafialny rzym.-kat. (farny) pw. św. Mateusza (do 1559 r. NMP)	ul. Hallera nr 1	1985	J. Lewiński	242
2017	Starogard Gdański	Kościół rzym.-kat. pw. św. Katarzyny	ul. Tczewska nr 1	1985	J. Michno, J. Lewiński	
2018	Starogard Gdański	Synagoga - ob. magazyn meblowy	ul. Rycerska nr 2	1985	J. Lewiński, J. Michno	948
2019	Starogard Gdański	Kościół parafialny pw. św. Wojciecha	ul. Pomorska nr 4 A	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiqcek	
2020	Starogard Gdański	Miejskie mury obronne - ciąg południowy		1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiqcek	949
2021	Starogard Gdański	Miejskie mury obronne - ciąg północny		1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiqcek	949
2022	Starogard Gdański	Miejskie mury obronne - ciąg wschodni		1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiqcek	949
2023	Starogard Gdański	Miejskie mury obronne - ciąg zachodni		1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiqcek	949
2024	Starogard Gdański	Baszta narożna	ul. Boczna nr 3	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiqcek	949
2025	Starogard Gdański	Koszary	ul. Plac 16 Dywizji	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiqcek	

2026	Starogard Gdański	Baszta młyńska	ul. Wodna nr 8	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiqcek	856, 949
2027	Starogard Gdański	Baszta młyńska	ul. Wodna nr 8	1982	H. Domańska	856
2028	Starogard Gdański	Baszta Bramy Gdańskiej	ul. Boczna	1986	H. Paner, A. Paner, K. Godon, K. Wiqcek	949
2029	Starogard Gdański	Pałac - ob. przedszkole	ul. Kanałowa nr 21 (d. ul. Harasa)	1984	J. Michno	1158
2030	Starogard Gdański	Budynek biurowy i budynek gospodarczy w zespole pałacu	ul. Kanałowa nr 19 (d. ul. Harasa)	1984	J. Lewiński	1158
2031	Starogard Gdański	Dworzec PKP	ul. Dworcowa nr 5	1987	H. Paner, A. Paner, K. Wiqcek, K. Godon	
2032	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 3 (d. Bieruta)	1986	J. Radowska	
2033	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 5 (d. Bieruta)	1986	J. Radowska	
2034	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 11 (d. Bieruta)	1986	J. Radowska	
2035	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 14 (d. Bieruta)	1984	J. Michno	
2036	Starogard Gdański	Dom mieszkalny (kamienica czynszowa)	ul. Chojnicka nr 17 (d. Bieruta)	1986	J. Radowska	
2037	Starogard Gdański	Dom mieszkalny (kamienica czynszowa)	ul. Chojnicka nr 17 A (d. Bieruta)	1986	J. Radowska	
2038	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 20 (d. Bieruta)	1986	J. Radowska	

2039	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 22 i 24 (d. Bieruta)	1986	J. Radowska	
2040	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 39 (d. Bieruta)	1986	J. Radowska	
2041	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 41 (d. Bieruta)	1986	J. Radowska	
2042	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 71 (d. Bieruta)	1985	J. Michno, J. Lewiński	
2043	Starogard Gdański	Dom robotniczy	ul. Chopina nr 10	1988	A. Kunicka	
2044	Starogard Gdański	Szkoła Podstawowa nr 3	ul. II Pułku Szwoleżerów nr 4	1985	J. Lewiński	
2045	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Gdańska nr 4	1984	J. Lewiński	
2046	Starogard Gdański	Urząd Miasta	ul. Gdańska nr 6	1984	J. Michno	
2047	Starogard Gdański	Kamienica czynszowa	ul. Gdańska nr 7	1986	A. Kunicka	
2048	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Gdańska nr 8	1984	J. Lewiński	
2049	Starogard Gdański	Willa	ul. Jagiełły nr 27	1986	A. Kunicka	
2050	Starogard Gdański	Dom mieszkalny (kamienica)	ul. Kolejowa nr 2	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiqcek	
2051	Starogard Gdański	Szkoła Muzyczna	ul. Kościuszki nr 28	1984	J. Lewiński	

2052	Starogard Gdański	Dom mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki nr 29	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiqcek	
2053	Starogard Gdański	Sąd	ul. Kościuszki nr 30	1985	J. Lewiński	
2054	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki nr 32	1985	J. Michno	
2055	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki nr 35	1984	J. Lewiński	
2056	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki nr 40	1984	J. Michno	
2057	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki nr 44	1985	J. Lewiński, J. Michno, S. Michno	
2058	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki nr 46	1985	J. Michno	
2059	Starogard Gdański	Dom mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki nr 47	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiqcek	
2060	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki nr 52	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiqcek	
2061	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki nr 54	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiqcek	
2062	Starogard Gdański	Dom mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki nr 63	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiqcek	
2063	Starogard Gdański	Szkoła Podstawowa nr 5	ul. Kościuszki nr 65	1985	J. Michno	
2064	Starogard Gdański	Hala fabryczna	ul. Kościuszki nr 112 / 114	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiqcek	

2065	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Lubichowska nr 9	1985	J. Lewiński	
2066	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Lubichowska nr 10	1985	J. Lewiński	
2067	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Lubichowska nr 11	1985	J. Lewiński	
2068	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Lubichowska nr 19	1985	J. Lewiński	
2069	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Lubichowska nr 23	1985	J. Lewiński	
2070	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Lubichowska nr 34 / 36	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiqcek	
2071	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Lubichowska nr 82	1987	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiqcek	
2072	Starogard Gdański	Willa	ul. Owidzka nr 12	1988	A. Kunicka	
2073	Starogard Gdański	Kamienica czynszowa	ul. Paderewskiego nr 7	1988	A. Kunicka	
2074	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Paderewskiego nr 8	1985	J. Lewiński, J. Michno	
2075	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Paderewskiego nr 10	1986	A. Kunicka	
2076	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rybińskiego nr 3	1985	J. Lewiński	1015
2077	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rybińskiego nr 6	1985	J. Lewiński	

2078	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rycerska nr 3	1986	A. Kunicka	
2079	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sambora nr 9	1984	J. Lewiński	
2080	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sambora nr 7	1984	J. Lewiński	
2081	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego nr 2	1985	J. Michno, J. Lewiński	
2082	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego nr 7	1985	J. Lewiński, J. Michno	
2083	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego nr 8	1984	J. Lewiński	
2084	Starogard Gdański	Kamienica czynszowa	ul. Sikorskiego nr 9	1986 - 1988	A. Kunicka	
2085	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego nr 11	1984	J. Michno	
2086	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego nr 14	1984	J. Lewiński	
2087	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego nr 16	1984	J. Lewiński	
2088	Starogard Gdański	Kamienica czynszowa	ul. Sikorskiego nr 19	1986 - 1988	A. Kunicka	
2089	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego nr 22	1984	J. Lewiński	
2090	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego nr 23	1985	J. Lewiński	

2091	Starogard Gdański	Internat	ul. Sikorskiego nr 26	1984	J. Lewiński	
2092	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom administracyjny	ul. Skarszewska nr 7 A	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2093	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Skarszewska nr 7 A	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2094	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Skarszewska nr 7 C, D	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2095	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Skarszewska nr 7 E	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2096	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Skarszewska nr 7 F	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2097	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Skarszewska nr 7 G	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2098	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Skarszewska nr 7 H	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2099	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Skarszewska nr 7I	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2100	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - wieża ciśnień	ul. Skarszewska nr 7	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2101	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon rozrywek	ul. Skarszewska nr 7	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2102	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - kuchnia i pralnia	ul. Skarszewska nr 7	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2103	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - warsztaty i kotłownia	ul. Skarszewska nr 7	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111

2104	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon nr 25	ul. Skarszewska nr 7	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2105	Starogard Gdański - Kocborowo	Kostnica (kaplica)	ul. Skarszewska nr 7	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2106	Starogard Gdański	Szkoła podstawowa	ul. Sobieskiego nr 6	1985	J. Michno	
2107	Starogard Gdański	Budynek mieszkalny	ul. Sobieskiego nr 11	1984	J. Michno	
2108	Starogard Gdański	Miejski Dom Kultury	ul. Sobieskiego nr 12	1984	J. Michno	
2109	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sobieskiego nr 17	1985	J. Lewiński	
2110	Starogard Gdański	Biblioteka	ul. Sobieskiego nr 14	1984	J. Lewiński	
2111	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sobieskiego nr 16	1985	J. Lewiński	
2112	Starogard Gdański	Willa	ul. Zblewska nr 6 (d. ul. Szosa Chojnicka)	1986	A. Kunicka	
2113	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Gimnazjalna nr 6 (d. ul. Szymańczaka)	1985	J. Lewiński, J. Michno	
2114	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Gimnazjalna nr 7 (d. ul. Szymańczaka)	1985	J. Michno	
2115	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Gimnazjalna nr 14 (d. ul. Szymańczaka)	1985	J. Lewiński, J. Michno	
2116	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Gimnazjalna nr 17 (d. ul. Szymańczaka)	1985	J. Lewiński, J. Michno	

2117	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Gimnazjalna nr 19 (d. ul. Szymańczaka)	1985	J. Michno	
2118	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Gimnazjalna nr 21 (d. ul. Szymańczaka)	1985	J. Michno	
2119	Starogard Gdański	Pocztą	ul. Hallera nr 17 (d. ul. Świerczewskiego)	1985	J. Lewiński	
2120	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Hallera nr 22 (d. ul. Świerczewskiego)	1986 - 1988	A. Kunicka	
2121	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Hallera nr 23 (d. ul. Świerczewskiego)	1985	J. Lewiński, J. Michno	
2122	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Hallera nr 25 (d. ul. Świerczewskiego)	1985	J. Lewiński, J. Michno	
2123	Starogard Gdański	Biblioteka	ul. Hallera nr 32 (d. ul. Świerczewskiego)	1984	J. Michno	
2124	Starogard Gdański	Szpital - ob. Dom Pomocy Społecznej	ul. Hallera nr 27 (d. ul. Świerczewskiego)	1985	J. Michno, J. Lewiński	
2125	Starogard Gdański	Dom mieszkalny (willa) - ob. budynek biurowy	ul. Hallera nr 26/28 (d. ul. Świerczewskiego)	1985	J. Lewiński, J. Michno	
2126	Starogard Gdański	Bank	ul. Hallera nr 30 (d. ul. Świerczewskiego)	1985	J. Michno, J. Lewiński	
2127	Starogard Gdański	Liceum Ogólnokształcące	ul. Hallera nr 34 (d. ul. Świerczewskiego)	1985	J. Lewiński, J. Michno	
2128	Starogard Gdański	Młyn	ul. Tczewska nr 14	1985 - 1986	J. Lewiński	
2129	Starogard Gdański	Folwark - ob. siedziba PGKiM	ul. Tczewska nr 18 (d. 22)	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno, S. Zdrojowa	

2130	Starogard Gdański	Przedszkole	Al. Wojska Polskiego nr 2	1985	J. Lewiński, J. Michno	
2131	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	Al. Wojska Polskiego nr 4	1985	J. Michno, J. Lewiński, S. Michno	
2132	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	Al. Wojska Polskiego nr 7	1985	S. Michno, J. Lewiński, J. Michno	
2133	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	Al. Wojska Polskiego nr 8	1985	J. Lewiński, J. Michno, S. Michno	
2134	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	Al. Wojska Polskiego nr 9	1984 - 1985	J. Lewiński, J. Michno	
2135	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	Al. Wojska Polskiego nr 11	1985	J. Lewiński, S. Michno, J. Michno	
2136	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon nr 3 (2)	ul. Skarszewska nr 7	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2137	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon nr 7 (5,6,8)	ul. Skarszewska nr 7	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2138	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon nr 11 (10)	ul. Skarszewska nr 7	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2139	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon nr 13 (16,14,15)	ul. Skarszewska nr 7	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2140	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon nr 17 (20,9,12)	ul. Skarszewska nr 7	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2141	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon nr 19 (18)	ul. Skarszewska nr 7	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2142	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon nr 21 (24,22,23)	ul. Skarszewska nr 7	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111

2143	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Skarszewska nr 24 / 24 A	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2144	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Kryzana nr 4 (6)	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2145	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Kryzana nr 8	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2146	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Kryzana nr 10	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2147	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Kryzana nr 12 i ul. Sucharskiego nr 4	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2855	Starogard Gdański	Ratusz	ul. Rynek nr 1 (d. pl. 1 Maja)	1984	J. Michno	
2856	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 3 (d. pl. 1 Maja)	1985	J. Lewiński, J. Michno, S. Zdrojowa	
2857	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 4 (d. pl. 1 Maja)	1985	J. Michno	
2858	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 5 (d. pl. 1 Maja)	1985	J. Lewiński, J. Michno, S. Zdrojowa	
2859	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 7 (d. pl. 1 Maja)	1985	J. Michno, J. Lewiński	
2860	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 11 (d. pl. 1 Maja)	1986	J. Radkowska	

2861	Starogard Gdański	Budynek mieszkalny	ul. Rynek nr 13 (d. pl. 1 Maja)	1984	J. Michno	
2862	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 14 (d. pl. 1 Maja)	1986	J. Radowska	
2863	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 15 (d. pl. 1 Maja)	1986	J. Radowska	
2864	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 16 (d. pl. 1 Maja)	1985	J. Michno	1156
2865	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 17 (d. pl. 1 Maja)	1986	J. Radowska	
2866	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 18 (d. pl. 1 Maja)	1986	J. Radowska	
2867	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 21 (d. pl. 1 Maja)	1986	J. Radowska	
2868	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 22 (d. pl. 1 Maja)	1986	J. Radowska	
2869	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 23 (d. pl. 1 Maja)	1986	J. Radowska	
2870	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 30 (d. pl. 1 Maja)	1986	J. Radowska	
2871	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 33 (d. pl. 1 Maja)	1986	J. Radowska	
2872	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 34 (d. pl. 1 Maja)	1986	J. Radowska	

2873	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 35 (d. pl. 1 Maja)	1986	J. Radowska	
2874	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 36 (d. pl. 1 Maja)	1986	J. Radowska	
2875	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 37 (d. pl. 1 Maja)	1985	J. Lewiński, J. Michno, S. Zdrojowa	
2876	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 38 (d. pl. 1 Maja)	1985	J. Lewiński, J. Michno, S. Zdrojowa	
6977	Starogard Gdański - Kocborowo	Zespół dworsko - parkowy z folwarkiem	ul. Skarszewska nr 7 A	2004	D. Hryszkiewicz	1111
6978	Starogard Gdański - Kocborowo	Dwór w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem	ul. Skarszewska nr 7 A	2004	D. Hryszkiewicz	1111
6979	Starogard Gdański	Mleczarnia - ob. Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska	ul. Norwida nr 4	2004	T. Kasperkiewicz	1788
7437	Starogard Gdański	Budynek techniczny stacji uzdatniania wody	ul. Jagiełły	1996	R. Cielątkowska	
7522	Koteże/Dzierżążnia k. Ciechanowa	Spichlerz przeniesiony		2012		
	Starogard Gdański	Zespół młynów żytniego i pszennego Franza Wiecherta	Ul. Tczewska 14	2015	D. Herczyńska D. Jagiełło	
	Starogard Gdański	Młyn pszenny z zespołu młynów Franza Wiecherta	Ul. Tczewska 14	2015	D. Herczyńska D. Jagiełło	

Na podstawie danych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku http://www.ochronazabytkow.gda.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=25
<https://www.nid.pl/pl/Regiony/Pomorskie/>, stan na dzień 02.08.2021 r.

ZAŁĄCZNIK 5**KARTY ZIELONE dla miasta Starogard Gdański**

Nr	Obiekt	Adres	Data wykonania karty	Autorzy	Nr w rej.	Miejsce przechowywania
KZ/391	Kościół pw. św. Mateusza (w wykazie pw. św. Jana Chrzciciela)		1959, 1964	W. Starzewski, T. Domagała	242	NID/OT Gdańsk
KZ/392	Kościół pw. św. Mateusza		brak	brak	242	NID/OT Gdańsk
KZ/393	Mury obronne miejskie		1959, 1964	W. Starzewski, T. Domagała		NID/OT Gdańsk
KZ/394	Brama Gdańska		1959, 1964	M. Daszewska, T. Domagała		NID/OT Gdańsk
KZ/395	Baszta Tczewska. Fragment murów. Dom mieszkalny - rozebrany w 1982 r.		1959, 1964	Mickiewicz, T. Domagała		NID/OT Gdańsk
KZ/396	Baszta przy kościele		1959, 1964	W. Starzewski, T. Domagała		NID/OT Gdańsk
KZ/397	Baszta	ul. Hallera nr 7, d. ul. Świerczewskiego nr 7	1959, 1964	M. Daszewska, T. Domagała		NID/OT Gdańsk
KZ/398	Baszta (w ruinie) (Browarna) niezidentyfikowana		1959, 1964	W. Starzewski, T. Domagała		NID/OT Gdańsk
KZ/399	Dom	ul. Boczna nr 3	1959, 1964	W. Starzewski, T. Domagała		NID/OT Gdańsk
KZ/400	Dom - rozebrany	ul. Browarna nr 1	1959, 1964	M. Daszewska, T. Domagała		NID/OT Gdańsk
KZ/401	Dom - bez wartości zabytkowej	ul. Rynek nr 6	1959, 1964	Mickiewicz, T. Domagała		NID/OT Gdańsk
KZ/402	Dom	ul. Rynek nr 8	1959, 1964	Mickiewicz, T. Domagała		NID/OT Gdańsk
KZ/403	Dom - bez wartości zabytkowej	ul. Rynek nr 11	1959, 1964	M. Daszewska, T. Domagała		NID/OT Gdańsk
KZ/404	Dom - bez wartości zabytkowej	ul. Rynek nr 14	1959, 1964	Mickiewicz, T. Domagała		NID/OT Gdańsk
KZ/405	Dom - bez wartości zabytkowej	ul. Rynek nr 21	1959, 1964	M. Daszewska, T. Domagała		NID/OT Gdańsk
KZ/406	Dom - bez wartości zabytkowej	ul. Rynek nr 30	1959, 1964	W. Starzewski, T. Domagała		NID/OT Gdańsk

KZ/407	Dom - bez wartości zabytkowej	ul. Rynek nr 35	1959, 1964	W. Starzewski, T. Domagała		NID/OT Gdańsk
KZ/408	Mała plebania – dom(nie istnieje)	ul. Szewska nr 11	1959, 1964	M. Daszewska, T. Domagała		NID/OT Gdańsk

Źródło: <https://www.nid.pl/pl/Regiony/Pomorskie/>, stan na dzień 02.08.2021 r.

ZAŁĄCZNIK 6

Karty Cmentarzy dla miasta Starogard Gdański

Nr	Obiekt	Ulica	Data wykonania karty	Autorzy	Data zamknięcia	Miejsce przechowywania
589	Cmentarz (d. ewangelicki)	ul. Owidzka	07.1986	D. Rekowska	08.04.1961	NID/OT Gdańsk
590	Cmentarz wojskowy	ul. Tczewska	11.1983	D. Rekowska	1918	NID/OT Gdańsk
591	Cmentarz (katolicki)	ul. II Pułku Szwoleżerów	01.1984	J. Labenz	czynny	NID/OT Gdańsk
592	Cmentarz przyspitalny (wielowyznaniowy)	ul. Skarszewska	07.1986	D. Rekowska	czynny	NID/OT Gdańsk
593	Cmentarz (d. żydowski)	ul. Bohaterów Getta	07.1986	D. Rekowska	brak daty	NID/OT Gdańsk

Źródło: <https://www.nid.pl/pl/Regiony/Pomorskie/>, stan na dzień 02.08.2021 r.

ZAŁĄCZNIK 7

WOJEWÓDZKA EWIDENCJA ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH: Gmina Miejska Starogard Gdański							
Koteże							
Nr stanowiska	Obszar AZP	Nr na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Lokalizacja	Nr rejestru	Uwagi
1	20-42	45	śląd osadnictwa	Now.	punkt		
3	20-42	47	śląd osadnictwa	Now.	punkt		
Stanowiska zewidencjonowane jako Koteże, obecnie znajdują się w granicach administracyjnych miasta Starogard Gdański.							
Nowa Wieś Rieczna							
Nr stanowiska	Obszar AZP	Nr na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Lokalizacja	Nr rejestru	Uwagi
6	20-42	2	śląd osadnictwa	PŚ	punkt		
7	20-42	3	śląd osadnictwa	WŚ	punkt		
8	20-42	4	śląd osadnictwa	WŚ	punkt		
9	20-42	5	punkt osadniczy	Now.	umowna		
10	20-42	6	śląd osadnictwa	WEŻ	punkt		
11	20-42	7	śląd osadnictwa	WEŻ	punkt		
12	20-42	8	śląd osadnictwa	PŚ	punkt		
16	20-42	40	punkt osadniczy punkt osadniczy	PŚ Now.	umowna		
17	20-42	41	śląd osadnictwa	PŚ	punkt		
18	20-42	42	punkt osadnictwa	PŚ	umowna		
19	20-42	43	śląd osadnictwa	EK	punkt		
Stanowiska zewidencjonowane jako Nowa Wieś Rieczna, obecnie znajdują się w granicach administracyjnych miasta Starogard Gdański.							

Okole							
Nr stanowiska	Obszar AZP	Nr na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Lokalizacja	Nr rejestru	Uwagi
27	19-42	67	śląd osadnictwa	PŚ	punkt		
Stanowisko zewidencjonowane jako Okole, obecnie znajduje się w granicach administracyjnych miasta Starogard Gdański.							
Starogard Gdański							
Nr stanowiska	Obszar AZP	Nr na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Lokalizacja	Nr rejestru	Uwagi
1	20-43	154	cmentarzysko płaskie	WEŻ	zasięg nieznany	C-379; 303/A	
2	20-43	155	cmentarzysko płaskie	WEŻ	nieustalona		
3	20-43	156	cmentarzysko płaskie	WEŻ	nieustalona		
4	19-43	93	śląd osadnictwa	La wcz. i śr.	umowna		
5	20-43	157	cmentarzysko płaskie	Ha D	nieustalona		
6	20-43	158	cmentarzysko płaskie	Ha D	nieustalona		
7	20-43	159	luźne	WŚ	nieustalona		
8	20-43	160	cmentarzysko płaskie osada	WEŻ WŚ	zasięg nieznany	C-380; 304/A	
9	20-42	110	grodzisko	WŚ	zasięg	C-152; 115/A	
							brak stanowiska 10
11	20-42	111	cmentarzysko płaskie	WEŻ	zasięg nieznany		
12	20-42	112	punkt osadniczy śląd osadnictwa	WŚ PŚ	zasięg nieznany		
13	20-43	161	osada	PŚ	nieustalona		
14	20-43	162	cmentarzysko płaskie	OWR	nieustalona		
15	20-43	163	punkt osadniczy	Ś	nieustalona		
16	20-43	164	punkt osadniczy	Ś	nieustalona		

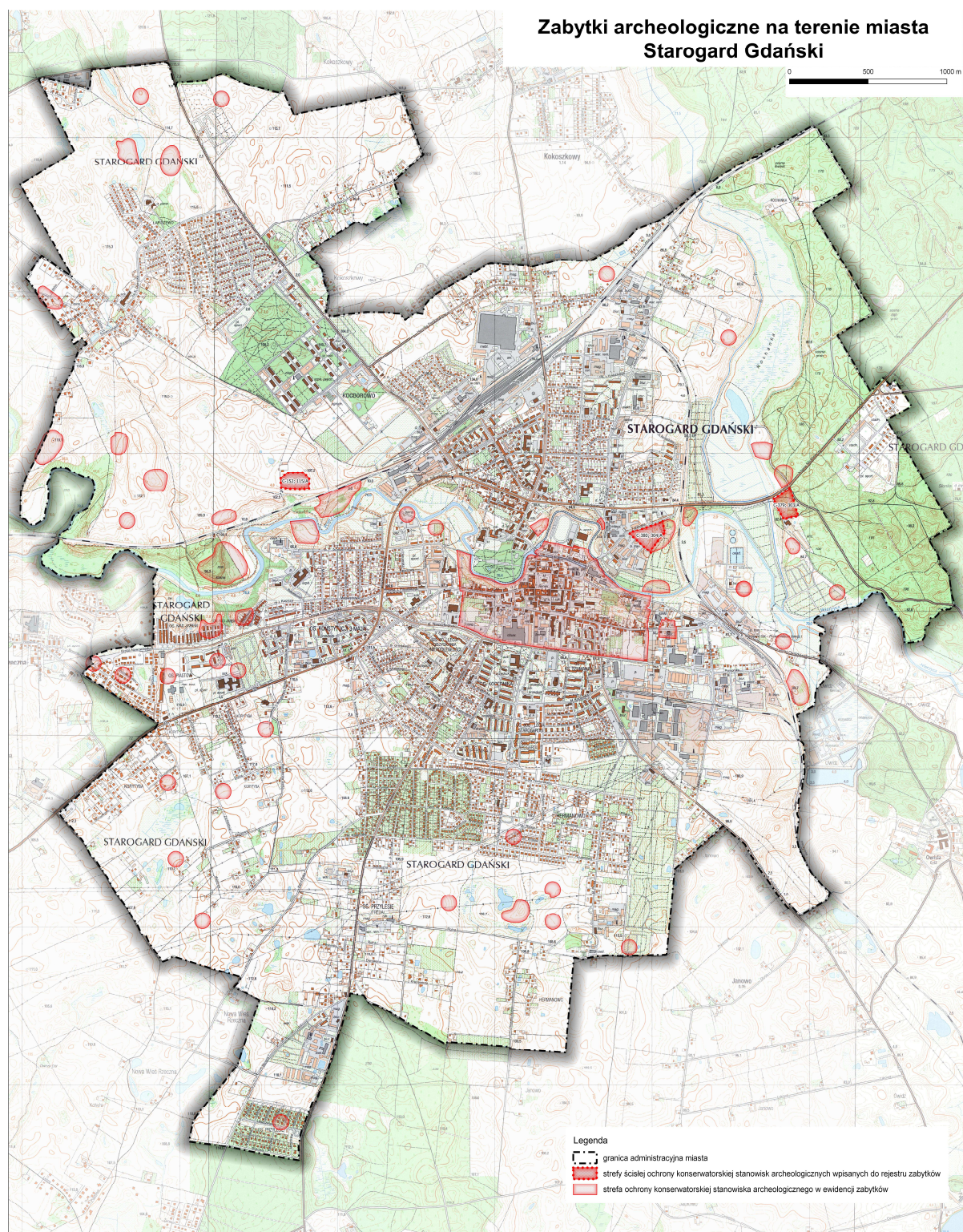
17	20-43	165	śląd osadnictwa punkt osadniczy	OWR PŚ	nieustalona		
18	20-43	166	miasto miasto	Ś Now.	zasięg		
19	20-43	167	luźne	EK	nieustalona		
20	20-43	168	cmentarzysko płaskie	OWR	nieustalona		
21	20-43	169					brak danych o stanowisku
22	20-43	170	osada	WŚ	nieustalona		
23	19-42	150	cmentarzysko płaskie	La	nieustalona		
25	20-43	1	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	PŚ Now.	punkt		
26	20-43	2	osada	PŚ	zasięg		
27	20-43	3	śląd osadnictwa	PŚ	punkt		
28	20-43	4	śląd osadnictwa	Now.	punkt		
29	20-43	5	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	PŚ nieokreślona	punkt		
30	20-43	6	śląd osadnictwa	EK	punkt		
31	20-43	7	śląd osadnictwa	WEŻ	punkt		
32	20-43	36	punkt osadniczy śląd osadnictwa	PŚ Now.	umowna		
33	20-43	37	śląd osadnictwa	nieokreślona	punkt		
34	20-43	38	śląd osadnictwa	PŚ	punkt		
35	20-43	39	punkt osadniczy śląd osadnictwa	WEŻ	umowna		
36	20-43	40	śląd osadnictwa	WEŻ	punkt		
37	20-43	41	śląd osadnictwa	PŚ	punkt		
38	20-43	135	śląd osadnictwa	Now.	punkt		
39	20-43	136	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	PŚ Now.	punkt		obręb Janowo

40	20-43	137	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	PŚ Now.	umowna		
41	20-43	138	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	WŚ PŚ	punkt		
42	20-43	139	śląd osadnictwa	Now.	punkt		
43	20-43	140	śląd osadnictwa	PŚ	punkt		
44	20-43	141	punkt osadnictwa	PŚ	umowna		
45	20-43	142	śląd osadnictwa	WEŻ			obręb Janowo
46	19-42	66	śląd osadnictwa	Now.	punkt		
47	19-42	69	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	EK WEŻ PŚ	punkt		
48	20-42	1	śląd osadnictwa	Now.	punkt		
49	20-42	79	śląd osadnictwa	PŚ	punkt		
50	20-42	80	śląd osadnictwa	OWR	punkt		
51	20-43	172	miasto miasto	PŚ Now.	zasięg nieznany		
52	20-43	171	miasto miasto	PŚ Now.	zasięg nieznany		
53	19-43	99	śląd osadnictwa	Now.	punkt		
54	20-43	173	cmentarzysko płaskie	XVII – XIX	zasięg		
55	20-43	177	pochówki	nieokreślona	zasięg nieznany		
Żabno							
Nr stanowiska	Obszar AZP	Nr na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Lokalizacja	Nr rejestru	Uwagi
2	19-42	71	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	WEŻ Now.	punkt		
7	20-42	117	osada śląd osadnictwa (?)	WEŻ WŚ	zasięg nieznany		

8	20-42	118	śląd osadnictwa	Ś	zasięg nieznany		
19	19-42	68	śląd osadnictwa	Now.	punkt		
20	19-42	70	cmentarzysko płaskie osada śląd osadnictwa	WEŻ PŚ Now.	zasięg		
21	20-42	81	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	WŚ PŚ Now.	punkt		
Stanowiska zewidencjonowane jako Żabno, obecnie znajdują się w granicach administracyjnych miasta Starogard Gdański.							
Tablica skrótów							
Skrót	Oznaczenie Epoki/Okresu		Oznaczenie podokresu				
EK	Epoka Kamienia						
EB	Epoka Brązu		I, II, III, IV, V				
WEŻ	Wczesna Epoka Żelaza						
HA	Okres Halsztański		C, D				
LA	Okres Łateński						
SOP	Starszy	Okres					
	Przedrzymski						
MOP	Młodszy	Okres	A1, A2, A3				
	Przedrzymski						
OWR	Okres	Wpływów	B [1(a, b, c), 2(a, b, c)],				
	Rzymskich		B2/C1, C [1(a, b), 2, 3]				
OWL	Okres Wędrówek Ludów		D, E				
WŚ	Wczesne Średniowiecze						
PŚ	Późne Średniowiecze						
Ś	Średniowiecze						
Now.	Nowożytność						

Na podstawie danych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku, stan na dzień 29.08.2021 r.

ZAŁĄCZNIK 8

Na podstawie danych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku, stan na dzień 29.08.2021 r.

Program Opieki nad Zabytkami Miasta Starogard Gdański na lata 2021-2024

ZAŁĄCZNIKI

9-10

Sprawozdania z realizacji Programu Opieki nad
zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2017-
2020

ZAŁĄCZNIK 9

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI „PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA STAROGARD GDAŃSKI NA LATA 2017-2020” ZA OKRES 2017-2018.

Przyjęty Uchwałą Nr XLVIII/487/2017 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 20 grudnia 2017 r. Program, to dokument własny samorządu Starogardu Gdańskiego, służący do podejmowania planowanych działań dotyczących ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, sporządzony na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Jest to dokument cyklicznie aktualizowany. Niniejszy Program to aktualizacja i kontynuacja polityki zawartej w dokumentach na lata 2009-2012 oraz 2013-2016.

Jako priorytet Programu przyjęto:

Zachowanie, utrwalenie, podkreślenie tożsamości miasta oraz aktywizację obywatelską, społeczną i zawodową mieszkańców

Priorytet realizowany będzie za pomocą celów głównych:

1. Realizacja zadań własnych gminy w zakresie opieki nad zabytkami.
2. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.
3. Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego.
4. Wspieranie aktywności lokalnej społeczności w działaniach na rzecz ochrony środowiska kulturowego.
5. Tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego.

Dla celów głównych określono kierunki działań i spodziewane efekty, możliwe do osiągnięcia w ich realizacji, wreszcie konkretne zadania.

Obok zadań Programu wykonywanych w bieżącym okresie, tj. w latach 2017-2020, miasto prowadzić będzie działania ciągłe, związane z ochroną środowiska kulturowego, wynikające z wykonywania statutowych obowiązków, realizowanych strategii, innych programów. Są to działania długoterminowe, wykraczające często poza czteroletni horyzont czasowy. Pozwalają one na wykonywanie bieżących zadań i tworzą podstawy do wykonywania zadań przyszłych, możliwych do realizacji w następnych Programach, konstruowanych na kolejne lata.

Typy działań realizowanych w ramach Programu:

I grupa – działania z zakresu edukacji, promocji i informacji których celem jest:

- promocja wartości kulturowych miasta,
- wzmocnienie i utrwalenie wizerunku Starogardu Gdańskiego jako miasta zabytkowego o bogatej historii,
- przygotowanie społeczności lokalnej do aktywnego partnerstwa w realizacji programu Opieki nad Zabytkami, Gminnego Programu Rewitalizacji (wskazana dalsza jego realizacja w kolejnym okresie po roku 2020, GPR ma horyzont czasowy do 2025 roku) oraz zadań, zasad i konieczności prowadzenia ochrony środowiska kulturowego,
- poznanie zadań i zasad prowadzenia prac konserwatorskich zgodnie ze „sztuką.” i na profesjonalnym poziomie,
- przygotowanie świadomego i aktywnego partnera tych działań.

II grupa – działania inwestycyjne jako praktyczna realizacja wybranych zadań ochrony środowiska kulturowego w celu:

- fizycznej ochrony substancji zabytkowej,
- zdobycia doświadczeń,
- wypracowania wzorca i modelu współpracy,
- wskazania na gospodarczą rolę zabytku – stymulującego rozwój gospodarczy,
- wskazania działań powodujących tworzenie miejsc pracy, poprawę jakości przestrzeni publicznych, warunków i jakości życia oraz wpływu tych działań na kształtowanie (w powszechnym odbiorze) wizerunku miasta i na jego promocję.

Realizacja Programu w latach 2017-2018

Grupa I – działania z zakresu edukacji, promocji i informacji

Gminna Ewidencja Zabytków

W 2017 roku została przeprowadzona aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków. Po weryfikacji i zaopiniowaniu przez WUOZ w Gdańsku, z GEZ wykreślono 37 obiektów, dodano 2, łącznie ewidencja zawiera obecnie 590 obiektów.

Dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

- budynek mieszkalny wielorodzinny, dz. nr 3/3, obr. 1 przy ul. Skarszewskiej 22 w Starogardzie Gdańskim, nr w rej. zab. 1485, dotacja na remont części dachu, dla współwłaścicieli w/w działki, w wysokości 17.680,94 zł.,
- kościół parafialny p.w. św. Katarzyny, dz. nr 198 obr.17 przy ul. Tczewskiej 1 w Starogardzie Gdańskim, nr w rej. zab. 1744, dotacja na wykonanie dokumentacji budowlano- konserwatorskiej w celu rozpoczęcia kompleksowego remontu obiektu, dla Parafii Rzymskokatolickiej p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Starogardzie Gdańskim, w wysokości 31.899,00 zł.,
- budynek mieszkalny wielorodzinny, dz. nr 3/3, obr. 1 przy ul. Skarszewskiej 22 w Starogardzie Gdańskim, nr w rej. zab. 1485, dotacja na remont części dachu, dla współwłaściciela w/w działki, w wysokości 23.588,00 zł.,
- budynek mieszkalny wielorodzinny, dz. nr 5/68, obr. 2 przy ul. Kryzana 12 w Starogardzie Gdańskim, nr w rej. zab. 1485, dotacja na remont dachu, dla wspólnoty mieszkaniowej przy ul. St. Kryzana 12 w Starogardzie Gdańskim, w wysokości 35.000,00 zł.

Zwolnienia od podatku od nieruchomości budynków mieszkalnych lub ich części oraz budynków mieszkalno-użytkowych lub ich części, w których został wykonany remont elewacji frontowej.

- budynek mieszkalno-usługowy, ul. Rynek 30, dz. nr 179 obr. 17 w Starogardzie Gdańskim,
- budynek mieszkalno-usługowy, ul. Rynek 7, dz. nr 234 obr. 17 w Starogardzie Gdańskim.

Dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy elewacji frontowej budynków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków.

- budynek mieszkalno-usługowy, ul. Rynek 7, dz. nr 234 obr. 17 w Starogardzie Gdańskim (w wysokości 11.037, 99 zł.),

- budynek mieszkalno-usługowy, ul. Rynek 31, dz. nr 180 obr. 17 w Starogardzie Gdańskim (w wysokości 6.001,91 zł.)

Konserwator Zabytków Powiatu Starogardzkiego

Udzielono pomocy finansowej Powiatowi Starogardzkiemu w postaci dotacji celowej z przeznaczeniem na pokrycie części kosztów zatrudnienia Konserwatora Zabytków Powiatu Starogardzkiego (2017, 2018).

Wydawnictwa, publikacje, trasy turystyczne:

- informator turystyczny w 3 wersjach językowych (2017 – LOT Kociewie, współfinansowany przez Gminę Miejską, w ramach zadania „Posłuchaj, poczytaj – poznaj Starogard Gdański; przewodniki i audioprzewodniki po Stolicy Kociewia”),
- dwa audioprzewodniki: kościół św. Katarzyny Aleksandryjskiej, pałac Wiecherta (2017 – LOT Kociewie, współfinansowany przez Gminę Miejską, w ramach zadania „Posłuchaj, poczytaj – poznaj Starogard Gdański; przewodniki i audioprzewodniki po Stolicy Kociewia”),
- Roczniki Muzealne „Rydwani” 12/2017 i 13/2018 – wydawnictwo Muzeum Ziemi Kociewskiej dotyczące szeroko rozumianej historii miasta i jego mieszkańców,
- Słownik biograficzny Kociewia, t. 6, aut. Ryszard Szwoch (2017 – Towarzystwo Miłośników Ziemi Kociewskiej),
- multimedialny szlak Deyny,
- renowacja trasy turystycznej „Korona i Krzyż” (2018 - LOT Kociewie, współfinansowany przez Gminę Miejską, w ramach zadania „Informacja o Starogardzie Gdańskim w przestrzeni turystycznej miasta – renowacja, aktualizacja, upowszechnienie”),
- plan miasta Starogard Gdański (2018 – LOT Kociewie, współfinansowany przez Gminę Miejską, w ramach zadania „Informacja o Starogardzie Gdańskim w przestrzeni turystycznej miasta – renowacja, aktualizacja, upowszechnienie”).

Wystawy, konkursy, koncerty, festyny:

- Bieg Szpęgawski poświęcony pamięci poległym w Lesie Szpęgawskim w czasie II wojny światowej (2017, 2018),
- Organizacja obchodów rocznic historycznych, w tym: rocznica powrotu Starogardu do Macierzy, rocznica mordu w Lesie Szpęgawskim, Dzień św. Wojciecha – patrona miasta (2017, 2018)
- Europejskie Dni Dziedzictwa. Szeroko pojęta edukacja historyczna i kulturalna, promowanie regionalnego dziedzictwa z ukazaniem jego bogactwa oraz przypomnienie o międzynarodowym dialogu i wspólnych korzeniach kultury europejskiej (2017, 2018 - Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- Konkurs Publicystyczny im. Edmunda Falkowskiego adresowany do uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych oraz konkurs na najlepszą pracę magisterską i licencjacką (2017, 2018 - Towarzystwo Miłośników Ziemi Kociewskiej),
- „Protestanckie Funeralia na Pomorzu od początku XVII do połowy XX wieku” (Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- „Polskie symbole patriotyczne” (Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- „Komunikacja, transport, wypoczynek” (Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- „Kajko i Kokosz - komiksowa archeologia” (Muzeum Ziemi Kociewskiej),

- „Pieniądz w odrodzonej Rzeczypospolitej” (Muzeum Ziemi Kociewskiej).

Edukacja

- Lekcje muzealne w Muzeum Ziemi Kociewskiej – zajęcia tematyczne zapoznające młodzież szkolną m.in. z historią i kulturą naszego miasta i regionu. W 2017 r. przeprowadzono 33 lekcje (989 uczestników), w 2018 r. – 24 lekcje (559 uczestników).
- Zbiory muzealne i księgozbiór Muzeum Ziemi Kociewskiej - stanowią bazę danych o historii Starogardu, udostępnianą osobom chętnym do poznania dziejów naszego miasta,
- Archiwum Kociewskie – prowadzone przez Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Kociewskiej jako punkt informacyjny dla osób piszących prace licencjackie, magisterskie i inne oraz zainteresowanych regionem, oraz organizacja lekcji dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjum z wykorzystaniem znajdującej się w Archiwum Galerii Zasłużonych Kociewiaków.

Grupa II – działania inwestycyjne

Modernizacja bramy na ul. Kanałowej (2017) – obiekt wpisany do rejestru zabytków

Prace obejmowały odczyszczenie muru ceglanoego i detali architektonicznych z uzupełnieniem ubytków i stabilizacją konstrukcji oraz malowaniem, renowację skrzydeł bramy, montaż furtki, położenie bruku i płyt chodnikowych w świetle bramy. Poniesione nakłady: 127.800 zł.

Starogardzki Rynek od nowa - ochrona dziedzictwa kulturowego i podniesienie jakości historycznej przestrzeni publicznej w Starogardzie Gdańskim (2017/2018).

- przebudowa płyty Rynku oraz ul. Podgórnej, odcinka ul. Hallera, Wodnej, Tczewskiej i Sambora. Realizację zadania przewidziano w cyklu dwuletnim. W ramach inwestycji przebudowano całą infrastrukturę podziemną tj. kanalizację sanitarną, kanalizację deszczową, sieć wodociągową, wykonano nową nawierzchnię jezdni, parkingów i ciągów pieszych z materiałów kamiennych, przestrzeń wyposażono w elementy małej architektury. W strefie robót prowadzono również prace archeologiczne w wyniku których odkryto elementy dawnej zabudowy Rynku - poniesione nakłady: ok. 10,8 mln zł.,
- remont i konserwacja murów obronnych oraz zagospodarowanie przedmurza do brzegu rzeki Wierzycy i od strony kościoła pod wezwaniem św. Mateusza, zagospodarowanie terenu, wraz z programem prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru oraz programem zagospodarowania zabytku nieruchomego wraz z otoczeniem oraz dalszego korzystania z tego zabytku, z uwzględnieniem wyeksponowania jego wartości – dokumentacja projektowa w trakcie realizacji,
- przebudowa budynku Ratusza z dostosowaniem do nowej funkcji – muzeum multimedialne – złożono wnioski o uzyskanie pozwolenia na budowę.

„Rewitalizacja Śródmieścia Starogardu Gdańskiego” (2018)

- przebudowano budynek starej szkoły nr 5 na potrzeby stworzenia Społecznego Centrum Wsparcia Rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym – poniesione nakłady: ok. 2,1 mln zł.,

- zadanie „Modernizacja budynków mieszkalnych wraz z zagospodarowaniem obszaru wokół nieruchomości”
 - budynek Paderewskiego 7 (modernizacja zakończona w 2019 r.) – poniesione nakłady: 100.000 zł.,
 - budynek Chojnicka 17a – poniesione nakłady: 115.000 zł.,
- zmodernizowano ulicę Rycerską oraz ulicę Chojnicką na odcinku od ul. Rynek do ul. Szewskiej. W ramach modernizacji przebudowano infrastrukturę podziemną, wykonano nowe oświetlenie oraz nową nawierzchnię jezdni i chodników z materiałów kamiennych poniesione nakłady: ok. 2,1 mln zł.,
- modernizacja Parku Miejskiego w ramach zadania „Zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych korytarza ekologicznego doliny Wierzycy przez ochronę bioróżnorodności oraz ukierunkowanie wykorzystania tego obszaru”. Stan zaawansowania projektu 80%, całkowity koszt projektu: 13,6 mln zł.

Sporządził:

Inspektor WPiU
Leszek Krzykowski

ZAŁĄCZNIK 10

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI „PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA STAROGARD GDAŃSKI NA LATA 2017-2020” ZA OKRES 2019-2020.

Przyjęty Uchwałą Nr XLVIII/487/2017 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 20 grudnia 2017 r. Program, to dokument własny samorządu Starogardu Gdańskiego, służący do podejmowania planowanych działań dotyczących ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, sporządzony na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Jest to dokument cyklicznie aktualizowany. Niniejszy Program to aktualizacja i kontynuacja polityki zawartej w dokumentach na lata 2009-2012 oraz 2013-2016.

Jako priorytet Programu przyjęto:

Zachowanie, utrwalenie, podkreślenie tożsamości miasta oraz aktywizację obywatelską, społeczną i zawodową mieszkańców

Priorytet realizowany będzie za pomocą celów głównych:

6. Realizacja zadań własnych gminy w zakresie opieki nad zabytkami.
7. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.
8. Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego.
9. Wspieranie aktywności lokalnej społeczności w działaniach na rzecz ochrony środowiska kulturowego.
10. Tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego.

Dla celów głównych określono kierunki działań i spodziewane efekty, możliwe do osiągnięcia w ich realizacji, wreszcie konkretne zadania.

Obok zadań Programu wykonywanych w bieżącym okresie, tj. w latach 2017-2020, miasto prowadzić będzie działania ciągłe, związane z ochroną środowiska kulturowego, wynikające z wykonywania statutowych obowiązków, realizowanych strategii, innych programów. Są to działania długoterminowe, wykraczające często poza czteroletni horyzont czasowy. Pozwalają one na wykonywanie bieżących zadań i tworzą podstawy do wykonywania zadań przyszłych, możliwych do realizacji w następnych Programach, konstruowanych na kolejne lata.

Typy działań realizowanych w ramach Programu:

I grupa – działania z zakresu edukacji, promocji i informacji których celem jest:

- promocja wartości kulturowych miasta,
- wzmocnienie i utrwalenie wizerunku Starogardu Gdańskiego jako miasta zabytkowego o bogatej historii,
- przygotowanie społeczności lokalnej do aktywnego partnerstwa w realizacji programu Opieki nad Zabytkami, Gminnego Programu Rewitalizacji (wskazana dalsza jego realizacja w kolejnym okresie po roku 2020, GPR ma horyzont czasowy do 2025 roku) oraz zadań, zasad i konieczności prowadzenia ochrony środowiska kulturowego,
- poznanie zadań i zasad prowadzenia prac konserwatorskich zgodnie ze „sztuką.” i na profesjonalnym poziomie,
- przygotowanie świadomego i aktywnego partnera tych działań.

II grupa – działania inwestycyjne jako praktyczna realizacja wybranych zadań ochrony środowiska kulturowego w celu:

- fizycznej ochrony substancji zabytkowej,
- zdobycia doświadczeń,
- wypracowania wzorca i modelu współpracy,
- wskazania na gospodarczą rolę zabytku – stymulującego rozwój gospodarczy,
- wskazania działań powodujących tworzenie miejsc pracy, poprawę jakości przestrzeni publicznych, warunków i jakości życia oraz wpływu tych działań na kształtowanie (w powszechnym odbiorze) wizerunku miasta i na jego promocję.

Realizacja Programu w latach 2019 - 2020

Grupa I – działania z zakresu edukacji, promocji i informacji

Wydawnictwa, publikacje, trasy turystyczne:

- Rocznik Muzealny „Rydwani”, numery 14/2019 i 15/2020 – wydawnictwo Muzeum Ziemi Kociewskiej dotyczące szeroko rozumianej historii miasta i jego mieszkańców,
- „Starogard Gdański – przewodnik po mieście” (LOT Kociewie, dofinansowany przez Gminę Miejską, uzupełnienie i aktualizacja edycji z 2017 r.),
- plan miasta Starogard Gdański (LOT Kociewie, dofinansowany przez Gminę Miejską, wydany w formacie A2),
- „Gród w Owidzu. Warownia na kupieckim szlaku” - wydawnictwo Muzeum Ziemi Kociewskiej dotyczące prac badawczych i wykopalisk, które na przestrzeni lat miały miejsce na historycznym wzgórzu w Owidzu. Na zdjęciach i ilustracjach zaprezentowano znalezione podczas wykopalisk zabytki,
- stworzenie koncepcji plansz na których umieszczono informacje istotne dla turystów (plan miasta, informacja o zabytkach, instytucjach miejskich, adresy do audio przewodników atrakcji miejskich, legendy miejskie). Gotowe tablice zamontowano na Rynku, przy dworcu PKP oraz w Parku Nowe Oblicze (LOT Kociewie, dofinansowany przez Gminę Miejską),
- przygotowanie do druku siódmego tomu „Słownika biograficznego Kociewia” autorstwa R. Szwocha – Towarzystwo Miłośników Ziemi Kociewskiej,
- Kalendarz „Starogard 2021” – Starogardzkie Towarzystwo Fotograficzne, dofinansowany przez Gminę Miejską).

Wystawy, konkursy, koncerty, festyny, wydarzenia:

- Organizacja obchodów rocznic historycznych, w tym: rocznica powrotu Starogardu do Macierzy, rocznica mordu w Lesie Szpęgawskim, Dzień św. Wojciecha – patrona miasta, rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja, rocznica zakończenia II wojny światowej, Święto Wojska Polskiego w rocznicę Cudu nad Wisłą, rocznica wybuchu II wojny światowej, rocznica agresji wojsk sowieckich na Polskę, rocznica mordu w Lesie Szpęgawskim, rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości, rocznica wprowadzenia stanu wojennego,
- VII Wielki Jarmark Kociewski (2019),
- Obchody Dni Starogardu – Wirtualne Dni Miasta wspólnie z Ośrodkiem Sportu i Rekreacji (2020),
- Konkurs Publicystyczny im. Edmunda Falkowskiego adresowany do uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych - Towarzystwo Miłośników Ziemi Kociewskiej,

- Konkurs na najlepszą pracę magisterską i licencjacką - Towarzystwo Miłośników Ziemi Kociewskiej (2019),
- „Noc Muzeów” - Nieodpłatne udostępnienie publiczności muzeum (18.00 - 22.00), z uwzględnieniem szczególnych atrakcji, m.in.: prelekcji mgr Ryszarda Grądmiana „W kręgu sekretów i legend krzyżackich” oraz prezentacja filmu pt.: Królewskie miasto Starogard” (Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- „Każdy krok zostawia ślad” (Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- „Polskie symbole patriotyczne” (Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- „Rokocińska szkoła Anioła” (Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- „Piwo i browary w Prusach Wschodnich dawniej i dzisiaj. Od jasnego Artusa do dubeltowego Koźlaka” (Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- „ZE ŚWIATA CZTERECH STRON... W 100-lecie powrotu Starogardu do Macierzy” - Muzeum Ziemi Kociewskiej,
- Realizacja audycji przedstawiającej kulisy filmu „Szpęgawsk 1939” (Muzeum Ziemi Kociewskiej, w siedzibie Osiedlowego Domu Kultury przy ul. Reymonta),
- „Janusz Pasierb i jego poezja (07.01. - 90. rocznica urodzin, 1929-1993)” – Miejska Biblioteka Publiczna,
- „Poznajemy gwarę kociewską” – Miejska Biblioteka Publiczna,
- „Kazimierz Deyna w pamięci kibiców (01.09. – 30. rocznica śmierci, 1947-1989)” - Miejska Biblioteka Publiczna,
- Prezentacja podróżnicza „Ruszamy na Kociewie” - Kasia i Maciej Marczewscy (Miejska Biblioteka Publiczna),
- Noc Muzeów (Miejska Biblioteka Publiczna),
- „Dni Starogardu” - promocja czytelnictwa (Miejska Biblioteka Publiczna),
- Zajęcia „Stulecie powrotu Starogardu do Państwa Polskiego” z teatrykiem cieni o dziejach miasta i zadaniami utrwalającymi wiedzę o historii i zabytkach Starogardu – Miejska Biblioteka Publiczna,
- „100-lecie powrotu Starogardu do Macierzy” – Miejska Biblioteka Publiczna,
- „Gadomy po naszymó” - Miejska Biblioteka Publiczna,
- „Kociewskie hafciarki: Maria Wespa i Małgorzata Garnysz (30 rocznica śmierci)” - Miejska Biblioteka Publiczna,
- Wystawa grafiki Dariusza Syrkowskiego, stypendysty Prezydenta Miasta Starogard Gdański - Miejska Biblioteka Publiczna,
- Spotkanie autorskie z p. Markiem Biegalskim - Miejska Biblioteka Publiczna,
- Spotkanie autorskie z p. Michałem Majewskim, autorem „Zanckuli” - Miejska Biblioteka Publiczna,
- „Starogardzki Dzień Książki” (Miejska Biblioteka Publiczna - współorganizacja wydarzenia z Osiedlowym Domem Kultury),
- 100-lecie powrotu Starogardu do Polski - uroczystości z udziałem gen. Józefa Hallera na Rynku w Starogardzie Gdańskim (Starogardzkie Centrum Kultury),
- Kociewska kapela "Fefernórski" ze Starogardzkiego Centrum Kultury wzięła udział w XXIV Międzypowiatowym Konkursie Prozy, Poezji i Piosenki Kociewskiej w Warlubiu,
- Wernisaż plakatu Martyny Pazery – Galeria A, Starogardzkie Centrum Kultury,
- III edycja konkursu "Utalentowani" - prezentacje artystyczne związane m.in. z miastem i regionem - Starogardzkie Centrum Kultury,
- Bajkolandia z SCK - prezentacja m. in. bajek kociewskich,

- Wystawa fotografii Starogardzkiego Towarzystwa Fotograficznego „100 twarzy miasta na 100-lecie powrotu Starogardu do państwa polskiego” - Galeria A, Starogardzkie Centrum Kultury,
- Gra Miejska pt. „Odkrywamy historię i kulturę naszego miasta” – Akcja Lato z SCK,
- wystawa fotografii wydarzeń starogardzkich Artura Hossy - stypendysty w dziedzinie kultury prezydenta miasta Starogardu Gdańskiego Janusza Stankowiaka (Galeria A, Starogardzkie Centrum Kultury),
- Noc Bardów Online - prezentacja dorobku muzycznego artystów związanych ze środowiskiem starogardzkim (Starogardzkie Centrum Kultury),
- Konkurs artystyczny z okazji Święta Niepodległości - piosenki, wiersze, prace plastyczne, fotografie kultywujące patriotyzm (Starogardzkie Centrum Kultury),
- Nagranie pastorałek po kociewsku w wykonaniu kapeli "Fefernóski" pod kierunkiem Aleksandry Miczek i Wojciecha Leszczyńskiego - Starogardzkie Centrum Kultury,
- Turniej Rycerski na 25-lecie Starogardzkiego Bractwa Rycerskiego – Starogardzkie Bractwo Rycerskie, dofinansowany przez Gminę Miejską.

Edukacja

- Lekcje muzealne w Muzeum Ziemi Kociewskiej (2019) – zajęcia tematyczne zapoznające młodzież szkolną m.in. z historią i kulturą naszego miasta i regionu – 14 lekcji (490 uczestników).
- Prelekcja „Dzieje starogardzkiej łoży masonskiej” w Domu Pobytu Dziennego „Senior+” (Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- Prelekcja „Zbrodnia Szpęgawska 1939/1940” wygłoszona w lesie szpęgawskim dla pensjonariuszy Domu Pobytu Dziennego „Senior+” (Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- Prelekcja „Dawne i obecne nekropolie Starogardu Gdańskiego” (Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- Prelekcja „Starogard w XX-leciu międzywojennym” w Domu Pobytu Dziennego „Senior+” (Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- „Człowiek w przestrzeni muzealnej” – sztuka w przestrzeni muzealnej w Starogardzie Gdańskim, emancypacyjny charakter sztuki, sztuka współczesna w oczach dzieci i dorosłych, warsztaty muzealne, jak edukować przez sztukę najmłodsze pokolenie, muzeum realne vs. wirtualne – przykładowe wirtualne galerie w Polsce i na świecie (wykład on-line, Muzeum Ziemi Kociewskiej).
- „Wczesny i środkowy neolit na Pojezierzu Starogardzkim” (wykład on-line, Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- „Między Słupią a Wierzycą, cmentarzyska kultury pomorskiej z Kaszub i Kociewia” (wykład on-line, Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- „Groby, trumny, medaliki i krzyżyki - zapomniane cmentarzysko w Starogardzie Gdańskim” (wykład on-line, Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- „Tajemnice Lasu Szpęgawskiego” (wykład on-line, Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- „Od Adwentu po Święto Trzech Króli na Kociewiu” (wykład on-line, Muzeum Ziemi Kociewskiej),
- „100-lecie powrotu Pomorza do Macierzy” (Muzeum Ziemi Kociewskiej, prelekcja w Powiatowej Bibliotece Pedagogicznej),
- „60+Kultura"-Weekend seniora z Kulturą - Wykład historyka - Ryszarda Grądmiana pt., Wrzesień 1939 roku. Spojrzenie z dzisiejszej perspektywy” (Muzeum Ziemi Kociewskiej),

- Zbiory muzealne i księgozbiór Muzeum Ziemi Kociewskiej - stanowią bazę danych o historii Starogardu, udostępnianą osobom chętnym do poznania dziejów naszego miasta, jak również pracownicy Muzeum Ziemi Kociewskiej jako eksperci świadczyli pomoc licznym instytucjom oraz osobom prywatnym w przeprowadzeniu kwerendy w zakresie pozyskiwania informacji z dziedzictwa kulturowego Kociewia,
- Lekcje biblioteczne: „Starogard Gdański – nasze miasto” (dla przedszkoli – 3 lekcje) oraz „Kociewskie baśnie i legendy” (dla uczniów klas III szkoły podstawowej – 2 lekcje) – Miejska Biblioteka Publiczna,
- Prelekcja p. Ryszarda Szwocha „Setna rocznica powrotu Starogardu do Państwa Polskiego” - – Miejska Biblioteka Publiczna,
- Warsztaty on-line Uniwersytetu Trzeciego Wieku „S-Centrum” - rękodzieło, stroiki świąteczne,
- Archiwum Kociewskie – prowadzone przez Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Kociewskiej jako punkt informacyjny dla osób piszących prace licencjackie, magisterskie i inne oraz zainteresowanych regionem, oraz organizacja lekcji dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjum z wykorzystaniem znajdującej się w Archiwum Galerii Zasłużonych Kociewiaków, dofinansowany przez Gminę Miejską.

Grupa II – działania inwestycyjne

Dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

- budynek mieszkalny wielorodzinny, dz. nr 5/70, obr. 2 przy ul. Kryzana 10 w Starogardzie Gdańskim, nr w rej. zab. 1485, dotacja na remont dachu i wykonanie tynku wapiennego na elewacji budynku, dla Wspólnoty mieszkaniowej przy ul. St. Kryzana 10 w Starogardzie Gdańskim, w wysokości 56.000,00 zł.,
- kościół parafialny p.w. św. Katarzyny, dz. nr 198, obr. 17 przy ul. Tczewskiej 1 w Starogardzie Gdańskim, nr w rej. zab. 1744, dotacja na prace konserwatorskie przy elewacji wieży kościoła, dla Parafii Rzymskokatolickiej Św. Katarzyny Aleksandryjskiej, ul. Tczewska 3 w Starogardzie Gdańskim, w wysokości 230.008,00 zł.,
- budynek mieszkalny wielorodzinny, dz. nr 443, obr. 17 przy ul. Piłsudskiego 3 w Starogardzie Gdańskim, nr w rej. zab. 1193, dotacja na remont dachu z wymianą pokrycia ceramicznego, dla współwłaściciela w/w działki, w wysokości 95.247,35 zł.

Zwolnienia od podatku od nieruchomości budynków mieszkalnych lub ich części oraz budynków mieszkalno-użytkowych lub ich części, w których został wykonany remont elewacji frontowej.

- budynek mieszkalno-usługowy, ul. Tczewska 4, dz. nr 225 obr. 17 w Starogardzie Gdańskim,
- budynek mieszkalno-usługowy, ul. Chojnicka 4, dz. nr 129 obr. 17 w Starogardzie Gdańskim,
- budynek mieszkalno-usługowy, ul. Chojnicka 3, dz. nr 303 obr. 17 w Starogardzie Gdańskim.

Dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy elewacji frontowej budynków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków.

- budynek mieszkalno-usługowy, ul. Chojnicka 4, dz. nr 129 obr. 17 w Starogardzie Gdańskim (w wysokości 27.891,70 zł.),
- budynek mieszkalno-handlowy, ul. Chojnicka 5, dz. nr 304 obr. 17 w Starogardzie Gdańskim (w wysokości 6.127,89 zł.),
- budynek przy ul. Tczewskiej 7, dz. nr 206/12 obr. 17 w Starogardzie Gdańskim, dla Wspólnoty Mieszkaniowej Budynku przy ul. Tczewskiej 7, w wysokości 3.266,38 zł.

Prace konserwatorskie i zabezpieczające przy Ratuszu – 302.027 zł

Starogardzki Rynek od nowa - ochrona dziedzictwa kulturowego i podniesienie jakości historycznej przestrzeni publicznej w Starogardzie Gdańskim.

- przebudowa płyty Rynku oraz ul. Podgórnej, odcinka ul. Hallera, Wodnej, Tczewskiej i Sambora. W ramach inwestycji przebudowano całą infrastrukturę podziemną tj. kanalizację sanitarną, kanalizację deszczową, sieć wodociągową, wykonano nową nawierzchnię jezdni, parkingów i ciągów pieszych z materiałów kamiennych, przestrzeń wyposażono w elementy małej architektury. W strefie robót prowadzono również prace archeologiczne w wyniku których odkryto elementy dawnej zabudowy Rynku oraz opracowano projekt zasypania reliktów archeologicznych piwnic Ratusza i zagospodarowania nawierzchni w tym obszarze – nakłady poniesione: 154.523 zł.,
- remont i konserwacja murów obronnych oraz zagospodarowanie przedmurza do brzegu rzeki Wierzycy i od strony kościoła pod wezwaniem św. Mateusza, zagospodarowanie terenu, wraz z programem prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru oraz programem zagospodarowania zabytku nieruchomego wraz z otoczeniem oraz dalszego korzystania z tego zabytku, z uwzględnieniem wyeksponowania jego wartości – uzyskano decyzję o zatwierdzeniu projektu budowlanego i udzieleniu pozwolenia na budowę na remont i konserwację murów. Poniesione nakłady: 94.610 zł.,
- przebudowa budynku Ratusza z dostosowaniem do nowej funkcji – muzeum multimedialne – wykonano Program prac konserwatorskich dla budynku ratusza. Poniesione nakłady: 8.200 zł.

„Rewitalizacja Śródmieścia Starogardu Gdańskiego”

- modernizacja ulic Śródmieścia (ul. Paderewskiego, Kellera, Plac 16 Dywizji) – poniesione nakłady: 3.933.990,38 zł.,
- zadanie „Modernizacja budynków mieszkalnych wraz z zagospodarowaniem obszaru wokół nieruchomości”
 - Piłsudskiego 16 – poniesione nakłady: 100.000 zł.,
 - Chojnicka 6 / Kozia 5 – poniesione nakłady: 100.000 zł.,
 - Kościuszki 44 – poniesione nakłady: 130.000 zł.,
 - Rynek 22 – poniesione nakłady: 145.683,63 zł.,
 - Piłsudskiego 22 – poniesione nakłady: 137.433,92 zł.,
 - Piłsudskiego 22A – poniesione nakłady: 224.762,96 zł.,
 - Jagiełły 12 – poniesione nakłady: 191.982,30 zł.,
- modernizacja Parku Miejskiego w ramach projektu „Zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych korytarza ekologicznego doliny Wierzycy przez ochronę bioróżnorodności oraz ukierunkowanie wykorzystania tego obszaru”. Poniesione nakłady: 7.639.480 zł.,
- budowa deptaka rekreacyjnego – wykonano deptak pomiędzy ul. Kościuszki a ul. Owidzką o długości ok. 205 m wraz ze ścieżką rowerową. Ponadto na przyległym terenie wykonano plac zabaw, siłownię zewnętrzną, linarium oraz urządzenia typu street workout, elementy małej architektury (ławki, stojaki dla rowerów, kosze). Cały teren został oświetlony oraz jest monitorowany. Poniesione nakłady: 1.093.000 zł

Program Opieki nad Zabytkami Miasta Starogard Gdański na lata 2021-2024

ZAŁĄCZNIKI

11-14

OPINIE

dotyczące Programu

Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków

UM Starogard Gdański

2021-07-12

16480/2021

RD.5140.89.2021.JP

Gdańsk, dn. 07.07.21.

WPIU
12.07.21

P. Ł. Urzykowski
12.07.2021

PREZYDENT MIASTA STAROGARD GDAŃSKI

83-200 Starogard Gdański ul. Gdańska 6

Dotyczy: pisma WPIU.4120.1.2021 z dnia 06.05.2021 r. (wpłynęło w dniu 11.05.2021 r.) w sprawie zaopiniowania włączenia karty adresowej do gminnej ewidencji zabytków

Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w odpowiedzi na przedmiotowe wystąpienie, działając na podstawie art.22 ust.5 pkt 3) ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U.2021.710)

opiniuje pozytywnie
włączenie do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Starogard Gdański
karty adresowej zabytku

budynek mieszkalny – Starogard Gdański ul. Tczewska 14

(gm. Starogard Gdański, pow. starogardzki)

Pomorski Wojewódzki
Konserwator Zabytków
Igor Strzok

Otrzymują (z.p.o.):

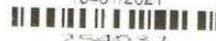
1. adresat
2. a/a (JP-7706)

Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków

UM Starogard Gdański

2021-07-12

16481/2021

254032

RD.5133.33.2021.JP

Gdańsk, dn. 07.07.21.

WP:U
12.07.21

P. L. - Drogoski
12.07.2021

PREZYDENT MIASTA STAROGARD GDAŃSKI
83-200 Starogard Gdański ul. Gdańska 6

Dotyczy: wniosku WPIU.4120.1.2021z dnia 06.05.2021 r. (wpłynął dn. 11.05.2021 r.) w sprawie zaopiniowania weryfikacji pięciu kart ewidencyjnych GEZ miasta Starogard Gdański

Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w odpowiedzi na przedmiotowe wystąpienie, działając na podstawie art.22 ust.5 pkt 3) ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2020.282 t.j. ze zm.), w związku z §18a Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (t.j. Dz.U. 661), zmienionego Rozporządzeniem MKiDN z dnia 10.09.2019 r. (t.j.Dz.U. 2021.56)

opiniuje pozytywnie
weryfikację n.w. kart adresowych Gminnej Ewidencji Zabytków miasta Starogard Gdański

1. Młyn pszeny z zespołu młynów Franza Wiecherta – Starogard Gdański ul. Tczewska 16
2. Łuszcarnia ryżu z zespołu młynów Franza Wiecherta – Starogard Gdański ul. Owidzka 3
3. Młyn żytni z zespołu młynów Franza Wiecherta – Starogard Gdański ul. Tczewska 18
4. Stolarsnia z zespołu młynów Franza Wiecherta – Starogard Gdański ul. Tczewska 18a
5. Budynek mieszkalny – Starogard Gdański ul. Tczewska 12

polegającą na sporządzeniu nowych kart adresowych dla tych zabytków w oparciu o nowe dane adresowe i z uwzględnieniem obowiązujących wzorów kart adresowych GEZ

Pomorski Wojewódzki
Konserwator Zabytków

Igor Strzok

Otrzymują (z.p.o.):

1. adresat
2. a/a (JP-7706)

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW W GDAŃSKU
WYDZIAŁ DS. ZABYTKÓW RUCHOMYCH, DOKUMENTACJI, REJESTRU, I EWIDENCJI ZABYTKÓW
ul. Dyrekcyjna 2-4, 80-852 Gdańsk, tel.: 58 301-62-67
www.ochronazabytkow.gda.pl, e-mail: gdansk@zabytki.mail.pl

Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków

UM Starogard Gdański

2021-07-16

17024/2021

RD.5140.88.2021.JP

Gdańsk, dn. 08.07.21.

WP.10
19.07.21P.L. Kujawski
19.07.2021**PREZYDENT MIASTA STAROGARD GDAŃSKI**
83-200 Starogard Gdański ul. Gdańska 6

Dotyczy: wniosku WPIU.4120.1.2021 z dnia 06.05.2021 r. (wpłynął w dniu 11.05.2021 r.) w sprawie zaopiniowania wyłączenia 5 obiektów z Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Starogard Gdański

Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w odpowiedzi na przedmiotowe wystąpienie dot. zaopiniowania wyłączenia z Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Starogard Gdański pięciu niżej wymienionych obiektów zabytkowych, usytuowanych w Starogardzie Gdańskim, po zapoznaniu się z załączonym do w.w. pisma aktualnym materiałem fotograficznym i kartami ewidencyjnymi GEZ sporządzonymi dla tych zabytków, działając na podstawie art. 22 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2021.710) informuje, że:

opiniuje pozytywnie

wyłączenie z Gminnej Ewidencji Zabytków miasta Starogard Gdański
następujących obiektów:

- kuźnia w zespole zabudowań młyna – Starogard Gdański ul. Przy Młynie 2
- budynek mieszkalny – Starogard Gdański ul. Kościuszki 115
- dawny budynek Huty Szkła Gospodarczego – Starogard Gdański ul. Kościuszki 117
- budynek mieszkalny – Starogard Gdański ul. Skorupki 2
- budynek mieszkalny – Starogard Gdański ul. Chojnicka 36

(gm. Starogard Gdański, pow. starogardzki)

Załączony do wniosku Prezydenta Miasta Gdańska Starogard Gdański z dn. 06.05.2021 r. materiał dokumentacyjny - zarówno archiwalny w postaci kart ewidencyjnych Gminnej Ewidencji Zabytków , prowadzonych dla w.w. obiektów jak i aktualny materiał fotograficzny datowany na koniec kwietnia 2021 r. przedstawiający aktualny stan tych obiektów, potwierdzają jednoznacznie i w stopniu wystarczającym , że obiekty nie istnieją.

W związku z powyższym zasadnym pozostaje wyłączenie przedmiotowych obiektów z wykazu Gminnej Ewidencji Zabytków miasta Starogard Gdański.

Po zakończeniu procedury wyłączenia w.w. zabytków z GEZ przypominamy o konieczności powiadomienia o tym fakcie Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku.

Pomorski Wojewódzki
Konserwator Zabytków

Igor Strzok

Otrzymują (zpo):

1. adresat
2. a/a (JP-7706)

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW W GDAŃSKU
 WYDZIAŁ DS. ZABYTKÓW RUCHOMYCH, DOKUMENTACJI, REJESTRU, I EWIDENCJI ZABYTKÓW
 ul. Dyrekcyjna 2-4, 80-852 Gdańsk, tel.: 58 301-62-67
www.ochronazabytkow.gda.pl, e-mail: gdansk@zabytki.mail.pl

Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków

UM Starogard Gdański

2022-02-24

10657/2022

307583

RD.5120.2.2022.MG

Gdańsk, dnia 21 lutego 2022 r.

Prezydent Miasta
Starogard Gdański
ul. Gdańska 6
83-200 Starogard Gdański

CP.50
24.02.22

Dotyczy: pisma z dnia 12.10.2021 r. (data wpływu dnia 19.10.2021 r.) w sprawie zaopiniowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla miasta Starogard Gdański na lata 2021-2024.

Po zapoznaniu się z Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami dla miasta Starogard Gdański na lata 2021-2024

Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków

w oparciu o art. 87 ust. 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2014, poz. 1446 t. j. z późn. zm.)

opiniuje pozytywnie Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Starogard Gdański na lata 2021-2024

wnosząc zastrzeżenia i uwagi:

1. W punkcie 1.5. wymienianym akty prawne regulujące kwestie ochrony zabytków, należy dodać punkty:
 - Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (art. 5, 6, 86);
 - Ustawa z dnia 27 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych;
 - Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych;
 - Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks Postępowania Administracyjnego;
 - Ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej;
 - Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej;
 - Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
 - Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska;
 - Ustawa z 17 maja 1989 Prawo geodezyjne i kartograficzne;
 - Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej;
 - Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem;
 - Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie wzorów dokumentów oceny wskazującej czas powstania zabytku, wyceny zabytku oraz potwierdzenia wwozu zabytku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
 - Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie udzielania dotacji na badania archeologiczne;

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW W GDAŃSKU
WYDZIAŁ DS. REJESTRU, DOKUMENTACJI I EWIDENCJI ZABYTKÓW
ul. Pohulanka 2, 80-807 Gdańsk, tel.: 58 301 62-67
turlow@konservator.gda.pl, e-mail: gdańsk@zabytki.mil.pl

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych;
 - Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 maja 2004 r. w sprawie rzeczoznawców Ministra Kultury w zakresie opieki nad zabytkami;
 - Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 9 kwietnia 2004 r. w sprawie organizacji wojewódzkich urzędów ochrony zabytków;
 - Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych;
 - Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków;
 - Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Liście Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków.
2. W punkcie 5.3.6 (jako drugi akapit) należy dodać zapis:
Ze względu na specyfikę nieruchomości zabytków *stanowisk archeologicznych niemożliwe jest wyznaczenie ich dokładnego zasięgu bez przeprowadzenia wykopaliskowych badań archeologicznych. Jednakże, dane pozyskane przy pomocy badań prowadzonych w ramach programu AZP pozwoliły na wyznaczenie przybliżonej lokalizacji poszczególnych stanowisk archeologicznych w obrębie gminy. Należy podkreślić, że obecny zasięg nie uwzględnia przyszłych odkryć i badań ratowniczych, które mogą przyczynić się do rozszerzenia lub zmniejszenia przedstawionego obszaru znanych stanowisk archeologicznych.
3. W punkcie 5.5. w tabeli w pozycji nr 1, kolumny „przedmiot ochrony” zmienić nazwę „pojazd konny Coleche” na zgodną z zapisem w decyzji o wpisie do rejestru zabytków ruchomych (nr decyzji B-12/67 z dnia 22.02.1967, obecny numer 10) nazwę „pojazd konny Calecme”.
4. W załączniku 1 do Programu Opieki nad Zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2021-2024 należy podać datę aktualizacji wykazu zabytków w Rejestrze Zabytków Nieruchomych.
5. W załączniku 2 do Programu Opieki nad Zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2021-2024 należy podać datę aktualizacji wykazu zabytków figurujących w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków Nieruchomych.

Z up. Pomorskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków

Magdalena Kosińska-Gałęzowska
Kierownik Wydziału
ds. Zabytków Ruchomych,
Dokumentacji, Rejestru i Ewidencji Zabytków.

Otrzymują:

- ① Adresat
2. WUOZ a/a – MG

Do wiadomości:

1. Wydział Planowania i Urbanistyki Urzędu Gminy Miejskiej Starogard Gdański, ul. Gdańska 6, 83-200 Starogard Gdański 6.

Uzasadnienie

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 710, z późn. zm.) nakłada na organy samorządowe obowiązek zapewnienia prawnych, organizacyjnych i finansowych warunków dla ochrony dóbr kultury, w tym zabytków. Na podstawie art. 87 tej ustawy Prezydent Miasta zobligowany jest do sporządzania na okres czterech lat gminnego programu opieki nad zabytkami. Program ten jest przyjmowany przez Radę Miasta po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a następnie publikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa.

Zgodnie z zapisem art. 87 ust 2 program ten ma na celu w szczególności:

- 1. uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;*
- 2. zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;*
- 3. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;*
- 4. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;*
- 5. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;*
- 6. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.*

Niniejszy program jest dokumentem kontynuującym politykę w zakresie opieki nad zabytkami miasta Starogard Gdański, zapoczątkowaną programami na lata 2009-2012, 2013-2016 i 2017-2020. Program zawiera także sprawozdanie z realizacji programu, które zgodnie z Ustawą Prezydent sporządza co 2 lata i przedkłada Radzie Miasta.

Zgodnie z ustawą dokument Programu jest cyklicznie aktualizowany. Opieka nad zabytkami to jedno z ważnych zadań samorządu, jest formą zaspakajania zbiorowych potrzeb wspólnoty. Program jest powiązany z innymi dokumentami miasta Starogard Gdański, w szczególności ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta oraz z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego oraz Gminnym Programem Rewitalizacji.

Aktualizacja dokumentu dot. Programu uwzględnia nowe uwarunkowania prawne, obecny stan zachowania zasobów, a także o wnioski wynikające z realizacji dotychczasowych programów.

Weryfikacja i ocena stanu zasobów zabytkowych miasta spowodowała zmiany w dotychczasowej Gminnej Ewidencji Zabytków, z której usunięto 5 kart (zabytków nieruchomości które już nie istnieją), dodano jedną nową kartę oraz skorygowano błędy adresowe. Propozycje zmian w GEZ pozytywnie zaopiniował Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Dotychczasowa polityka miasta oraz większość przyjętych w dotychczasowych programach zadań ma charakter wieloletni. Wskazane w Programie cele strategiczne, kierunki działań i poszczególne zadania wynikają z diagnozy stanu obecnego. Uznano, iż dotychczasowy priorytet jakim jest „zachowanie, utrwalanie, podkreślanie tożsamości miasta oraz aktywizacja obywatelska, społeczna i zawodowa mieszkańców” jest nadal aktualny. Podobnie aktualne są nadal przyjęte cele główne Programu. Przy sporządzaniu Programu wzięto pod uwagę aktualne, zmienione dokumenty rangi regionalnej związane z ochroną zabytków. Program zawiera opis stanu rozpoznania zasobów dziedzictwa kulturowego, kierunki i formy działań, propozycje projektów rewitalizacyjnych i rewaloryzacyjnych w zakresie opieki nad zabytkami. Przyjęto, iż większość zadań wskazanych w pierwszej edycji Programu powinna być kontynuowana w następnych latach.

Niniejszy Program uzyskał pozytywną opinię Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, wyrażoną w piśmie z dnia 21 lutego 2022r.

Program opieki nad zabytkami może być dodatkową przesłanką do ubiegania się przez organy Miasta Starogard Gdański lub inne zainteresowane osoby prawne lub fizyczne o środki zewnętrzne na sfinansowanie: prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach; projektów

rewitalizacyjnych i rewaloryzacyjnych i innych form działań w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego Miasta Starogard Gdański.